

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Mgr. Ing. Lukáš Pěsna

Svěřenský fond
(Trust)

Rigorózní práce

Vedoucí rigorózní práce: doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D.

Občanské právo hmotné

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 31. května 2016

Prohlášení

Prohlašuji, že předloženou rigorózní práci jsem vypracoval samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, 15. června 2016

.....

Mgr. Ing. Lukáš Pěsna

Poděkování

Děkuji doc. JUDr. PhDr. Davidu Elischerovi, Ph.D., konzultantovi mé diplomové práce, za cenné připomínky a rady při jejím zpracování.

V Praze, 15. června 2016

.....

Mgr. Ing. Lukáš Pěsna

Obsah

Úvod.....	5
1. Historickoprávní vývojové aspekty svěřenského fondu	7
1.1 Obecné informace	7
1.2 Antický fideikomis	7
1.3 Anglosaský trust	10
2. Svěřenský fond v koncepci českého právního řádu	13
2.1 Obecné aspekty	13
2.2 Počátky svěřenství v českých zemích	14
2.3 Právní úprava v ABGB	16
2.4 Vývoj svěřenství po roce 1918	21
2.5 Současná právní úprava v Občanském zákoníku.....	25
2.5.1 Základní princip funkce svěřenského fondu	25
2.5.2 Právní kodifikace svěřenského fondu	26
2.5.3 Kategorizace svěřenského fondu	27
2.5.4 Vznik svěřenského fondu.....	35
2.5.5 Správa svěřenského fondu	42
2.5.6 Beneficienti	58
2.5.7 Kontrola hospodaření svěřenského fondu.....	61
2.5.8 Zánik svěřenského fondu	65
2.5.9 Některé problematické aspekty svěřenského fondu.....	69
2.5.9.1 Ochrana věřitelů zakladatele.....	69
2.5.9.2 Zkrácení dědiců zakladatele.....	70
2.5.9.3 Obcházení exekuce na majetek beneficianta	73
2.6 Novelizační snahy v oblasti svěřenských fondů	73
3. Ekonomické aspekty svěřenského fondu	76
3.1 Svěřenský fond jako podnikatel.....	76
3.2 Employer Benefit Trust	80
4. Účetní souvislosti svěřenského fondu.....	83
5. Daňové aspekty svěřenského fondu.....	85
5.1.1 Úplatný a bezúplatný příjem.....	85
5.1.2 Zdanění při vyčlenění majetku do svěřenského fondu	85
5.1.3 Zdanění v průběhu existence svěřenského fondu	87
5.1.4 Zdanění výplaty ze zisku svěřenského fondu	88
5.1.5 Zdanění výplaty z majetkové podstaty svěřenského fondu	89
5.1.6 Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění	91
6. Některé evropské alternativy svěřenského fondu	92
Závěr	97
Shrnutí.....	103
Resumé.....	105
Seznam zkratk	107
Použitá literatura	109
Seznam klíčových slov	111

Úvod

Svěřenský fond je jednou z možností nakládání s majetkem, jestliže již vlastník sám o něj nadále nechce či nemůže pečovat. Z historického pohledu jde o prastarý institut využívaný již ve starověkém Římě. V současné době má svěření a svěřenský fond velmi silnou tradici jak v zemích s angloamerickým systémem práva – zejm. Velká Británie nebo Kanada, tak také v zemích s kontinentálním právním systémem – zejm. Německo nebo Francie.

V českých zemích byla právní úprava svěřenského fondu známa až do roku 1964 kdy došlo - v souvislosti s přijetím socialistického občanského zákoníku - k jejímu odstranění z našeho právního řádu. V právu totalitního Československa, ani krátce po změnách v roce 1989 nedošlo ke znovuoobnovení tohoto institutu. Právní úprava svěřenského fondu byla po dlouhých diskusích do českého práva zavedena až v rámci rekodifikace občanského práva s účinností od 1. ledna 2014. České právo tak přibližně 50 let nevyužívalo tento způsob správy majetku a pro soudobou společnost tak jde o zcela nový právní institut.

Svěření je institutem, který stojí na relativně odlišných zásadách, než které v českých zemích panovaly v posledních 60 letech. Základním prvkem svěření je důvěra. Právě té je ale v naší společnosti - v důsledku některých historických konsekvencí pramenících z potlačování osobní svobody - určitý nedostatek, což implikuje jeden z hlavních důvodů pojímané nedůvěry k nové kodifikaci svěřenského fondu. Kritici vidí v existenci odděleného vlastnictví pouze legální možnost úniku před věřiteli, legální možnost ochrany nelegálně nabytého majetku a především legální možnost jak tento majetek i nadále bezmezně užívat, ač jeho vlastnické právo nebude ničí.

Je zřejmé, že právní úpravu svěřenského fondu lze zneužít obdobně, jako lze zneužít jakékoliv jiné právo. Otázka počtu jednotlivých případů (tj. četnost *abusu*) vzhledem k absolutnímu počtu svěřenských transakcí však prozatím zůstává bez konkrétních odpovědí, neboť společnost si na svěření teprve pomalu přivyká.

Cílem této práce je zprostředkovat výkladové stanovisko ke smyslu právní regulace, jakož i funkcím nového institutu a možnostem (i úskalím) jeho praktického využití, a to jak v historicko-právním kontextu, tak také komparací s vybranými relevantními právními systémy, ve kterých se tento institut tradičně využívá. Smyslem předložené práce je rovněž analýza účetních i daňových aspektů a obhájit tezi, že ani v těchto oblastech nedochází k nedůvodnému zvýhodnění svěřenství. Stranou nemohou zůstat výklady o potencionálním zneužití svěřenského fondu a možnostech ochrany věřitelů, které by se dlužník snažil zkrátit v jejich právu na uspokojení pohledávky za využití svěřenství (tj. jednání *in fraudem legis*, resp. *in fraudem creditoris*).

Práce rovněž poukazuje na některé systémové nedostatky v právní úpravě svěřenského fondu, které současný zákonodárce pokládá za natolik opodstatněné, že je učinil předmětem novelizačních snah. . Autor má za to, že právě nedostatečná právní jistota podstatným způsobem podporuje negativní smýšlení o zkoumaném institutu a jeho využití, či spíše zneužití, jakožto prostředku pro skrývání majetku dlužníka před jeho věřiteli.

Tato práce vychází z právního stavu účinného k 1. lednu 2016.

1. Historickoprávní vývojové aspekty svěřenského fondu

1.1 Obecné informace

Svěřenství není původním konceptem našeho právního řádu, nýbrž jde o převzatý institut z právního systému starověkého Říma, jako jednoho z velkých inspiračních zdrojů kontinentálního práva.

Prapůvod svěřenství lze v kontinentálním právním systému vysledovat v podobě římskoprávního institutu fideikomisu (latinsky *fideicommissum*). Angloamerický systém pak upravuje obdobu fideikomisu jako institut trustu (anglicky *trust*). Právě tyto dva základní stavební prvky položily základ pro svěřenství v právních systémech celého světa.

Ve své podstatě lze svěřenství vymezit jako situaci, kdy je majetek osoby svěřen do péče osoby jiné, a to s cílem jej spravovat pro osobu třetí. Tento základní aspekt je pak rozvíjen jak v podobě kontinentálního práva, vycházejícího v oblasti svěřenství z právní úpravy fideikomisu, tak i v případě práva angloamerického, rozvíjejícího původní podobu trustu. Naše současná úprava svěřenství v Občanském zákoníku vychází z kontinentálních tradic římského práva, ač se v otázce svěřenského fondu právně inspiruje úpravou trustu v kanadském občanském zákoníku, která byla převzata z anglosaského prostředí.

1.2 Antický fideikomis

Římskoprávní základy svěřenství byly v podobě fideikomisu konkurentem právní úpravy dědické posloupnosti, která byla poprvé kodifikována v Zákoně dvanácti desek v roce 450 př. n. l. Dědická posloupnost mohla být určena intestátně, tedy

civilním zákonem (*ius civile*), a testamentárně, tedy závětí zůstavitele¹. Přednost mělo vždy testamentární určení dědice, kterým mohl testátor zvolit kohokoliv. Charakterickým znakem římskoprávní dědické posloupnosti byla univerzální sukcese, podle které dědic - vedle aktiv zůstavitele - dědil také jeho závazky, a to bez jakékoliv limitace. Tedy nezřídka docházelo k situacím, kdy byl dědic povinen hradit takový objem zůstavitelových závazků, které převyšovaly zděděná aktiva.

Dědická posloupnost byla charakteristická tím, že se omezovala výhradně na římské občany. Z dědiců se pak vyčleňovala skupina tzv. nutných dědiců (*heredes necessarii*), reprezentovaná manželkou a syny zůstavitele – hlavy rodiny (*pater familias*), kteří neměli možnost odmítnutí dědictví.

Testamentární posloupnost naopak přinášela testátorovi možnost zvolit si ze zákonem stanoveného okruhu osob tu, která se má stát jeho dědicem. Zákon neomezoval okruh možných dědiců pouze na intestátní dědice, tedy tímto se mohla stát i osoba bez příbuzenské vazby k testátorovi.

V důsledku dalšího vývoje v oblasti testamentu došlo později k prosazení institutu kodicilu (*codicil*)², kterým byla dána zůstaviteli možnost, aby závěť vysvětlil či upravil.³ Kodicil byl psán vždy na jiné listině, než samotná závěť. Stále však platilo, že okruh testamentárních dědiců musel odpovídat požadavkům dědického práva podle *ius civile*.

V kontextu dále uvedeného je pak nutné akcentovat skutečnost, že civilní právo umožňovalo v rámci dědické posloupnosti přechod práv a povinností, která neměla majetkovou povahu – např. vykonávání náboženských povinností.⁴

Další vývoj dědického práva nastal po vzniku prétorského úřadu v roce 510 př. n. l. Činností prétora, jakožto nejvyššího správního úředníka s oprávněním k výkonu

---

¹ Kincl, J., Urfus, V., Škrejpek, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 266.

² V současné naší právní úpravě jde o dovětek, blíže upraven v ustanovení § 1498 Občanského zákoníku

³ Bartošek, M. *Dějiny římského práva*. Praha: Academia, 1995, s. 171.

⁴ Bednaříková, B. *Svěřenské fondy – Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 3.

některých královských pravomocí, postupně došlo k zavedení prétorské dědické posloupnosti, vztahující se výhradně k majetkovým právům. Kromě nové možnosti odmítnout dědictví nutnými dědici rozšířil prétor též samotný okruh osob, oprávněných dědit. Vedle prétorské dědické posloupnosti stále samozřejmě existovala i dědická posloupnost civilní.

Vedle prétorské a civilní posloupnosti se postupně začala objevovat neformální dědická praxe, umožňující zůstaviteli vyjádřit přání jakým způsobem má být nakládáno s jeho majetkem po smrti, příp. komu a kdy jej má předat – tzv. fideikomis (z latinského *fideicommissum* – co bylo svěřeno něčí poctivosti). Toto přání zůstavitele nebylo nijak vynutitelné a jeho výkon byl založen pouze na vzájemné důvěře a poctivosti všech zúčastněných osob⁵. V pozdějším období římského práva pak postupně docházelo k vyšší formalizaci fideikomisu a zvýšení jeho právní vymahatelnosti.

Na rozdíl od dědické posloupnosti umožňoval fideikomis majetek předat již za života zůstavitele, bez zásadních omezení intestátní dědické posloupnosti, stejně tak účinně zamezil možnému odmítnutí dědictví při testamentární posloupnosti, anebo též situaci, kdy by dědic zemřel dříve než samotný zůstavitel. Protože fideikomis nebyl tak svázan s *ius civile* a šlo spíše o neformální přání, aby dědic naplnil přání zůstavitele ve prospěch třetího, začalo se jej hojně využívat. Právě fideikomis je předchůdcem současného svěřenství a trustů.

V dalších obdobích starověkého Říma došlo k úpravě a kodifikaci fideikomisu. Po rozpadu římské říše v roce 476 n. l. se po určitém stinném období stal v roce 527 n. l. císařem západořímské části Justinián. Jeho rozsáhlé kodifikační snahy vyústily ve vydání zákoníku *Corpus Iuris Civilis*, upravujícího komplexní oblast občanského práva v říši. Součástí zákoníku byla také úprava fideikomisu, ze které se však postupně vytrácela prvotní volnost a začala být stále více a více svázaná zákonnými podmínkami a omezeními.

---

⁵ Kintl, J., Urfus, V., Škrejpek, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, s. 306.

1.3 Anglosaský trust

Kolébkou angloamerického právního systému je Anglie, ve které se za vlády prvního normanského krále Viléma I. Dobývatele (1066 – 1087) a především pak za vlády Jindřicha II. (1154 - 1189) vyvinulo tzv. *common law*, tedy obecné právo. *Common law* mělo za cíl postupně nahradit a sjednotit rozdrobená místní práva, čímž se stalo všeobecným, běžným právem celé Anglie. Toto nové právo vzniklo propojením původních anglosaských a novějších normanských obyčejů se soudními rozhodnutími královských soudů⁶. *Common law* se tak stalo základní pramenem soudcovského práva.

V době feudalismu však v důsledku zvýšení počtu majetkových sporů a omezení přístupu k soudům docházelo k nárůstu počtu žádostí o vyřešení daného sporu adresovaných přímo králi. Král tyto spory rozhodoval prostřednictvím kancléře, a to na základě principů spravedlnosti – *equity*⁷. Rozhodování podle *equity* se později stalo druhým pramenem soudcovského práva.

Dualita *common law* a *equity* byla postupně odstraňována jejich sjednocováním dle zásady „*equity follows the law*“, tedy *equity* následuje právo (resp. *common law*), přičemž v praxi nemělo jít rozhodování podle *equity* proti *common law*. K výraznějšímu sjednocení těchto systémů dochází v roce 1875 přijetím zákona *The Judicature Acts*, nicméně i přesto je až dodnes právo Velké Británie ovlivňováno některými rozdíly mezi *common law* a *equity*.

Přibližně kolem 12 století začíná v Anglii nová normanská šlechta usilovat o řešení majetkoprávních poměrů zajištěním vhodného budoucího uspořádání v podobě předání další a další generaci tak, aby nedocházelo k rozdrobení tohoto majetku nebo zásadnímu snížení jeho hodnoty. Vhodným právním instrumentem byl institut

---

⁶ Balík, S., Balík, S., ml., *Právní dějiny evropských zemí a USA*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, s. 100.

Svěřenské fondy – Institut pro uchování a převody rodinného majetku. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 3.

⁷ Knapp, V. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995, s. 96.

zv. *entail*, který se v našem pojetí blíží nedílu⁸. Entail umožnil přechod nemovitosti bez jejího rozdělení na dědice, jakmile zůstavitel zemřel, a to s cílem identifikace osoby, která bude tento nedělitelný majetek spravovat vždy do své smrti a následně bude předán dalšímu určenému dědici ke správě. *Entail* byl kodifikován v roce 1285, přičemž jeho právní úprava byla zrušena až v roce 1925. Přestože tedy nejde o přímého předchůdce svěrenského nástupnictví, jeho principy úzce souvisejí s pozdějším trustem⁹.

Jednoznačným předchůdcem trustu však bylo právo „*use of land*“, které vzniklo na základě *equity* a mělo sloužit především pro potřebu ochrany majetkové držby církve a také obecných vlastníků, kterým nevyhovoval rigidní systém dědického práva podle *common law*¹⁰. Právní institut *use of land* umožňoval převod nemovitého majetku na jinou osobu, za určitým účelem (např. správy o tento majetek), přičemž tato osoba musela s majetkem nakládat s cílem dodržení účelu převodu, a to ve prospěch jiné osoby, kterou určil původní vlastník majetku.¹¹ V rámci právního systému nebyl institut *use of land* vynutitelný na základě *common law*, ale bylo možno jej soudit dle *equity*.

Právo *land of use* bylo postupně stále více svazováno v zákonné podobě, což začalo být překážkou jeho dalšího reálného užívání. Na počátku 13. století se tak vyvinula úprava nového institutu zvaného *trust*. Období křížáckých tažení a četných válečných konfliktů přineslo nutnost zajistit péči o majetek v době, kdy rytíři odcházeli na válečná tažení mimo Anglii. Svěrenství jim umožňovalo převést majetek na určenou osobu (např. rodinného přítele), který rytíře zastupoval ve všech jednáních týkajících se majetku. Zajišťoval tedy jeho správu a zároveň se též do jisté míry staral o jeho rodinu (zejm. nedospělé děti). Zároveň bylo ujednáno s akcentem cti a důvěry, že jakmile se rytíř vrátí z bojů, daná osoba mu vrátí jeho majetek, příp. pokud rytíř bude v boji zabit tento majetek převede na jeho syna až dospěje¹². Nicméně *common law* úpravu trustu neznalo a podle něj došlo k reálnému převodu vlastnictví k danému majetku. Pokud

---

⁸ Bednaříková, B. *Svěrenské fondy – Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 104.

⁹ Duff, A. *A Treatise on the Deed of Entail*. Edinburgh: Bell & Bradfute, 1848, s. 6.

¹⁰ Po smrti zůstavitele přecházel majetek podle *common law* na nejstaršího syna jakožto dědice. Jestliže zůstavitel žádné syny neměl, pak tento majetek připadl panovníkovi jako odúmrtí.

¹¹ Hayton, D. J. *The Law of Trusts*. 4. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2003, s. 10 - 15.

¹² Hayton, D. J. *The Law of Trusts*. 4. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2003, s. 11.

tedy osoba pečující o rytířův majetek tento rytíři po jeho návratu nevydala, musel se rytíř obrátit na krále, aby byl spor vyřešen podle zásad *equity*. Zcela totožná situace platila již ve starověkém Římě, kdy fideikomis také nebyl vymahatelný v rámci *ius civile*, ale římský občan mohl uplatit řešení sporu u císaře.

Současná podoba trustu se příliš neodlišuje od té středověké. Trust je zřízen rozhodnutím zakladatele (*settlor*), který převede majetek na správce trustu (*trustee*), určí pokyny k jeho správě a identifikuje osoby beneficentů (*beneficiaries*). Správce je povinen o majetek pečovat v souladu s pokyny zakladatele, s péčí řádného hospodáře, a to vše ve prospěch beneficentů. Beneficentem může být právnická osoba, stejně jako činnost správce může vykonávat také právnická osoba. Zakladatel má možnost trust zřídit jak během svého života, tak také až po smrti, pokud inkorporuje jeho vznik do závěti. Podle anglického práva správce ztrácí kontrolu nad majetkem vyčleněným do trustu, ale má možnost si ponechat některá zásadní rozhodnutí na chod trustu. Správce může odvolat správce, měnit osoby beneficentů anebo zrušit celý trust. Zakladatel může sám vykonávat funkci správce trustu a zároveň může být též určen jako beneficent trustu.

Z důvodu zamezení stálého vyčlenění majetku převedeného do trustu z běžného ekonomického života celé společnosti bylo přijato pravidlo limitované existence trustu. Trust může existovat maximálně 21 let po smrti osoby, která byla narozena v okamžiku jeho založení¹³. Jde o obecnou zásadu uplatňovanou ve Velké Británii jako tzv. „*Rule Against Perpetuities*“, regulující vyčlenění majetku zůstavitele z běžného ekonomického života společnosti pouze po určitý počet let či generací po jeho smrti. Úprava samotné limitované existence trustů byla později kodifikována přesněji, naposledy v rámci „*Perpetuities and Accumulations Act 2009*“¹⁴ jako 125 let od jejich vzniku (platí pro trusty vytvořené po 6. dubnu 2010)¹⁵.

---

¹³ Bednaříková, B. *Svěřenské fondy – Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 109.

¹⁴ *Perpetuities and Accumulations Act 2009*. In: *The National Archives – legislation.gov.uk* [online]. Poslední aktualizace neuvědlena. [vid. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/18/contents>

¹⁵ Blíže viz ustanovení S. 6 (1) *Perpetuities and Accumulations Act 2009* a dále také FindLawUK. In: *What do I need to know about trusts?* [online]. Poslední aktualizace neuvědlena. [vid. 2016-01-10]. Dostupné z: http://findlaw.co.uk/law/estate_planning/trusts/trusts.html

2. Svěřenský fond v koncepci českého právního řádu

2.1 Obecné aspekty

Rekodifikace soukromého práva, realizovaná Občanským zákoníkem a navazujícími právními předpisy, přinesla poměrně zásadní změnu do naší společnosti. Po vzoru moderních civilistických kodexů byla nově akcentována pravidla, která předchozí právní úprava ne zcela respektovala, a to především v důsledku koncepčních východisek spočívajících na socialistickém pojetí jak práva, tak i postavení samotného člověka ve společnosti. V souvislosti se svěřenskými fondy jde především o principy poctivosti a dobré víry¹⁶, ze kterých vyvěrá také důvěra – patrně vůbec nejdůležitější aspekt v oblasti svěřenství. Právě důvěra má v naší společnosti poměrně slabé postavení, neboť historie v podobě čtyřicetileté socialistické nadvlády potlačila důvěru ve druhé daleko za hranici chápání osob z vyspělých západoevropských zemí.

Důvěra reprezentuje základní atribut svěřenského fondu především v tom, že zakladatel předává komplexní dispoziční oprávnění k nakládání se svým majetkem do rukou jiné osoby a sám tato dispoziční oprávnění k veškerému majetku, vyčleněnému do svěřenského fondu, ztrácí. V případě, že předmětem vyčlenění do svěřenského fondu bude pouze minoritní část majetku zakladatele, bude důvěra posuzována vždy odlišným měřítkem, než pokud dochází k vyčlenění celého majetku zakladatele do svěřenského fondu tak, že jemu samotnému nezůstává nadále již ničeho. Za takové situace lze zcela jednoznačně identifikovat, že důvěra mezi zakladatelem a správcem bude v maximální možné míře vyzdvížena do popředí veškerého zájmu zakladatele.

---

¹⁶ Blíže viz ustanovení § 6 a § 7 Občanského zákoníku.

2.2 Počátky svěřenství v českých zemích

Z hlediska vývoje svěřenství v našich zemích je nutno zmínit, že vývojové etapy českých zemí v 9. a 10. století byly charakterizovány nízkým zájmem o zachování majetku a vlastnictví a jeho udržení v rámci rodu vycházelo pouze z kmenových tradic. Přibližně od 12. století lze pak vypožorovat vyšší důraz na zachování majetku v rámci rodu, zejména rodu šlechtického, neboť právě šlechta mohla vlastnit půdu ve větším rozsahu a tak jí záleželo na tom, aby nakumulovaný majetek nebyl rozdroben mezi dědice či nepřípadl panovníkovi. Období feudalismu tak přineslo první český právní institut alespoň vzdáleně se podobající svěřenství, a to rodinný nedíl.

Rodinný nedíl zajišťoval uchování majetku v rámci rodu, neboť umožňoval jeho převod po smrti zůstavitele na nejstaršího potomka. Potomkem byl myšlen především potomek mužského pohlaví. Pokud takového nebylo, pak majetek v nedílu připadl nejstarší dceři, případně jinému blízkému rodinnému příslušníkovi. Podstatou nedílu byla skutečnost, že celá širší rodina, zahrnující také v dnešním pojetí nezřídka i osoby sešvagřené, žila neodděleně (tedy společně) na velkostatku a majetek připadl tomu, kdo zůstal žít takto neodděleně společně s rodinou. Jestliže však došlo k situaci, že nebylo nikoho, kdo by po smrti otce převzal majetek v nedílu, pak majetek propadl jako odúmrtí knížeti nebo králi. Vlastník majetku v nedílu s ním mohl volně disponovat, nesměl však o něm pořídit závět'. Nedíl ve své podstatě měl hodně společného s anglickým *entail*, nicméně vykazoval slabší ochranu majetku.

Husitské války v 15. století přinesly další růst majetkové základny šlechty, ať již staré nebo nově vytvořené. Tlak šlechty na zachování majetkových hodnot vyústil v roce 1497 zrušením odúmrtí a zavedením možnosti převzetí dědictví oddělenými příbuznými. Současně byla právně připuštěna možnost oddělit z nedílu některý majetek. Právě možnost oddělit z nedílu nebyla pro šlechtu vítaná, neboť jejím cílem bylo udržet majetek v celistvé podobě a omezit jakékoliv snahy o vyčlenění majetku z nedílu. Proto dochází k dalšímu vývoji ochrany rodového majetku, když v roce 1545 bylo umožněno zřídit svěřenství na základě rodového zřízení. Svěřenství byla zřizována závětí dle rodinného statutu, který musel být schválen králem. Za dědice byl povoláván vždy

nejstarší člen rodiny (zásada seniorátu), většinou pouze mužského pohlaví. Základní obecnou zásadou svěřenství byla nezcizitelnost majetku a zákaz jeho zadlužování. Nedíl se tak během 15. a 16. století postupně proměnil v institut svěřenství, přičemž došlo i na jeho právní kodifikaci v zemských deskách.

Pobělohorská doba přinesla do společnosti řadu změn. Obnovené zřízení zemské z roku 1627 odstranilo institut nedílu z právního řádu a zavedlo zcela volné pořizování závětí v rámci dědického práva. V důsledku konfiskace majetku protihabsbursky orientovaným rodům došlo k další kumulaci majetku šlechty a tím i dalšímu rozvoji svěřenství, které se inspirovalo v zahraničí se rozvíjejícím rodinným fideikomisem. V průběhu 17. století byly rodinné fideikomisy inkorporovány do právního řádu pod označením majorát nebo svěřenství. Zakladatel musel mít ke zřízení rodinného fideikomisu výslovný souhlas krále. Vyčleněný majetek přecházel na předem omezenou dobu do správy zakladatelem určené osoby, přičemž měl zaručenu nedělitelnost a nezcizitelnost. Správce vykonával správu majetku v souladu s instrukcemi zakladatele. Základním rozdílem mezi rodinným fideikomisem a fideikomisární substitucí, upravenou v Právech městských království českého Pavlem Kristiánem Koldínem (1579), byla skutečnost, že rodinný fideikomis bylo královské privilegium poskytované šlechtě, kdežto fideikomisární substituce byla kodifikována pro městské stavy. Oba instituty tedy působily vedle sebe, měly podobný cíl, avšak lišil se okruh adresátů, kteří jej využívali. V dalších obdobích pak postupně došlo k jasnější kodifikaci a zejména zavedení omezení trvání rodinného fideikomisu.

Finanční obtíže přinutily panovníka začátkem 18. století změnit pohled na rodinný fideikomis a veden snahou získat finanční prostředky povolil jejich zadlužování na úkor něj samotného¹⁷. Důvodem byla skutečnost, že šlechta odmítla finančně pomoci panovníkovi s odkazem na kumulaci majetku v rodinném fideikomisu, který nebylo možno zatěžovat. V dalším vývoji pak absolutistický panovník vždy zohledňoval vlastní ekonomické zájmy tak, aby rodinné fideikomisy nebyly jejich překážkou. Marie Terezie zavedla po nástupu na trůn (1740) všeobecnou podporu pro zřizování peněžních fideikomisů, spočívající v zajištění majetkové podstaty fideikomisu hypotékou. Za

---

¹⁷ Urfus, V. *Rodinný fideikomis v Čechách*. In: Sborník historický. 1962, č. 9, s 212.

vlády císaře Josefa II. pak docházelo k dalším úpravám rodinného fideikomisu v podobě možnosti uvolnění vázaného kapitálu pro rozvoj zemědělství i průmyslu.

2.3 Právní úprava v ABGB

Společenské změny i vývoj vlastnických poměrů posílil další myšlenky směřující k nové společné úpravě majetkových poměrů obyvatel, neboť Obnovené zřízení zemské (1627) bylo již považováno za zastaralé¹⁸. Vlastnické poměry měšťanů byly upraveny původním Koldínovým zákoníkem z roku 1579, nicméně poddaní sloužící vrchnosti na panstvích – ač byl v rámci Obnoveného zřízení zemského Koldínův zákoník považován za podpůrný pramen zemského práva¹⁹ – žádnou úpravu neměli.

Práce na kodifikaci nového občanského zákoníku, který by měl sjednotit občanského právo v celé rakousko-uherské monarchii, započaly v roce 1753, když Marie Terezie nechala zřídit zvláštní kompilační komisi, jejíž sídlo bylo v Brně. Vytvořené dílo (*Codex Theresianus*) však v důsledku přílišné obsahové i jazykové složitosti nebylo schváleno a bylo rozhodnuto o jeho přepracování. Nová podoba zákoníku se však nepodařila dokončit ani Josefu II., který měl právní vzdělání, ani jeho bratrovi Leopoldu II. Finální podoba občanského kodexu byla předložena až císaři Františku I., a to v roce 1810 jako Všeobecný zákoník občanský – *Alegemeines Bürgerliches Gesetzbuch* (ABGB), s právní účinností od 1. června 1811 pro všechny země kromě Uher. ABGB byl vrcholným dílem právní kodifikace občanského práva. Ideovým vzor byl čerpán z *Corpus Iuris Civilis* císaře Justiniana. O kvalitách ABGB svědčí mimo jiné také skutečnost, že v Rakousku platí tento zákoník dodnes, přičemž asi tři čtvrtiny obsahu jsou stále v původním znění.

Právní úpravu podobnou dnešnímu svěření lze nalézt v ustanoveních § 604 až 646 ABGB, která jsou systematicky začleněna v rámci desáté hlavy „O náhradních

---

¹⁸ Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 195.

¹⁹ Vojáček, Ladislav; Schelle, Karel; Knoll, Vilém. *České právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 406.

dědicích a svěřenství“. V jednotlivých ustanoveních lze identifikovat tři různé právní instituty více či méně se blížící současnému pojetí svěřenského fondu v Občanském zákoníku: obecné náhradnictví (obecná substitute), svěřenské náhradnictví (svěřenská či fideikomisární substitute) a svěřenství - rodinný fideikomis (rodinné svěřenství).

Obecné náhradnictví (§ 604 a násl. ABGB) představovalo možnost zůstavitele povolat namísto dědice, který nemůže nabýt dědictví (tzv. institut), jakoukoliv jinou osobu coby náhradního dědice (tzv. substitut). Institut nemohl nabýt dědictví zejména pokud se stal dědicky nezpůsobilým, nehodným dědit, zemřel nebo dědictví odmítl, popř. se zde řadila také skutečnost, že samotná instituce je neplatná. Mělo-li však dědictví přejít na osobu substituta, musel se tento dožít jak smrti zůstavitele, tak i odpadnutí osoby instituta. Zůstavitel mohl povolat i několik substitutů za sebou, či vedle sebe. Obecná substitute měla přednost před zákonnou posloupností.²⁰

Svěřenské náhradnictví (§ 608 a násl. ABGB) ukládá z příkazu zůstavitele jeho dědici, aby po své smrti (nebo za jiných okolností) přenechal dědictví dalšímu ustanovenému dědici. První dědic se tedy stal vlastníkem majetku nabytého v rámci dědictví na časově omezenou dobu s tím, že jej měl povinnost uchovávat pro dalšího dědice. Významově se tedy jedná o situaci, kdy se zůstavitel rozhodne, že jeho dědic nebude konečným vlastníkem dědictví, ale bude jej po určitou dobu spravovat ve prospěch jiného dědice. Fideikomisární substitute mohla být realizována výslovně tím, že zůstavitel přikázal svému dědici přímo osobu dalšího dědice - přitom dle ustanovení § 609 ABGB tento způsob mohl zůstavitel využít pouze v případě, že prvními dědici byly jeho děti. Nebylo by tedy možné, aby zůstavitel přikázal něco ze svého majetku institutovi, který by nebyl jeho dítětem, aby tento majetek dále zdělila určitá osoba. Osoba substituta - dalšího dědice přitom, stejně jako v případě obecného náhradnictví, nemusela být nominována z okruhu zákonných dědiců zůstavitele²¹. Další možností vzniku fideikomisární substitute, v souladu s ustanovením § 610 ABGB, byla možnost zůstavitele zakázat svému dědici pořídit o zanechaném dědictví závěť, tedy dědictví

---

²⁰ Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, díl třetí*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 167 – 174.

²¹ Tamtéž, s. 171.

zůstavitele mělo následně přejít do rukou dědicových zákonných dědiců. V obou případech tak vlastně zůstavitel určil „dočasněmu dědici“ (institutu - fiduciáři), aby dědictví přechovával pro jinou osobu (substituta - fideikomiséře) a této osobě při splnění určité podmínky dědictví dále vydal. Fideikomiséř se pak považoval za skutečného dědice zůstavitele, nikoliv za dědice fiduciáře, přičemž je nutné, aby se sám dožil zůstavitelovy smrti, jinak právo fideikomiséřní substituce přechází na jeho dědice, příp. s ním bude naloženo dle vůle zůstavitele²².

ABGB omezoval v ustanovení § 612 trvání fideikomiséřní substituce v případě movitých věcí a finančních prostředků na druhý stupeň osob, které nebyly narozeny v době vyhotovení závěti, v případě nemovitých věcí pak na první stupeň těchto osob. Tedy svěřenské nástupnictví zaniká, když se dědictví dostane do vlastnictví prvnímu, resp. druhému substitutovi.

Z hlediska vlastnických práv pak bylo upraveno, že fiduciář byl sice vlastníkem zděděného majetku, nicméně jeho vlastnické právo bylo omezeno právě právem fideikomiséře. Jakmile bude fideikomiséřní substituce ukončena, obnoví se u daného vlastníka také neomezené vlastnictví (§ 613 ABGB). K ukončení svěřenského nástupnictví mohlo, dle ustanovení § 615 a § 617 ABGB, dojít v případě nenaplnění podmínky vydání dědictví substitutovi (fideikomiséři), nebo pokud dědictví dorazilo k rukám prvního, resp. druhého fideikomiséře, který nebyl narozen v době, kdy došlo k pořízení závěti, případně nezbyl již nikdo z povolaných substitutů, či se povolání substituti stali dědicky nezpůsobilí.

Fideikomiséřní substituce upravená v ABGB téměř odpovídala starořímské úpravě tohoto právního institutu v *Corpus Iuris Civilis* císaře Justiniána, a to včetně existence omezeného časového trvání svěřenství. Výraznější rozdíl lze identifikovat například ve skutečnosti, že podle ABGB musel osoby všech fideikomiséřů určit zůstavitel, zatímco podle *Corpus Iuris Civilis* mohl být další fideikomiséř určen

---

²² Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, díl třetí*. Praha: Právnické knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 175.

aktuálním fideikomiséřem²³. Právě tento rozdíl mohl představovat určitou výhodu, neboť právní úprava v ABGB přinášela eliminaci případného vlivu potencionálních fideikomiséřů na aktuálního substituta, vedeného snahou získat jeho sympatie a ovlivnit možnost svého ustavení jako dalšího fideikomiséře. Současně je zřetelné, že úprava v *Corpus Iuris Civilis* toliko nemusela sledovat původní vůli zůstavitele, ač tento byl oprávněn určit alespoň okruh osob potencionálních fideikomiséřů či způsob jejich výběru, když výběr konkrétní osoby byl plně na uvážení aktuálního fideikomiséře. Lze tedy shrnout, že z právního pohledu byla v těchto ohledech úprava v ABGB opatřena vyšší orientací na vůli zůstavitele.

Rodinný fideikomis (§ 618 a násl. ABGB) byl institut, který se naší současné úpravě svěřenství v Občanském zákoníku přibližoval nejvíce. Základním prvkem rodinného svěřenství bylo uchování vyčleněného rodinného jmění v rámci rodiny. Na rozdíl od fideikomisární substituce tak bylo rodinné svěřenství orientováno výhradně na rodinné příslušníky. Dalším podstatným rozdílem byla též skutečnost, že rodinný fideikomis umožňoval perpetuitu, tedy neomezené trvání, zatímco svěřenské nástupnictví vycházelo z principu omezeného trvání. Rozdílný pohled byl zaveden také co se samotného vlastnictví vyčleněného majetku týče. Rodinný fideikomis totiž zavedl v ustanovení § 629 ABGB dělené vlastnictví, kdy čekatelům – fideikomiséřům, tedy osobám, v jejichž prospěch bylo svěřenství určeno – náleželo vrchní vlastnictví daného majetku a dočasnému vlastníkovi svěřenství patřilo užitkové vlastnictví, tj. vlastnictví spočívající, řečeno dnešní terminologií, v užívání a požívání plodů a užitků daného svěřenství²⁴. Tato situace tak mohla v nejednom případě stimulovat držitele svěřenství (fiduciáře) k upřednostnění momentálního výnosu před zajištěním dlouhodobé udržitelnosti svěřenství a zajištění blahobytu pro další generace rodiny. Právě důraz na osobu fiduciáře, blížíci se svým postavením spíše k retiérovi než správci rodinného

---

²³ Bednařiková, B. *Svěřenské fondy – Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 59.

²⁴ Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, díl třetí*. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, s. 200.

jmění, byla jedním z důvodů vedoucích ke zrušení tohoto institutu²⁵, ke kterému došlo v roce 1924.

Pro vznik rodinného fideikomisu bylo zapotřebí povolení zákonodárné moci – ač v době vyhlášení ABGB spočívala tato na panovníkovi samotném – a dále také vyhotovení ověřeného seznamu všech položek, které mají tvořit svěřenství. Takový seznam se pak ukládal u soudu. Na základě ustanovení § 631 ABGB bylo stanoveno, že aktuální držitel svěřenství bude zapsán v příslušných evidencích jako vlastník daného majetku. Fiduciářova práva k majetku vyčleněnému do rodinného svěřenství byla omezena, přičemž fideikomisářům (čekatelům) zákon poskytoval nebyvalou ochranu – zejm. ve srovnání s úpravou fideikomisární substituce. Čekatelé byli oprávněni nahlížet do dlužních úpisů ve svěřenství a tím provádět určitou kontrolu hospodaření se svěřeným majetkem. V případě podezření, že fiduciář nehospodaří se svěřenstvím správně, měli čekatelé možnost domáhat se u soudu jak realizace dle nich potřebných opatření ke zlepšení správy, tak také i ustanovení osoby kurátora, který by vykonával opatrovnickou správu nad celým svěřenským jměním. Aktuální držitel svěřenství (fiduciář) byl v souladu s ustanovením § 636 ABGB oprávněn zatížit dluhy až jednu třetinu svěřenského majetku, přičemž k takovému zadlužení nebyl zapotřebí disponovat svolením kurátora (opatrovníka svěřenství) ani čekatelů (fideikomisářů), nicméně fiduciář musel mít k takovému kroku souhlas soudu.

Zánik rodinného fideikomisu byl upraven v ustanoveních § 644 a 645 ABGB. Základní podmínka pro zánik svěřenství byla spjata s důvodným předpokladem, že není žádných potomků, které lze povolát ke svěřenství. Došlo-li tedy k vymření všech povolaných osob či rodinných větví určených v zakládací listině, pak rodinný fideikomis zanikl. Dalším důvodem zániku bylo také samotné zničení majetkové podstaty svěřenství. Jakmile svěřenství zaniklo, došlo ke spojení vrchního vlastnictví s užitkovým a tím zaniklo také dělené vlastnictví k daným věcem. Poslední držitel svěřenství pak již mohl s daným majetkem nakládat jako reálný vlastník.

---

²⁵ Bednaříková, B. *Svěřenské fondy – Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 64.

Z novelizačních snah ABGB mělo na svěření největší vliv patrně vydání tzv. „nesporného“ patentu císařem Františkem Josefem I. č. 208, ze dne 9. srpna 1854, který zavedl povinné ustanovení opatrovníka každého rodinného fideikomisu, s cílem dohlížet na práva čekatelů a zachovávání svěřenské podstaty.

Rodinný fideikomis podle ABGB prokázal, že kontinentální úprava svěření vycházející z římského práva má poměrně blízko k angloamerické úpravě trustu. Především princip odděleného vlastnictví je totiž imanentní právě pro trust, nicméně ABGB tento aplikoval za využití římskoprávních institutů do čistě kontinentálního prostředí. Dalším podstatným sjednocujícím prvkem svěření podle ABGB a trustu je skutečnost, že obě úpravy lze aplikovat jak v situaci *mortis causa*, tak i *inter vivos*. Rodinné svěření tedy významným způsobem propojilo angloamerické a kontinentální právní prostředí v oblasti, která byla vždy velmi citlivou pro jakoukoliv osobu, požadující řešit úpravu svých budoucích majetkoprávních poměrů.

2.4 Vývoj svěření po roce 1918

V důsledku celospolečenských a politických vlivů došlo po první světové válce k rozpadu rakouskouherské monarchie a vytvoření samostatného československého státu. Jelikož představitelé Národního výboru nepočítali s tak rychlým rozpadem monarchie, nebyli ani připraveni vyhlásit první zákony nového československého státu, jejichž zpracování bylo časově náročnější. Proto dne 28. října 1918 přijal zákonodárny orgán v podobě Národního výboru narychlo připravený zákon o zřízení samostatného československého státu - tzv. „recepční zákon“, který byl později - v mírně pozměněné podobě - publikován jako zákon č. 11/1918 Sb. z. a n., o zřízení samostatného československého státu.²⁶ Za účelem zajištění právní i ekonomické stability země došlo k převzetí rakouského a uherského právního řádu i státního aparátu²⁷. Recepční norma do československého právního řádu převzala bez dalšího také právní úpravu svěření tak, jak existovala v rakouskouherské monarchii.

---

²⁶ Vojáček, Ladislav; Schelle, Karel; Knoll, Vilém. *České právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, s. 286.

²⁷ Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010, s. 320.

Demokratické zřízení státu bylo budováno na jiných základech, než monarchie a také společenské smýšlení podporovalo myšlenky na významné omezení původního dominantního postavení šlechty. Dne 10. prosince 1918 došlo k přijetí zákona č. 61/1918 Sb. z. a n., o zrušení šlechtictví, jímž došlo k odstranění označení šlechtických představitelů. Zákon totiž zrušil šlechtické řády, šlechtické tituly a veškerá z nich plynoucí práva, jakož i zakázal užívat šlechtická označení ve jménech osob. Tímto krokem došlo ke sjednocení vnějšího pohledu na osobní postavení občana československého státu, nicméně reálným rozdílem mezi bývalou šlechtou a běžnými občany byly rozdíly majetkové, které zůstaly stále zachovány, a to včetně možnosti uchovávat bývalé šlechtické majetky ve formě svěřenství – rodinného fideikomisu.

Tlak společnosti i představitelů nového státu na odstranění posledního přežitku monarchie v podobě zachování svěřenství – tedy možnosti zvláštního majetkového postavení bývalých šlechtických rodů – postupně sílil, neboť využití tohoto institutu nešlechtickými rody neexistovalo. Náklady na odstranění veškerých šlechtických privilegií byly posilovány také myšlenkami na možné odčinění majetkových přesunů, ke kterým došlo po bitvě na Bílé hoře v roce 1620, kdy se cizí šlechta dostala prostřednictvím majetkových konfiskací ke značným českým majetkům. Veškeré tyto snahy došly postupného naplnění zákonem o zrušení svěřenství.

Pozemkové reformy, které začaly probíhat měly za cíl odstranit přebujelou kumulaci majetku v rukou jediného vlastníka a uvolnit tento majetek pro ekonomický život společnosti. Na základě zákona č. 215/1919 Sb. z. a n., o zabránění velkého majetku pozemkového došlo k vyvlastnění pozemků s výměrou přesahující 150 hektarů u zemědělských pozemků a 250 hektarů u ostatních pozemků. Přestože vyvlastňování probíhalo za náhradu, nemohlo postihnout majetek uchovávaný ve svěřenstvích, neboť v souladu s recipovanými ustanoveními ABGB měl československý stát povinnost chránit celistvost svěřenství. Vyvlastněním pozemků by tak narušilo celistvost svěřenství, čímž by došlo k porušení normy, kterou si stát sám stanovil, že bude dodržovat. Muselo být tedy přijato jiné řešení, které by umožňovalo provádět další pozemkové reformy a nebylo v rozporu se zákonem.

Tímto řešením byl zákon č. 179/1924 Sb., z. a n., o zrušení svěřenství, přijatý dne 3. července 1924, vyhlášený dne 14. srpna 1924 s účinností od 14. listopadu 1924. Zákon zrušil svěřenství ve formě rodinných fideikomisů a zapověděl možnost zakládat nová svěřenství. Vypořádání majetku vyčleněného do svěřenství mělo probíhat primárně dohodou mezi aktuálním držitelem svěřenství (fiduciářem) a třemi nejbližšími čekateli svěřenství (fideikomisáři). Pokud svěřenský soud neobdržel uzavřenou dohodu do 14. května 1924, pak došlo ke změně rodinného fideikomisu na do té doby stále platný institut fideikomisární substitute (§ 608 a násl. ABGB), kdy vlastnictví ke svěřenství nabyt aktuální držitel (fiduciář), nicméně ve prospěch prvního čekatele (fideikomisáře).

Některé bývalé šlechtické rody se snažily i po zrušení rodinných fideikomisů v roce 1924 o zachování rodového majetku za pomoci fideikomisární substitute, nicméně k jejímu podstatnému rozšíření již pak nedošlo. Naopak lze postupně vysledovat, že v právním řádu začal chybět institut, kterým by bylo možno zajistit trvalou správu celistvého majetku rodiny. V důsledku běžné dědické posloupnosti totiž docházelo stále častěji k rozdrobování především zemědělsky využívaného majetku, přičemž takové rozdrobení s sebou přinášelo i spory mezi novými vlastníky, které stále častěji znemožňovaly rozvoj podnikání. Takový pokračující trend by později mohl přinést i nepříznivé dopady na celé národní hospodářství.

Nastíněné problematické dopady zákonné dědické posloupnosti se snažil v oblasti zemědělských podniků odstranit zákon č. 137/1947 Sb., o rozdělení pozůstalostí se zemědělskými podniky a o zamezení drobení zemědělské půdy, který ve své podstatě opět zavedl institut svěřenství do českých zemí, avšak nikoliv pro nejbohatší privilegované vrstvy, nýbrž pro široké masy hospodařících sedláků, a to za účelem posílení jejich ekonomické situace. Svěřenství pak zůstalo jako kodifikovaný právní institut v platnosti až do konce roku 1950, kdy v důsledku radikální politické změny v únoru 1948 došlo k nabytí účinnosti občanského zákoníku č. 141/1950 Sb.

Občanský zákoník č. 141/1950 Sb. byl prvním občanským zákoníkem, který sjednotil do té doby panující právní dualismus občanského práva v Čechách a na Slovensku²⁸, na jehož území se občanské právo řídilo recipovaným uherským občanským právem, bez zřetelné právní kodifikace, opírajícím se především o právní obyčeje a speciální zákony. V oblasti svěřenského nástupnictví sice občanský zákoník č. 141/1950 Sb. zamezil vytváření nových svěřenství, ale dle ustanovení § 565 odst. 2 ponechal v platnosti všechny fideikomisární substituce zřízené před 1. lednem 1951.

Přijetím nové ústavy z roku 1960 však k vydání nového občanského zákoníku č. 40/1964 Sb., a to s účinností od 1. dubna 1964. Původní občanský zákoník č. 141/1950 Sb. tak by zcela zrušen a nahrazen novým občanským zákoníkem, „lépe“ vystihujícím podstatu komunistické společnosti, opřené o základní pilíře budovatelské strategie socialistického sovětského svazu. Občanské právo tak prodělalo hluboký úpadek a nedostižně se vzdálilo od kontinentálních standardů občanského práva demokratických společností²⁹. Nový občanský zákoník nadobro zrušil jak všechna existující svěřenství, tak i zamezil vzniku jakýchkoliv forem svěřenského nástupnictví. Úvahy o možném využívání fideikomisů pouze na bázi důvěry a cti zúčastněných osob³⁰ nelze dále rozvíjet, neboť v pevném socialistickém systému bylo znemožněno, aby jednotlivec vlastnil majetek větší hodnoty, se kterým by mohl dále disponovat, natož takový majetek předával dalším osobám, když obavy z případné demonstrace síly státní moci byly natolik silné, že výrazně eliminovaly jakékoliv pokusy o vzepření se nastolenému systému, a to zejména za situace, pokud by dané osoby chtěly v Československé socialistické republice dále setrvávat, což by bylo podmínkou pro reálné naplnění nekodifikovaného fideikomisů.

Určité myšlenkové úvahy o možné existenci svěřenství lze do jisté míry připustit až po roce 1989, kdy se v důsledku některých řízení domnělí fideikomisáři či jejich

---

²⁸ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, svazek 1, páté vydání*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2009, s. 59 - 61.

²⁹ Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, svazek 1, páté vydání*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2009, s. 62.

³⁰ Viz např. Bednaříková, B. *Svěřenské fondy – Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 85.

potomci snažili obnovit majetkové základy dřívějších rodin. Nejsou však zprávy, že by byla zakládána nová svěřenství či obnovena svěřenství starší.

Lze tedy uzavřít, že občanský zákoník z roku 1964 reálně vymítil svěřenství z československého práva, a to až do 1. ledna 2014, tj. do účinnosti Občanského zákoníku.

2.5 Současná právní úprava v Občanském zákoníku

2.5.1 Základní princip funkce svěřenského fondu

Svěrenský fond podle současné právní úpravy v Občanském zákoníku představuje institut pro uchování a správu majetku, přičemž fond samotný nedisponuje právní osobností a není ani právnickou osobou. Zároveň však svěřenský fond není ani věcí, ač sám může věci pojímat, a to i v podobě věci hromadné³¹. Jde o zcela ojedinělou a zvláštní entitu naplněnou majetkem zakladatele, kdy prostřednictvím činnosti správce svěřenského fondu je naplňován zakladatelem určený cíl, vyjádřený ve statutu. Tedy pro vznik a fungování svěřenského fondu je zapotřebí existence tří osob: zakladatel, správce a obmyšlený (beneficient). Zakladatel iniciuje vznik svěřenského fondu tím, že do něj vyčlení majetek. Správce provádí správu svěřenského fondu a řídí jeho činnost. Obmyšlený je pak osobou, která má nárok na určité plnění ze svěřenského fondu. Lze říci, že jedním ze základních atributů svěřenského fondu je ochrana majetku³².

Impuls pro zřízení svěřenského fondu iniciuje zakladatel, který se rozhodne do něj vyčlenit část nebo všechn svůj majetek. Vyčleňovaným majetkem mohou být jak pouze finanční prostředky, tak i jednotlivé věci hmotné a nehmotné. Zcela zvláštní postavení pak bude mít vyčlenění fungujícího obchodního závodu – blíže viz. kapitola „3.1 - Svěřenský fond jako podnikatel“. Vlastnické právo k majetku vyčleněnému do svěřenského fondu nenáleží nikomu, jde o věc ničí, přičemž však výkonem vlastnických

---

³¹ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1186.

³² AKONTinfo, Trust jako nejúčinnější nástroj ochrany majetku. [online]. 2010 [vid. 2016-05-29]. Dostupné z WWW <http://www.akont.cz/cz/375.trust-jako-nejucinnejsi-nastroj-ochrany-majetku>.

práv k tomuto majetku je pověřen svěřenský správce.³³ K takto vyčleněnému majetku zakladatel ztrácí veškerá dispoziční oprávnění, což jen akcentuje vliv angloamerického práva³⁴.

Uvnitř svěřenského fondu funguje správce, který se stará o vyčleněný majetek a postupuje v souladu se zákonnými normami pro správu cizího majetku a především pak v souladu s pravidly fungování svěřenského fondu, které vydal zakladatel v podobě tzv. statutu. Dle statutu také správce zajišťuje výplatu plnění beneficiářům - obmyšleným osobám, přičemž tato výplata nemusí být pouze z objemu dosaženého zisku, pramenícího z vyčleněného majetku, ale může být též realizována přímo ze samotné majetkové podstaty.

2.5.2 Právní kodifikace svěřenského fondu

Občanský zákoník kodifikuje úpravu svěřenských fondů v ustanovení části třetí (Absolutní majetková práva), Hlavy II (Věcná práva), Dílu 6 (Správa cizího majetku), Oddílu 4 (Svěřenský fond). Z tohoto systematického zařazení je patrné, že svěřenský fond tvoří speciální možnost správy cizího majetku, tedy na ustanovení týkající se svěřenského fondu, tj. § 1448 až 1474 Občanského zákoníku, se subsidiárně užijí mimo jiné také ustanovení o správě cizího majetku (§ 1400 až 1447 Občanského zákoníku), pokud pro svěřenský fond není kodifikována zvláštní právní úprava.

Za zásadní je nutno uvést skutečnost, že úprava absolutních majetkových práv (tedy i správy cizího majetku a svěřenského fondu) je, podle ustanovení § 978 Občanského zákoníku, kogentního charakteru, tedy není možné, aby se strany odchýlily od jednotlivých ustanovení, pokud by takové odchýlení mělo právní účinky vůči třetím osobám. Jestliže ujednání odchylky od zákonné normy nebude mít žádné účinky vůči třetím osobám, pak je odchýlení možné³⁵. Jedinou otevřenou otázkou zůstává, kdo je v kontextu svěřenského fondu považován za smluvní stranu. Zejména pak, zdali

³³ Blíže viz ustanovení § 1448 odst. 3 Občanského zákoníku.

³⁴ Pihera, V., Trust. Vybrané aspekty. In: Obchodněprávní revue, 2009, č. 7, s. 196.

³⁵ Kindl, T. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 5.

zakladatel může při vytváření svěřenského fondu upravit ve statutu určitý aspekt jinak, než jej kodifikuje Občanský zákoník.

Podle ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku se svěřenský fond vytváří svěřením majetku správci, a to buď smlouvou, nebo pořízením pro případ smrti. Z tohoto ustanovení lze tedy dovodit, že smluvní stranou zakladatelova právního jednání spočívajícího ve vytvoření svěřenského fondu bude vždy správce. Pokud zakladatel ve statutu upraví určitý aspekt odlišně od zákonné úpravy svěřenského fondu, je taková odchylná úprava možná za předpokladu, že odchylka bude mít právní účinky jen pro zakladatele nebo správce, tedy *inter partes* a zároveň nebude zákonem výslovně zakázána.

2.5.3 Kategorizace svěřenského fondu

Na rozdíl od svěřenského fondu upraveného v CCQ³⁶ zná česká právní úprava pouze svěřenský fond zřízený za soukromým, nebo veřejně prospěšným účelem (§ 1449 Občanského zákoníku). Zakladatel má možnost volby účelu svěřenského fondu bez jakéhokoliv omezení při jeho zřízení. V průběhu existence svěřenského fondu již změna účelu není patrně možná. V případě plurality účelu by mohl být v krajním případě svěřenský fond také zrušen soudem³⁷ a je tedy otázkou, zdali je vůbec možno uvažovat o kombinovaném účelu svěřenského fondu tak, jak je uváděno v některé odborné literatuře³⁸, zejména pak, je-li ustanovení § 1449 odst. 1 Občanského zákoníku chápáno jako omezující pouze na jednu jedinou z uvedených dvou možností – tj. buď veřejně prospěšný, anebo soukromý účel.

Soukromý svěřenský fond zákon kodifikuje jako entitu sloužící k prospěchu jakékoliv určité osoby nebo na její památku, kdy soukromý svěřenský fond lze zřídit

---

³⁶ Ustanovení § 1266 CCQ umožňuje zřízení svěřenského fondu jako osobního, soukromého, nebo veřejně prospěšného.

³⁷ Kocí, M. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1205.

³⁸ Viz například Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474).* Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1193.

také za účelem dosahování zisku či provozování obchodního závodu. Právě možnost provozování obchodního závodu lze dovodit jak z textu ustanovení § 1449 odst. 2 Občanského zákoníku „...slouží k prospěchu určité osoby...“, tak i výkladem *a contrario* ustanovení § 1449 odst. 3 Občanského zákoníku, podle kterého nesmí být hlavním účelem svěřenského fondu zřízeného za veřejně prospěšným účelem právě provozování obchodního závodu.

Veřejně prospěšný svěřenský fond má již podle svého označení být něčím užitečný pro společnost. Odpověď na otázku, co přesně zákonodárce myslel samotnou veřejnou prospěšností, je možno hledat za pomoci analogie v ustanovení § 146 Občanského zákoníku, který definuje veřejně prospěšnou právnickou osobu. Podle tohoto ustanovení by posláním veřejně prospěšného svěřenského fondu mělo být dosahování obecného blaha, přičemž na rozhodování svěřenského fondu mají mít podstatný vliv pouze bezúhonné osoby, majetek je nabýván pouze z poctivých zdrojů a hospodárně využívá své jmění k veřejně prospěšnému účelu.

Je nesporné, že správce veřejně prospěšného svěřenského fondu, jakožto osoba s podstatným vlivem na rozhodování svěřenského fondu, má být **bezúhonný**. Občanský zákoník však nestanovuje, co se pod požadovanou „bezúhonností“ rozumí. K bezúhonnosti se však nijak nevyjadřují ani základní předpisy práva trestního, kterými jsou Trestní zákoník, Trestní řád, Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a Zákon o soudnictví ve věcech mládeže. Obecný normativ bezúhonnosti předpokládá, že půjde osobu, vykazující bezvadné morální korektivy v oblasti práva, postupující plně v souladu s právními předpisy. Tento pohled je však v porovnání s jinými právními předpisy, ve kterých se řeší otázka významu termínu „bezúhonný“, příliš restriktivní. Například Živnostenský zákon vyžaduje „bezúhonnost“ jako jednu ze všeobecných podmínek provozování živnosti fyzickou osobou. Obsah tohoto termínu však neponechává na výkladu aplikující osoby, ale uvádí jeho negativní definici. Podle ustanovení § 6 odst. 2 Živnostenského zákona se za bezúhonnou osobu pro účely Živnostenského zákona nepovažuje ten, kdo byl pravomocně odsouzen pro trestný čin spáchaný úmyslně, jestliže byl tento trestný čin spáchan v souvislosti s podnikáním,

anebo s předmětem podnikání, o který žádá nebo který ohlašuje, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena³⁹.

Z obecného normativu bezúhonnosti, zahrnující pouze osoby chovající se komplexně v souladu s právním řádem, tak Živnostenský zákon vytváří určitou podskupinu, do které mohou spadat také osoby právní řád porušující spácháním přestupku, nedbalostního trestného činu, úmyslného trestného činu (který však nesouvisí s podnikáním nebo předmětem podnikání, o který daná osoba žádá či jej ohlašuje) a přesto se i na takové osoby hledí, pro účely Živnostenského zákona, jako na osoby bezúhonné.

Výkladovou definici „bezúhonnosti“ obsaženou v Živnostenském zákoně však není možno pro účely definice „bezúhonnosti“ obsažené v Občanském zákoníku použít, neboť přímo ustanovení § 6 odst. 2 Živnostenského zákona výslovně uvádí, že jde o definici „bezúhonnosti“ výhradně pro účely Živnostenského zákona.

Jde-li o podání právního výkladu termínu „bezúhonný“ nebo „bezúhonnost“ lze určitý návod hledat také v Zákoně o zbraních. Ustanovení § 18 odst. 1 písm. f) Zákona o zbraních váže vydání zbrojního průkazu na podmínku bezúhonnosti daného žadatele, přičemž prostřednictvím odkazu na ustanovení § 22 lze negativním vymezením zjistit, kdo se podle Zákona o zbraních nepovažuje za bezúhonného. Jde především o pachatele taxativně vyjmenovaných úmyslných trestných činů, představujících zvýšenou míru společenské nebezpečnosti v případě, že by osoba pachatele měla mít v budoucnosti v držení střelnou zbraň. Dále se mimo jiné případy také jedná o pachatele nedbalostního trestného činu na úseku zbraní a střeliva.

Z ustanovení § 22 Zákona o zbraních není možno ani výkladem dovodit, že spáchání přestupu nějakým způsobem narušuje podmínku bezúhonnosti. Tedy obdobně, jako tomu bylo výše v případě Živnostenského zákona, není páčání přestupků skutečnost atakující kritérium bezúhonnosti, ač podle obecného normativu pojmu „bezúhonnost“ by měla být zapovězena i tato forma porušení zákona.

---

³⁹ Např. v souladu s ustanovením § 106 Trestního zákoníku se hledí na osobu jako by nebyla odsouzena v případě zahlazení jejího odsouzení.

Pro účely posouzení bezúhonnosti podle Občanského zákoníku v souvislosti se svěřenským fondem však nelze přímo užít ani Zákon o zbraních, neboť také tento, obdobně jak to činil Živnostenský zákon, limituje výklad pojmu bezúhonnost pouze na ustanovení daného předpisu.

Přestože je pojem bezúhonnosti řešen také v dalších předpisech, je jejich přímé použití pro účely bezúhonnosti obsažené v Občanském zákoníku limitováno. Přesto však lze na výše uvedených příkladech demonstrovat, že obecný normativ bezúhonnosti není totožný s právním pojetím bezúhonnosti, přičemž obecný normativ je mnohem přísnější než právní vymezení, tedy se lze přiklonit ke skutečnosti, že bezúhonnost správce veřejně prospěšného svěřenského fondu by měla být posuzována podle výše zmíněných právních norem bezúhonnosti, z čehož pramení, že např. spáchání přestupků by nemělo být skutečností devalvující bezúhonnost takového správce do negativní roviny.

Vedle samotného obsahu pojmu „bezúhonný“ však vyvstává ještě další otázka, a to zdali i jiné osoby, než správce svěřenského fondu, které se podílejí na činnosti (rozhodování) svěřenského fondu, ovlivňují tuto činnost podstatně a tak mají být též bezúhonné, nebo jde jen o nepodstatný vliv, tedy jejich bezúhonnost není vyžadována. Vyřešení této otázky bude nutno podrobit individuálnímu zkoumání v každém jednotlivém případě.

Veřejně prospěšný svěřenský fond nemůže být zřízen pro dosahování zisku nebo provozování obchodního závodu, pokud by to měla být hlavní činnost svěřenského fondu (§ 1449 odst. 3 Občanského zákoníku). Naplňování obecného blaha je tedy u tohoto typu svěřenského fondu nadřazeno ekonomickému zájmu, což z dlouhodobého hlediska není ideální řešení, a to zejména u svěřenského fondu, jehož trvání není omezeno. Na realizaci veřejné prospěšnosti totiž svěřenský fond bude potřebovat určité (finanční) prostředky. Tyto mohou být v zásadě dvojího druhu – buď jde o prostředky, které byly do svěřenského fondu vyčleněny zakladatelem, příp. zvýšily majetek svěřenského fondu ze strany jiné osoby, anebo jde o (finanční) prostředky, které vznikly

při ekonomické činnosti samotného svěřenského fondu, tedy o prostředky, jež si svěřenský fond vydělal vlastní činností. Pokud bude svěřenský fond zajišťovat dosahování společenského přínosu pouze z prostředků, které do něj byly vyčleněny, pak je zřejmé, že jakmile budou všechny zkonsumovány, nebude moci dále takový svěřenský fond naplňovat základní účel. Proto se tedy jeví jako vhodné, aby zde mohl existovat dodatečný zdroj dalších prostředků, umožňující další zajišťování veřejné prospěšnosti. Stabilním pramenem by pak mohla být právě vlastní ekonomická činnost s cílem dosahování zisku. Jestliže však zákonodárce jednoznačně stanoví, že taková ekonomická činnost nemůže být hlavním účelem veřejně prospěšného svěřenského fondu, pak lze *a contrario* dovodit, že ekonomický směr nikdy nesmí dosáhnout 50 % všech činností takového svěřenského fondu. Pokud pak má veřejně prospěšný svěřenský fond zajistit trvalou podporu obecného blaha z prostředků, jejichž tvorbě se nesmí věnovat příliš intenzivně, je jen otázkou času, kdy bude veřejná prospěšnost omezována až postupně zcela vymizí a svěřenský fond bude muset být zrušen. Pravděpodobně lepším řešením by *de lege ferenda* byla možnost realizace ekonomické činnosti včetně provozování obchodního závodu bez jakéhokoliv omezení, pokud by prostředky získané z této činnosti byl svěřenský fond povinen vynakládat výhradně na veřejně prospěšné účely.

Další podstatnou otázkou u veřejně prospěšného svěřenského fondu je skutečnost, co je myšleno podmínkou dosahování obecného blaha, jak je vyžadována ustanovením § 146 Občanského zákoníku. Pro přiblížení se pochopení významu této zákonné podmínky je nutno definovat alespoň základní rámec odpovědi na otázky, zdali vůbec lze dosáhnout obecného blaha a zdali jde o blaho všech lidí ve společnosti.

Termín „obecné blaho“ je bezesporu neurčitým právním pojmem, tedy jde o termín, jehož přesné vymezení není možné. Každý právní řád by měl limitovat užívání neurčitých právních pojmů na minimum, neboť právní norma, stanovující obecně závazná pravidla lidského chování, nemůže plnit účel, pokud její adresáti nejsou schopni jednoznačně identifikovat povinnost, kterou mají plnit.

Z hlediska jazykového významu je možno pojem „blaho“ identifikovat jako pocit štěstí a spokojenosti. Nabízí se tedy otázka, zdali vůbec lze dosáhnout pocitu štěstí a spokojenosti, neboť – čistě teoreticky – i kdyby kdokoliv prohlásil, že je naplněn pocitem štěstí a spokojenosti, tedy je blažený, může u něj kdykoliv poté nastoupit ještě mnohem intenzivnější pocit štěstí a spokojenosti, který by mohl deklasovat původně prožité blaho na běžný pocit úspěchu či dobře odvedené práce. Obdobně je z psychologického hlediska potvrzeno, že déletrvající nebo se často opakující libá situace se postupně stává pro člověka zažitým standardem a po určité době již nemá ambice považovat takovou situaci za blaho. Je tedy zřejmé, že blaho je ve své podstatě něco nedostižného. Otázkou zásadního významu pak je skutečnost, proč zákonodárce limituje veřejnou prospěšnost právě něčím, čeho ve své podstatě nikdy nikdo nemůže dosáhnout.

S předchozí otázkou úzce souvisí také okruh osob, u kterých je vyžadováno dosažení blaženého stavu. Zákonodárce hovoří o „dosahování obecného blaha“. Při vynechání polemiky nad tím, zdali stačí mít jediný cíl někdy v budoucnosti jedenkrát dosáhnout obecného blaha anebo je nutné opakování této činnosti (nestačí tedy jediné dosažení obecného blaha), je nutno se zaměřit na výraz „obecný“. Z hlediska jazykového by se patrně mělo jednat o dosažení blaha celé společnosti, neboť jen tak bude dosaženo kýžené obecnosti. Tato myšlenka však není slučitelná ani s mlhavou představou na její realizaci. Dosažení obecného blaha není z objektivních důvodů možné, neboť se nikdy nepodaří stejnou měrou uspokojit všechny jedince v celé populaci tak, aby daný stav všichni svorně označili za stav blaženosti. Z tohoto důvodu, též s odkazem na racionalitu uvažování zákonodárce, se lze ztotožnit s myšlenkou, že obecné blaho není v textu zákona uvažováno ve smyslu blaha celospolečenského. Na druhou stranu – pokud by zákonodárce měl na mysli pouze dosahování blaha jednotlivce, pak by bezesporu substituoval termín „obecné blaho“ za termín „individuální blaho“. Z tohoto důvodu tedy nezbyvá, než přijmout myšlenku, že obecné blaho bude blaho určité skupiny osob. Tato skupina však musí být dostatečně široká, aby nemohla být tvrzena účelovost s cílem dosažení blaha individuálního, tedy bude nezbytné, aby byl daný okruh osob vymezen spíše obecněji. Obdobné stanovisko zaujal

také německý Bundesfinanzhof (BFH) v rozhodnutí sp. zn. BSBl II 1979, str. 482 a násl., ze dne 13. 12. 1978.

Již ze samotné dikce úvodního ustanovení ke svěřenskému fondu obsaženého v § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku zřetelně vyplývá, že zakladatel může volit mezi svěřenským fondem zřízeným za jeho života a svěřenským fondem zřízeným až v případě jeho smrti.

Jde-li o svěřenský fond zřízený za života zakladatele, pak zakladatel ještě během života založí svěřenský fond, zpracuje jeho statut a vyčlení do něj na základě smlouvy určitý majetek, přičemž k takto vyčleněnému majetku ztrácí vlastnické právo. Podle ustanovení § 1451 Občanského zákoníku vzniká svěřenský fond zřízený za života zakladatele, jakmile svěřenský správce přijme pověření k jeho správě. Zakladatel má možnost i nadále brát určité výhody z vyčleněného majetku, pokud se určí za osobu obmyšlenou. Nebude-li zakladatel působit jako svěřenský správce nebo obmyšlený, nebude mít žádnou možnost jakýmkoliv oficiálním způsobem ovlivnit či se účastnit nakládání s vyčleněným majetkem – ač si lze představit, že mohou existovat neformální cesty, jak by zakladatel mohl určitým způsobem korigovat některé aspekty v životě svěřenského fondu⁴⁰, což by však přinášelo zvýšenou míru odpovědnostní expozice osoby právně odpovědné za realizaci jakékoliv takové korekce (pravděpodobně by se v těchto případech jednalo vždy o správce svěřenského fondu).

Typické využití bude mít svěřenský fond zřízený za života zakladatele tam, kde zakladatel z nějaké důvodu pojme myšlenku oproštění se od majetkové podstaty s cílem dalšího zajištění sebe nebo definovaného okruhu osob.

Jde-li o svěřenský fond zřízený pro případ smrti, pak zakladatel připraví veškerou dokumentaci (zejm. statut) související se svěřenským fondem a dále též určí majetek, který má být do svěřenského fondu vyčleněn. Svěřenský fond založený pořízením pro případ smrti vzniká okamžikem smrti zakladatele, přičemž v této souvislosti vzniká základní otázka, a to zdali majetek, který má být do svěřenského

---

⁴⁰ Především by mohlo jít o uznání neformální autority zakladatele ze strany správce svěřenského fondu, ať již z důvodu vděku, osobních vazeb či rodinného pouta.

fondy vyčleněn, má či nemá být součástí dědického řízení. Závěru, aby tento majetek nebyl součástí dědického řízení a byl vyčleněn do svěřenského fondu před dědickým řízením, do kterého by spadalo zbylé jmění zůstavitele, nasvědčuje samotné znění Občanského zákoníku, když ustanovení § 1451 Občanského zákoníku v poslední větě stanoví, že svěřenský fond zřízený pro případ smrti vzniká smrtí zůstavitele (zakladatele) a dále pak ustanovení § 1448 odst. 2 Občanského zákoníku uvádí, že vznikem svěřenského fondu vzniká oddělené a nezávislé vlastnictví vyčleněného majetku. Z tohoto je možné dovodit, že okamžikem smrti zakladatele dochází k přechodu vlastnického práva a vyčleněný majetek tak již nemůže být platnou součástí dědického řízení. Pokud by totiž měl daný majetek být součástí dědického řízení, pak by musel být správce svěřenského fondu účastníkem dědického řízení, přičemž teprve soud by usnesením rozhodl, že daný majetek skutečně náleží svěřenskému fondu – takový postup však není v žádném právním předpise upraven, nadto od okamžiku smrti zakladatele až do rozhodnutí soudu o daném majetku by zde byly dvě ze zákona oprávněné osoby, které by se o majetek měly starat – jednak správce svěřenského fondu a za druhé také správce dědictví. Dalším argumentem proti názoru aby vyčleněný majetek byl součástí dědického řízení, je také samotný důsledek dědického řízení, kdy by v důsledku povinných dílů náležejících nepominutelným dědicům mohl být majetek, určený zakladatelem k vyčlenění do svěřenského fondu, zkrácen, což by mohlo vést k paralyzování jakékoliv činnosti svěřenského fondu. Pokud by bylo možno připustit, že majetek určený k vyčlenění do testamentárního svěřenského fondu má být součástí dědického řízení, pak by docházelo ke značnému znevýhodnění tohoto typu svěřenského fondu ve srovnání se svěřenským fondem založeným za života zakladatele, a to bez jakéhokoliv rozumného důvodu⁴¹.

Naproti výše uvedenému však existují také závěry odborné vědecké právnické obce z opačného konce spektra, tedy že majetek, který má být vyčleněn do svěřenského fondu *mortis causa* je běžnou součástí dědického řízení, a potvrzuje jej soud, příp. je do svěřenského fondu převeden ve formě odkazu, zatěžujícího určitého dědice⁴². Ve světle

---

⁴¹ Obdobný závěr také viz Kocí, M. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1198 a 1230.

⁴² Blíže viz Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474)*. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1187.

shora uvedeného však patrně nemůže tento názor relevantně obstát. Pravdou tak je skutečnost, že zákonodárce zcela nejednoznačně upravil okamžik, kdy na svěřenský fond zřízený pro případ smrti přechází zakladatelem vyčleněný majetek, resp. zdali takový svěřenský fond nabývá majetek před dědickým řízením, příp. zdali vstupuje do dědického řízení jako kterýkoliv jiný dědic nebo odkazovník.

Stoupenci myšlenkového proudu, že majetek vyčleněný zakladatelem do svěřenského fondu zřízeného pro případ smrti vstupuje do běžného dědického řízení, argumentují také názorem, že podle ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku se svěřenský fond vytváří mj. také pořízením pro případ smrti, přičemž v souladu s ustanovením § 1491 Občanského zákoníku jsou pořízením pro případ smrti tyto instituty: závěť, dědická smlouva nebo dovětek. K tomuto lze jen namítat toliko, že termín „pořízení pro případ smrti“ užitý v ustanovení o svěřenském fondu musí být chápán jako obecný právní institut jednání, jehož obsahové účinky nastanou s odkládací podmínkou smrti takto právně jednající osoby. Nadto dále totiž „pořízení pro případ smrti“ definující závěť, dědickou smlouvu nebo dovětek, coby legální zkratku, je uvedeno jednak ve zcela jiné hlavě zákona, a také až za ustanoveními souvisejícími se svěřenským fondem. Současně je nutno akcentovat poznatek, že z žádného ustanovení dědického práva (tj. Hlavy III. Občanského zákoníku) neplyne, že by se některá jeho část měla týkat svěřenského fondu.

2.5.4 Vznik svěřenského fondu

Jak již bylo uvedeno výše, svěřenský fond se vytváří svěřením definovaného majetku zakladatele určené osobě – správci svěřenského fondu. Podstatné je, s ohledem na právní postavení zakladatele, že jakákoliv jiná osoba, která v průběhu života svěřenského fondu zvýší majetek fondu – ať již smlouvou či pořízením pro případ smrti – nemá, v souladu s ustanovením § 1468 Občanského zákoníku, postavení zakladatele. Zakladatelem je tak pouze osoba, která svěřenský fond vytvoří prvním vyčleněním vlastního majetku. Ač se může zdát, že poskytování dalších majetkových příspěvků do svěřenského fondu osobami odlišnými od zakladatele postrádá ekonomické

opodstatnění je důležité na tento prvek nahlížet v rámci autonomie vůle při tvorbě statutu svěřenského fondu. Cizí tak nebude ani případ, kdy statut svěřenského fondu umožní požívat plnění ze svěřenského fondu (tj. stát se obmyšleným) výměnou za protiplnění ve formě majetku, kterým daná osoba nejdříve zvýší majetek svěřenského fondu.

V souvislosti s termínem „vznik svěřenského fondu“ se jeví vhodné poukázat na jazykovou pestrost zákonodárce, vedoucí k terminologické nesourodosti a úvahám zdali se pod synonymicky vyhlížejícími termíny neskrývá obsahově něco jiného. Nadpis Pododdílu 1., Oddílu 4., Dílu 6., Hlavy II., Části třetí Občanského zákoníku zní: „Pojem svěřenského fondu a jeho vznik“. Je tedy otázkou, proč následně zákonný text na různých místech substituuje termín „vznik“ jinými výrazy v podobě „vytvoření“ (např. § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku) nebo „zřízení“ (např. § 1449 a 1457 Občanského zákoníku). Z legislativního pohledu by totiž dávalo smysl, aby prvně užitý termín byl zmíněn na každém dalším místě zákona, pokud má označovat tutéž skutečnost jako v prvním případě. Použitím odlišného termínu totiž zákonodárce dává obecně najevo, že patrně jde o něco jiného, než v předchozím případě. Nicméně ve světle právní úpravy svěřenského fondu a významu užití různých synonym k pojmu „vznik“ se lze důvodně domnívat, že obsahově jsou si užití výrazy zcela totožné a pouze akcentují malebnost českého jazyka, ač by zákonný text měl být prost těchto důkazů kvality češtiny. Obdobný závěr co do materiální odlišnosti shora uvedených synonym uvádí také odborná literatura⁴³.

Důsledkem vzniku svěřenského fondu je ztráta vlastnického práva zakladatele k vyčleněnému majetku, přičemž toto vlastnické právo nikdo nenabývá – vlastnictví majetku vyčleněného do svěřenského fondu je autonomní⁴⁴, tedy takové, které nikomu nenáleží.

---

⁴³ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1186.

⁴⁴ Blíže viz Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1192.

Jde-li o svěřenský fond zřízený za života zakladatele, je nutné, aby zakladatel uzavřel se správcem svěřenského fondu smlouvu, ve které stanoví podmínky a identifikuje vyčleňovaný majetek. Samotná forma smlouvy není zákonem definována, tedy by teoreticky přicházela v úvahu také ústně uzavřená smlouva, leč písemný projev kontraktační vůle bude bezesporu častější.

Pro vznik svěřenského fondu zřízeného *mortis causa* je nutno, aby zakladatel ještě během svého života sepsal ve formě pořízení pro případ smrti podmínky a identifikoval majetek, který se má vyčlenit do svěřenského fondu. Obsah ani forma tohoto pořízení není definována, opět může být forma - čistě teoreticky - ústní.

Pro platný vznik svěřenského fondu je bezpodmínečně nutné, aby se správce zavázal zakladatelem vyčleněný majetek držet a spravovat (ustanovení § 1448 Občanského zákoníku). Tato podmínka je pak v ustanovení § 1451 Občanského zákoníku dále detailněji normována zvlášť pro svěřenský fond zřízený za života zakladatele a zvlášť pro svěřenský fond zřízený pořízením pro případ smrti.

Svěřenský fond zřízený za života zakladatele vzniká až okamžikem, kdy svěřenský správce přijme pověření k jeho správě. Takové pověření bude v praxi totožné s podmínkou se zavázat držet a spravovat vyčleněný majetek tak, jak ji definuje ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku.

Jde-li o svěřenský fond zřízený pořízením pro případ smrti, pak k samotnému vzniku svěřenského fondu není zapotřebí přijetí pověření k jeho správě, neboť tento svěřenský fond vzniká automaticky okamžikem smrti zakladatele, nicméně následně pak svěřenský správce musí splnit podmínku definovanou ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku, tj. zavázat se držet a spravovat vyčleněný majetek.

Forma, jakou má správce svěřenského fondu provést zavázání se k držbě a správě vyčleněného majetku (tj. podmínka podle ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku), ani forma, jakou má provést přijetí pověření ke správě vyčleněného majetku (tj. podmínka u svěřenského fondu zřízeného za života zakladatele dle ustanovení §

1451 Občanského zákoníku), není stanovena. Vyloučeno tedy vedle ústní formy není ani konkludentní jednání správce svěřenského fondu, který faktickou realizací výkonu správy projeví navenek vůli držet a spravovat majetek vyčleněný do svěřenského fondu anebo přijetí pověření ke správě.

Soliterní otázkou je způsob, jakým může zakladatel popsat majetek, který se má vyčlenit do svěřenského fondu zřízeného pro případ jeho smrti. Je nesporné, že veškeré zakladatelské jednání musí zakladatel připravit během života. Čas mezi přípravou dokumentů pro zřízení svěřenského fondu a vyčlenění majetku do okamžiku smrti zakladatele může být různě dlouhý. Za tuto dobu může docházet ke změnám majetku, který byl určen k vyčlenění do svěřenského fondu. Jako příklad si lze představit situaci, kdy zakladatel má v úmyslu vyčlenit do svěřenského fondu zřízeného pro případ smrti dům. V důsledku živelní události však dojde k závažnému poškození domu, přičemž v něm na následky zranění zemře zakladatel svěřenského fondu. V tomto okamžiku by tedy měla být naplněna vůle zakladatele vyčlenit do svěřenského fondu onen dům. Protože však tento bez dalšího není schopen plnit původní funkci a nic dalšího zakladatel do svěřenského fondu nevyčlenil, patrně by taková situace skončila zánikem svěřenského fondu dle ustanovení § 1471 Občanského zákoníku. Důležité je tedy, aby zakladatel popsal majetek, který má být vyčleněn do svěřenského fondu co možná nejpřesněji, nicméně s vědomím, že musí být zachována určitá míra obecnosti a také možnost alternativního řešení.

Občanský zákoník upravuje v ustanovení § 1450, že svěřenský fond musí mít vlastní označení. Zákon pak ale nikde neuvádí, co se zmíněným označením myslí. Pravděpodobně se tak lze přiklonit k názoru, že se subsidiárně použije regulace upravená v ustanovení § 132 a 135 Občanského zákoníku⁴⁵. Označení svěřenského fondu tak musí být dostatečně odlišující, nesmí být klamavé a jméno člověka může obsahovat jen při splnění podmínky užšího vztahu a s jeho souhlasem.

Svěřenský fond musí prostřednictvím označení vyjadřovat i účel. Zákonodárce tento požadavek nijak nerozvádí a ponechává patrně na judikatorní praxi bližší

---

⁴⁵ Zvánovec, V. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1210.

přiblížení jeho obsahu. Tento přístup lze sice z hlediska kontinentálního systému práva označit za mírně inovativní, nicméně v případě potřeby vzniku svěřenského fondu jej nelze akceptovat. Účel svěřenského fondu je poprvé zmíněn v ustanovení § 1449 Občanského zákoníku, a spočívá v bipolaritě soukromé a veřejné prospěšnosti. Z požadavku na uvedení účelu svěřenského fondu tak patrně nelze dovozovat, že by muselo označení svěřenského fondu obsahovat i konkrétní účel, za jakým byl daný svěřenský fond zřízen, nýbrž postačí, aby svěřenský fond byl identifikován co do soukromé či veřejné prospěšnosti.

Dále je povinností, aby označení svěřenského fondu vždy obsahovalo slova „svěřenský fond“. Přestože část odborné právnické obce považuje tuto povinnost za určitý druh přepjatého formalismu atakující samotný účel svěřenského fondu⁴⁶, je nutno tento požadavek vnímat v souvislostech aktuálního morálního rozpoložení naší společnosti, tedy požadavek na uvedení jednoznačného označení „svěřenský fond“ rozhodně nelze vnímat jako závadný.

Požadavky na označení svěřenského fondu normované ustanoveními Občanského zákoníku nejsou převzaty ani z CCQ, ani z angloamerického práva trustu a jde tedy o čistě české pojetí právní úpravy této oblasti.

Zakladatel svěřenského fondu musí zpracovat **statut svěřenského fondu** (§ 1452 odst. 1 Občanského zákoníku). V kontextu s podmínkami vzniku svěřenského fondu, definovanými v ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku se jeví jako praktické, aby statut byl vytvořen zároveň se smlouvou, kterou se vyčleňuje majetek zakladatele do svěřenského fondu vytvořeného za života zakladatele, příp. zároveň s pořízením pro případ smrti jde-li o svěřenský fond *mortis causa*. Je nerozhodné, zdali statut bude obsažen přímo v dokumentech samotných (tj. ve smlouvě nebo v pořízení pro případ smrti), anebo půjde o zvláštní dokument. Pokud bude smlouva nebo pořízení pro případ smrti obsahovat také veškeré náležitosti vyžadované ustanovením § 1452 odst. 2 Občanského zákoníku, pak není nutné, aby byl statut jako samotný dokument vyhotovován. Tomuto závěru nasvědčuje ustanovení § 555 odst. 1 Občanského

---

⁴⁶ Zvánovec, V. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1211.

zákoníku. Obdobný závěr přijala také odborná právní elita⁴⁷. V takovém případě však bude bezpodmínečně nutné, aby daná smlouva nebo pořízení pro případ smrti mělo formu veřejné listiny, což pro statut vyžaduje ustanovení § 1452 odst. 3 Občanského zákoníku.

Občanský zákoník vymezuje minimální obsah statutu, když definuje následující požadavky:

- označení svěřenského fondu – protože zákon neupravuje co se pod termínem „označení“ myslí, lze se domnívat, že půjde o identifikaci druhu svěřenského fondu, a to z hlediska účelu;
- označení majetku vyčleněného do svěřenského fondu – z hlediska translačních účinků smlouvy o zřízení svěřenského fondu, resp. pořízení pro případ smrti v případě svěřenského fondu *mortis causa*, je nutno, aby označení majetku bylo natolik precizní, aby vyhovovalo také pro účely provedení zápisu změny vlastnictví ve veřejných rejstřících (např. z hlediska katastrálního zákona);
- vymezení účelu svěřenského fondu – jde o identifikaci svěřenského fondu z hlediska soukromého či veřejného prospěchu, kdy některé odborná literatura⁴⁸ klade rozdíl mezi pojmem vyjádření účelu (§ 1450 odst. 2 Občanského zákoníku) a vymezení účelu (§ 1452 odst. 2 písm. c) Občanského zákoníku), přičemž dovozuje, že vymezení účelu má povahu spíše deskriptivní oproti termínu vyjádření účelu, která má patrně být více obecná;
- podmínky pro plnění ze svěřenského fondu – s největší pravděpodobností půjde o určení obecných mantinelů pro poskytnutí plnění ze zisku nebo majetkového podstaty svěřenského fondu tak, aby správce mohl na základě vlastní úvahy provést posouzení, zdali konkrétní osoba beneficenta má nebo nemá nárok na poskytnutí plnění; v rámci této podmínky je tak nutno stanovit konkrétní pravidla pro poskytování plnění ze svěřenského fondu, kdy nemusí jít jen o pouhý výčet jednotlivých osob beneficentů a příslušné částky, ale mohou být užity také

---

⁴⁷ Blíže viz Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1197.

⁴⁸ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1215.

konstrukce, limitující přerozdělování prostředků ze svěřenského fondu vícenásobnými podmínkami a testy⁴⁹;

- údaj o době trvání svěřenského fondu – sám zákon presumuje, že nebude-li doba trvání uvedena, půjde o svěřenský fond zřízený na dobu neurčitou;
- určení osoby obmyšleného nebo způsobu jeho určení – zakladatel musí definovat buď konkrétní osoby, které mají být obmyšlenými, příp. určit způsob, jakým svěřenský správce bude oprávněn určit osoby obmyšlených.

Z hlediska formy je bezpodmínečně nutné, aby statut měl formu veřejné listiny, tj. byl sepsán ve formě notářského zápisu. Pokud statut nebude splňovat tento požadavek, pak půjde, v souladu s ustanovením § 580 odst. 1, resp. § 582 odst. 1 Občanského zákoníku, o absolutní neplatnost takového právního jednání⁵⁰ a pravděpodobně svěřenský fond sice vznikne, ale v zájmu jeho provozu bude nutné, aby zakladatel vydal – dle zákonných limitů – statut. Tuto domněnku lze podpořit jak jazykovým výkladem ustanovení § 1452 Občanského zákoníku, tak také odbornou literaturou, přiklánějící se k názoru, že předpokladem vzniku svěřenského fondu není vydání statutu svěřenského fondu⁵¹. Jestliže by takový případ v praxi nastal, pak by zde rovněž existovalo riziko zrušení svěřenského fondu soudem, pokud by v důsledku nevydání statutu nebylo možno dosáhnout účelu svěřenského fondu.

Statut má tak zásadní postavení mezi základními dokumenty svěřenského fondu. Z hlediska bezproblémové existence svěřenského fondu musí statut obsahově řešit co nejvíce situací, které mohou v reálném fungování svěřenského fondu nastat. Pokud by statut některé situace neupravoval, zakladatel bude vystaven riziku, že správce svěřenského fondu bude v takových situacích jednat na základě vlastního uvážení (při dodržení veškerých obecných pravidel správy), které však může být rozdílné od přání

---

⁴⁹ Např. si lze představit situaci, kdy svěřenský fond založený za soukromým účelem pro zajištění rodiny zakladatele, definuje právo na plnění ze svěřenského fondu obmyšlenému tak, že toto právo bude určeno ve výši několikanásobku částky čisté mzdy, kterou doloží správci svěřenského fondu každý měsíc na výplatní pásce.

⁵⁰ Nadto také odborná literatura dovozuje, že forma notářského zápisu je v důsledku zajištění veřejného pořádku a tedy i proto jde o absolutní neplatnost úkonu v souladu s ustanovením § 588 Občanského zákoníku – blíže viz Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva* (§ 976 - 1474). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1198.

⁵¹ Zvánovec, V. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1215.

zakladatele v totožné situaci. Z tohoto důvodu je žádoucí, aby statut řešil takové oblasti fungování svěřenského fondu, v jejichž rozhodování by zakladatel chtěl omezit ingerenci vlastní diskreční pravomoci svěřenského správce. Jako příklad nedostatečné obsahové úplnosti statutu s fatálními následky na existenci svěřenského fondu si lze představit situaci, kdy nebude uvedeno, jak má být postupováno při ustanovení nového správce svěřenského fondu, pokud stávající správce zemře. Taková situace by mohlo vést až ke zrušení svěřenského fondu.

2.5.5 Správa svěřenského fondu

Jak vyplývá z logického uspořádání samotné úpravy svěřenského fondu v Občanském zákoníku, tak i přímo na základě normativního textu obsaženého v ustanovení § 1456 Občanského zákoníku, vykonává správce svěřenského fondu správu cizího majetku. Ustanovení o správě cizího majetku obsažené v § 1400 až 1447 Občanského zákoníku budou použitelná subsidiárně k ustanovením věnujícím se samotnému svěřenskému fondu.

Podstatou správy cizího majetku je dle ustanovení § 1400 odst. 1 Občanského zákoníku povinnost určité osoby pečovat o nikoliv svůj vlastní majetek, a to ku prospěchu jiných osob. Tedy správce je svěřen cizí majetek, o který musí dle zákonných a smluvních podmínek pečovat tak, aby výsledky takové péče sloužily osobám odlišným od samotného správce⁵². V podmínkách české úpravy svěřenského fondu je možné, aby správce byl také osobou obmyšlenou, tedy by v takovém případě by realizoval správu svěřeného majetku k vlastnímu relativnímu prospěchu.

Správcem svěřenského fondu může být, dle ustanovení § 1453 jakákoliv svéprávná fyzická osoba, nebo osoba právnická, o které to stanoví zvláštní zákon. Svéprávnost je normována v ustanovení § 30 Občanského zákoníku tak, že plně svéprávným se stává člověk dosažením osmnáctého roku věku, případně uzavřením

---

⁵² V podmínkách české úpravy svěřenského fondu, jak bude vyloženo dále, je možné, aby správce byl také osobou obmyšlenou, tedy by v takovém případě realizoval správu svěřeného majetku také ku svému vlastnímu prospěchu.

manželství. Současným jediným právním předpisem obsahujícím možnost ustanovit právnickou osobu jako správce svěřenského fondu je Zákon o investičních společnostech a investičních fondech. Ustanovení § 11 odst. 6 písm. a) tohoto zákona upravuje, že správcem svěřenského fondu ve formě právnické osoby může být pouze investiční společnost s oprávněním přesáhnout tzv. rozhodný limit a povolením poskytovat tzv. portfolio management, tj. obhospodařovat dle volné úvahy majetek zákazníka obsahující investiční nástroj. Zákon o investičních společnostech a investičních fondech definuje následující požadavky na investiční fond, který by měl oprávnění realizovat správu svěřenských fondů: právní forma akciové společnosti (§ 479 odst. 1); základní kapitál ve výši alespoň ekvivalentu 125 000 EUR (§ 29 odst. 1); získání povolení České národní banky působit jako investiční společnost a přesáhnout tzv. rozhodný limit (§ 479 odst. 1). Česká národní banka pak takové povolení udělí, pokud společnost bude mít sídlo v České republice; bude pro banku důvěryhodná⁵³; bude disponovat věcnými, organizačními a dalšími předpoklady pro výkon činnosti⁵⁴; bude mít zpracovaný plán obchodní činnosti; bude mít alespoň dvě vedoucí osoby splňující zvláštní předpoklady stanovené Zákonem o investičních společnostech a investičních fondech (§ 516); bude mít plně splacený průhledný a nezávadný⁵⁵ základní kapitál; bude splňovat ostatní podmínky uvedené v zákoně. Na základě ustanovení § 3 vyhlášky č. 247/2013, o žádostech podle zákona o investičních společnostech a investičních fondech musí žádost o povolení činnosti investiční společnosti obsahovat identifikační údaje žadatele; údaje o výši základního a vlastního kapitálu žadatele a o umístění kapitálu; rozsah činností, pro které žadatel žádá vydání povolení; uvedení, zda žadatel žádá o povolení k oprávnění přesáhnout rozhodný limit; uvedení dne, ke kterému má vzniknout oprávnění k obhospodařování, popřípadě oprávnění k administraci a přílohy (např. společenská smlouva, doklady o původu počátečního kapitálu, informace o vedoucích osobách, seznam osob s kvalifikovanou účastí na žadateli, informace o osobách s úzkým propojením s žadatelem, plán obchodní činnosti žadatele na první 3 účetní období, návrh vnitřních předpisů žadatele).

---

⁵³ Důvěryhodnost je věcí subjektivního posouzení ze strany České národní banky.

⁵⁴ Míra splnění těchto předpokladů je opět věcí subjektivního posouzení ze strany České národní banky.

⁵⁵ Průhlednost a nezávadnost základního kapitálu je posuzována subjektivně ze strany České národní banky.

Pokud by byla ustanovena právnická osoba coby investiční společnost, která by existovala pouze za účelem správy svěřenských fondů, neudělují právní předpisy takovému subjektu žádnou výjimku v notifikačních povinnostech. Každá investiční společnost musí dle Zákona o investičních společnostech a investičních fondech průběžně poskytovat České národní bance výroční zprávu, pololetní zprávu nebo konsolidovanou výroční zprávu, jsou-li vyhotovovány (§ 455 odst. 1); informaci o pozastavení vydávání nebo odkupování podílových listů nebo investičních akcií (§ 458); oznámení o tom, že hodlá pověřit obhospodařováním investičního fondu jiného (§ 459 odst. 1); oznámení, že investice do fondu jsou veřejně nabízeny (§ 461 odst. 3); údaje o skladbě majetku fondu, počtu investorů fondu a jejich rozdělení podle sídla v České republice a zahraničí, hodnotě majetku fondu připadajícího na investory (§ 462); údaje týkající se obhospodařování fondu jako například podíl majetku fondu, který podléhá zvláštním opatřením v důsledku jeho nízké likvidity, opatření přijatá k řízení rizika nedostatečné likvidity fondu, trhy, na kterých obchoduje a investiční nástroje, s nimiž obchoduje (§ 463); údaje o využití pákového efektu (§ 464), údaje o finanční situaci a výsledcích hospodaření fondu, počtu a objemu vydaných a odkoupených cenných papírů fondu (§ 466 odst. 1), údaje o finanční situaci a výsledcích hospodaření obhospodařovatele, plnění zákonných podmínek pro výkon své činnosti (§ 466 odst. 2); oznámení o tom, že obhospodařovatel založil právnickou osobu jako jediný zakladatel či došlo k jejímu zrušení, zřídil pobočku svého obchodního závodu nebo tuto zrušil, nabyt či pozbyl kvalifikovanou účast na právnické osobě (§ 466 odst. 3); seznam osob, které jsou s obhospodařovatelem úzce propojeny (§ 466 odst. 4); veškeré změny ve skutečnostech, na jejichž základě bylo obhospodařovateli uděleno povolení k činnosti, nelze-li to zjistit z registru (§ 467 odst. 1); oznámení o změně, která může významně zhoršit hospodářskou situaci obhospodařovatele či investičního fondu, který obhospodařuje (§ 467 odst. 2). Další oznamovací povinnost vůči České národní bance upravuje vyhláška č. 249/2013, o oznamování údajů obhospodařovatelem a administrátorem investičního fondu a zahraničního investičního fondu České národní bance, ve znění pozdějších předpisů. Dle ustanovení § 3 odst. 1 této vyhlášky je nutno, aby každý obhospodařovatel, tj. investiční společnost, předkládala České národní bance: čtvrtletní rozvahy a výkaz zisku a ztráty

obhospodařovatele; hlášení o organizační struktuře obhospodařovatele a hlášení obhospodařovatele o plnění podmínek pro výkon činnosti.

S ohledem na výše uvedené požadavky a nároky bude ojedinělé, aby správcem svěřenského fondu byla investiční společnost, která by realizovala pouze správu svěřenských fondů jako svou hlavní činnost. Velká řada podmínek je pro subjekt, který by chtěl na úrovni právnické osoby realizovat pouze správu svěřenského fondu a nikoliv správu investičních fondů, obtížně splnitelná a obsah povinných průběžných hlášení podávaných České národní bance je pro takový subjekt nereálná, neboť míra administrativní zátěže jednoznačně přesahuje hranici běžné únosnosti. Je patrné, že pro klasickou investiční společnost je daná míra administrativy nutná, neboť se předpokládá, že obhospodařuje značné množství finančních prostředků od velkého počtu investorů. V případě svěřenského fondu, řídicího se statutem zakladatele a disponujícího majetkem, který do něj zakladatel vyčlenil, je taková veřejnoprávní kontrola případného správce svěřenského fondu více než nadbytečná. Pokud by totiž byl předpoklad, že svěřenský fond, resp. správce svěřenského fondu, bude disponovat s majetkem značných objemů, bezesporu by zakladatel ve statutu důsledně upravil kontrolní mechanismy hospodaření správce. Vedle toho pak zákonodárce postavil nedůvodnou odlišnost mezi správcem svěřenského fondu – fyzickou osobou a správcem osobou právnickou, když kontrolní mechanismy u fyzické osoby nejsou vůbec kodifikovány.

Z hlediska dalších úvah o možnosti realizovat správu svěřenského fondu prostřednictvím právnické osoby by se tak – *de lege ferenda* – jevilo jako vhodné, aby zákonodárce napříště v rámci legislativního procesu více akcentoval praktické dopady na samotnou správu svěřenského fondu a tedy veden cílem minimalizovat administrativní úkony bylo možno ustanovit správcem například kvalifikované obchodní společnosti s právní formou akciové společnosti, přičemž by tato musela disponovat specializovaným živnostenským oprávněním v rámci koncesované živnosti týkající se správy svěřenského fondu. Takový postup by dle nastavených podmínek mohl představovat dostatečnou bariéru pro zamezení vstupu do oboru takovým subjektům, jejichž schopnosti by nebyly pro vykonávání takové činnosti dostatečné,

přítom by zde existovala zřetelná, jasná a administrativně nepřiliš excesivní pravidla po jejichž splnění by byl umožněn vstup do tohoto oboru podnikání.

Správce má povinnost plnit veškeré povinnosti osobně, přičemž svou působnost může přenést na jiného pouze u jednotlivých právních jednání (§ 1401 odst. 1 Občanského zákoníku). Správce tak má podobné postavení jako statutární orgán obchodní společnosti, který taktéž vykonává svou funkci jakožto závazek osobní povahy s nemožností tento delegovat jako celek na jinou osobu, byť prostřednictvím zmocnění (§ 159 odst. 2 Občanského zákoníku).

Občanský zákoník konstruuje v ustanovení § 1402 vyvratitelnou právní domněnku, že za činnost správy náleží správci odměna v obvyklé výši, přičemž korelačním normativem bude povaha služeb, které správce vykonává. Ve světle úpravy svěřenského fondu již dále zákon nijak nelimituje, jakým způsobem má být odměna sjednána a v jaké výši má být stanovena. Bude tedy pouze na dohodě mezi zakladatelem svěřenského fondu a samotným správcem, jakou odměnu si sjednají. Zákon nijak nelimituje ani skutečnost, že odměna by měla být pouze finančního charakteru a je tedy možné, aby odměna byla sjednána v naturální podobě, či podobě kombinované. Z praktického hlediska však ve většině případů bude přicházet v úvahu spíše odměna finančního charakteru, a to buď v pevné výši za určitý časový úsek, nebo ve výši proměnlivé. Právě proměnlivost výše odměny může motivovat správce k co nejefektivnějšímu výkonu správy, bude-li odměna navázána například na určité procento z objemu spravovaného majetku. Došlo-li by k situaci, že odměna správce nebude jasně či vůbec upravena, pak v souladu se zákonným textem náleží takovému správci odměna obvyklá. Pouze výkladem bude možno dovodit, jak vysoká taková odměna má být, přičemž je nesporné, že určení její výše bude složitou záležitostí, neboť každá správa vykazuje vlastní specifické prvky, promítající se do její obsahové náročnosti.

Současná právní úprava rozlišuje prostou a plnou správu cizího majetku. Podstatou prosté správy je v souladu s ustanovením § 1405 Občanského zákoníku vykonávání všeho, co je nutné k zachování spravovaného majetku, tedy prostá správa

akcentuje zachování stávající majetkové podstaty a nepreferuje rozšiřování spravovaných majetkových hodnot. Plná správa cizího majetku, která je dle ustanovení § 1456 věty první Občanského zákoníku imanentní svěřenskému fondu, již favorizuje rozmnožování a uplatnění majetku v zájmu beneficenta oproti pouhému zachovávání jeho hodnoty (§ 1409 Občanského zákoníku). Je zřetelné, že plná správa v sobě musí inkorporovat také správu prostou⁵⁶, neboť bez péče o zachování podstaty spravovaného majetku by nebylo možno dosahovat rozmnožení svěřeného majetku. Cílem plné správy je dosahování zisku⁵⁷, přičemž k tomuto náleží správci oprávnění činit se spravovaným majetkem vše, co je nutné a užitečné (§ 1410 Občanského zákoníku). Jako pozoruhodná se jeví praktická možnost zřídit svěřenský fond v režimu, kdy by byla po určitou dobu distribuována pouze majetková podstata a její jakékoliv rozmnožení by nebylo možné. V takovém případě by tedy správce – ač by byl dle zákona povinen k plné správě majetku vyčleněného do svěřenského fondu – měl fakticky pouze správu prostou. Přestože se by se mohlo zdát, že by praktické řešení bylo v rozporu s ustanovením § 1456 příkazující plnou správu majetku, bylo by nutno věc posoudit v souladu s vůlí zakladatele i výše podaným výkladovým osvětlením principu obsahu prosté správy ve správě plné, tedy že sice správce vykonává plnou správu, která je však v důsledku praktické aplikace omezena pouze na správu prostou.

Správce má z hlediska své odpovědnosti postavení blízké členům orgánů obchodní korporace⁵⁸, neboť v souladu s ustanovením § 1411 Občanského zákoníku je povinen při výkonu správcovské činnosti zachovávat péči řádného hospodáře⁵⁹. Tato je blíže definována v ustanovení § 159 odst. 1 Občanského zákoníku jako povinnost vykonávat činnost s nezbytnou loajalitou, potřebnými znalostmi a pečlivostí. K aplikaci tohoto ustanovení zákona, vztahujícího se na orgány právnické osoby, také na správce svěřenského fondu se lze přiklonit z důvodu absence definice obsahu povinnosti péče

---

⁵⁶ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1162.

⁵⁷ Tichý, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1113.

⁵⁸ Srov. § 51 a násl. Zákona o obchodních korporacích.

⁵⁹ K povinnosti péče řádného hospodáře u členů orgánů obchodní korporace viz rozsudek NS sp. zn. 29 Odo 1262/2006.

řádného hospodáře na jiném místě zákona, přičemž k užití tohoto ustanovení se přiklání také odborná veřejnost⁶⁰.

Je zřejmé, že míra nezbytné loajality správce bude posuzována v jednotlivém individuálním případě vždy odlišně. Obecně lze loajalitou chápat patřičně hluboké vnitřní sejetí s předmětem správy a zaujetí takových postupů, které budou vždy preferovat cíle správy. S ohledem na významový obsah pojmu loajalita je vyloučeno, aby správce tento prvek správy přenesl na jinou osobu.

Potřebné znalosti správce již mohou být naproti tomu zajištěny prostřednictvím jiné osoby, kterou správce pověří přípravou podkladů, na jejichž základě se bude moci relevantně rozhodnout. Správce tedy musí být schopen rozpoznat, na jaké rozhodnutí ještě vystačí se svými vlastními znalostmi a zkušenostmi a jaké rozhodnutí již neobsáhne a bude zapotřebí oslovit odborníka. Reálný dopad tohoto požadavku se odvíjí od nemožnosti správce dokonale rozumět všem možným odvětvím dané správy, v jejichž rámci však musí provádět každodenní rozhodnutí. V souvislosti se svěrenskými fondy si tak lze představit skutečnost, že správce je sice povinen zajistit vedení účetnictví svěrenského fondu, ale protože účetnictví nerozumí, zajistí si jeho vedení specializovanou společností. Je bez jakékoliv pochyby, že správce musí při výběru takového dodavatele služeb opět zachovat povinnost péče řádného hospodáře a přinejmenším prověřit, že dodavatel má k výkonu takové činnosti nezbytná oprávnění a zkušenosti.

Pěčlivost správce je opět jeho nezbytným osobním požadavkem, který není možno přenést na jinou osobu. Jde o soustavu předpokladů a postupů vedoucích k důslednému zjištění veškerých alternativ a zajištění takových kritérií, které povedou k co nejvyšší eliminaci nesprávných výsledků při výběru vhodné alternativy.

Péče řádného hospodáře tedy v souhrnu nepředstavuje zajištění naprosté neomylnosti správce, ale jde především o zabezpečení kvalitního rozhodování při

---

⁶⁰ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1163 nebo Josková, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1119.

každodenní správě cizího majetku. Měřítkem by měl být vždy postup jakékoliv rozumně uvažující osoby v obdobném postavení jako správce, mající v daný okamžik totožné informace. Jelikož je tento požadavek na správce možno chápat jako ustanovení zákona na ochranu veřejného pořádku, nebude se možno od něj odchýlit, a to ani s účinky mezi smluvními stranami⁶¹. Zároveň je nutno zmínit, že právní úprava neklade na správce takové důsledky při péči řádného hospodáře, jako na členy orgánů obchodní společnosti⁶², neboť na rozdíl od nich není správce povinen nést důkazní břemeno o dodržení povinnosti péče řádného hospodáře, bylo-li by namítáno, že tato dodržena nebyla.

Z hlediska odpovědnosti je pak péče řádného hospodáře specifickou odpovědností, blížíci se odpovědnosti subjektivní, protože vedle charakteristických znaků vzniku škody a příčinné souvislosti mezi vzniklou škodou a jednáním správce, obsahuje dále právě porušení povinnosti péče řádného hospodáře. Toto porušení povinnosti péče řádného hospodáře pak substituuje dva zbývající znaky subjektivní odpovědnosti – protiprávnost a zavinění.⁶³

Na základě ustanovení § 1412 Občanského zákoníku je na správce kladen požadavek nestranného zacházení se všemi beneficienty, a to ať již existují vedle sebe – tedy současně, či následně – po sobě. Správci je také zapovězeno, aby v případě, že je sám beneficentem, upřednostňoval vlastní zájem, když normativní text stanoví, že vlastní zájmy musí zohledňovat zcela stejně, jako zájmy ostatních beneficiентů a preferovat vždy společný zájem všech beneficiентů. Je nutno připomenout, že povinnost nestranného zacházení by bylo možno dovodit již z výše zmiňované povinnosti péče řádného hospodáře. Správce by však byl oprávněn k rozdílnému zacházení s beneficienty, pokud by tak postupoval v souladu se statutem svěřenského fondu.

Správce cizího majetku stíhá oznamovací povinnost, pokud u něj nastane konflikt zájmů (§ 1413 Občanského zákoníku). Konflikt zájmu je představován jako

---

⁶¹ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1163.

⁶² Srov. ustanovení § 52 odst. 2 Zákona o obchodních korporacích.

⁶³ Tichý, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1133.

rozpor podnikatelských nebo majetkových zájmů správce se zájmy beneficianta, příp. také jako jakékoliv právo, které by mohl správce uplatnit proti beneficiantovi, resp. spravovanému majetku. Stěžejní pro pochopení této úpravy je myšlenka ochrany beneficianta, přičemž pro vznik oznamovací povinnosti postačuje již pouhá možnost, že by konflikt zájmů mohl nastat a skutečnost, zdali skutečně vznikl je nerozhodná. Správce není povinen k oznámení takového konfliktu zájmu, který by byl reprezentován zájmem nebo právem pocházejícím z právního jednání souvisejícího se vznikem samotné správy. Právem se v tomto kontextu bezesporu rozumí vynutitelné subjektivní právo – např. právo na odměnu⁶⁴. Je otázkou, co měl zákonodárce na mysli, užitím výrazu „zájem“, ale lze se patrně přiklonit k názoru, že jde o v zákonném ustanovení dále rozvedený „zájem“ pod písmenem a), tj. zájem správce při vlastním podnikání či majetkové činnosti s cílem majetkového prospěchu.

O spravovaném majetku je správce povinen vést evidenci v podobě spolehlivých záznamů, a to pro zachování transparentnosti celé správy. Ustanovení § 1414 Občanského zákoníku nijak podrobněji nespecifikuje, o jaké záznamy má jít, jaké účetní či jiné knihy správce vede a vše ponechává v otevřené rovině s jasným akcentem na transparentci správy. Svěřenské fondy mají jako *lex specialis* - dle ustanovení § 1 odst. 2 písm. i) Zákona o účetnictví - povinné vedení účetnictví na principu podvojných účetních zápisů (§ 2 odst. 1 Zákona o účetnictví). Dále je správci uloženo také nesmísit vlastní majetek s majetkem, který má ve správě. Přestože zákon nezakazuje smísit majetky z různých správ, které by byly pod jedním správcem, obecný princip transparentnosti takový postup zapovídá⁶⁵.

Ochrana beneficianta před potencionálně nebezpečným počínáním správce je posílena také o nutnost vyslovení souhlasu, má-li se správce stát smluvní stranou co do spravovaného majetku, smluvně nabýt právo k tomuto majetku nebo právo vůči beneficiantovi samotnému (§ 1415 odst. 1 Občanského zákoníku). Rovněž je správce povinen disponovat souhlasem beneficianta, chce-li využít majetek pod svou správou

---

⁶⁴ Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1125.

⁶⁵ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1165.

nebo informace získané při správě k vlastnímu prospěchu – za předpokladu, že takové využití nepovolují stanovy, zakladatelská smlouva či zákon (§ 1415 odst. 2 Občanského zákoníku). Zejména informace získané při správě může správce velmi snadno využít ke svému prospěchu, proto je nutná vysoká obezřetnost i důslednost jak samotného správce, tak také případného kontrolního orgánu a beneficentů. Tato ustanovení zjevně posilují myšlenku loajality správce a principy péče řádného hospodáře o spravovaný majetek. Co se týče samotné formy souhlasu beneficenta, není zákonem předepsána. Z hlediska ochrany zájmů správce však lze doporučit písemnou formu, usnadňující snesení potřebných důkazů v případě jakéhokoliv budoucího sporu o to, zdali souhlas byl či nebyl udělen.

Další limity jsou na správce kladeny v ustanovení § 1416 Občanského zákoníku, které zapovídá možnost bezúplatného převodu majetku ve správě, pokud taková eventualita neodpovídá povaze samotné správy, či nejde o majetek nepatrné hodnoty, bezúplatně převáděný v zájmu beneficenta nebo ve shodě s účelem správy. Smyslem uvedeného ustanovení je jednoznačná redukce možností vedoucích ke snížení hodnoty spravovaného majetku. Samotné povaze správy by odpovídalo, pokud by účelem svěřenského fondu byly aktivity podobné charitativní činnosti. Co je myšleno majetkem nepatrné hodnoty zákonný text nerozvádí. Podle odborných právních výkladů je nutno jednak nepatrnost hodnoty vztahovat absolutně na vnímání dané hodnoty průměrným člověkem (§ 4 odst. 1 Občanského zákoníku), ale také relativně k hodnotě spravovaného majetku⁶⁶. Existují však i názory, že právě relativní pohled na hodnotu převáděného majetku je nerozhodný⁶⁷. Z hlediska vnitřní logiky a spravedlnosti se patrně lze přiklonit k názoru, že by při posuzování hodnoty převáděného majetku měla být zohledněna jak hodnota absolutní, tak i hodnota relativní, neboť bude-li správce svěřenského fondu spravovat majetek v miliardových hodnotách, budou také beneficenti své ekonomické rozhodování realizovat ve vyšších objemech a přestože např. darování vysloužilého motorového vozidla v ceně 50 000 Kč, které by správce zvažoval, není v absolutním objemu možno považovat za převod majetku nepatrné

---

⁶⁶ Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1132.

⁶⁷ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1166.

hodnoty, s ohledem na celkový objem spravovaného majetku je spravedlivé, aby správce měl možnost rozumným způsobem zcizovat majetek. Pokud by takto činil opakovaně a dlouhodobě, musel by se jistě s takovým počínáním vyrovnat v souvislosti s povinnostmi péče řádného hospodáře.

Z hlediska zajištění jednoznačné ochrany správce kodifikuje ustanovení § 1417 Občanského zákoníku, že správce neodpovídá za škodu na svěřeném majetku, byla-li tato vyvolána zásahem vyšší moci, stárnutím či jiným přirozeným vývojem, ale také běžným opotřebením při řádném užívání. Ve světle povinnosti péče řádného hospodáře tak lze konstatovat, že dané ustanovení je více-méně nadbytečné, neboť uvedený výčet konkrétních příčin vzniku škody nemůže založit porušení povinnosti péče řádného hospodáře správce, pokud by těmto okolnostem nebylo možno předejít ani přílišnou pečlivostí správce, natož zachováním běžného opatrnostního přístupu.

Ve vztahu ke svěřenskému fondu se jeví jako důležité ustanovení § 1419 Občanského zákoníku, neboť definuje možnosti jednání správce ve vztahu k jeho další osobní vázanosti co do výsledků takového jednání. Z hlediska obecné správy cizího majetku je základní premisou ve formě vyvratitelné právní domněnky skutečnost, že správce jedná jako zástupce vlastníka (§ 1400 odst. 2 Občanského zákoníku), přičemž s ohledem na to, že občanské právo nekodifikuje nepřímé zastoupení, musí jít o zastoupení přímé, tedy jednání správce zaváže přímo vlastníka majetku⁶⁸. Při správě ve formě svěřenského fondu však vlastník majetku chybí, tedy správce může jednat pouze na účet svěřenského fondu, jak také předpokládá ustanovení § 1448 odst. 3 Občanského zákoníku, resp. může jednat přímo na účet beneficenta pro kterého je svěřenský fond určen. Jedná-li správce ohledně spravovaného majetku s jinou osobou na účet beneficenta (§ 1419 odst. 1 Občanského zákoníku) a v souladu s pravidly správy, pak správci z takového jednání nevzniká žádná osobní povinnost a tato je automaticky vztahena ke svěřenskému fondu. Pokud však správce v rámci výkonu správy jednal sice na účet beneficenta, ale vlastním jménem bez označení, že tak činí na účet příslušného svěřenského fondu, pak z takového jednání vzniká solidární závazek správce a

---

⁶⁸ Tichý, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1138.

beneficienta, přičemž po beneficiantovi lze žádat pouze plnění ze spravovaného majetku (tedy ze svěřenského fondu).

Pokud správce cizího majetku překročí svou působnost, pak je z takového jednání, dle ustanovení § 1420 Občanského zákoníku, zavázán osobně. Nicméně pokud osoba, se kterou správce jednal, byla v dobré víře ohledně řádného výkonu správcovy působnosti, případně beneficiant potvrdil správcovo právní jednání, pak jsou z jednání zavázáni správce a beneficiant solidárně. Beneficiant však bude plnit pouze ze spravovaného majetku.

Na základě ustanovení § 94 Zákona o zvláštních řízeních soudních se místní příslušnost ve věcech souvisejících se svěřenským fondem řídí obecným soudem jeho správce. Svěřenský správce je pak vždy považován dle ustanovení § 95 téhož zákona za účastníka řízení.

Za účelem zamezení negativních vlivů na spravovaný majetek je v souladu s ustanovením § 1427 Občanského zákoníku správce oprávněn (nikoliv povinen) pojistit na náklady svěřenského fondu spravovaný majetek proti běžným rizikům. Pokud by správce vykonával správu bezúplatně, pak má možnost pojistit na náklady správy také vlastní majetkovou odpovědnost. Úplatnost výkonu správy cizího majetku pak *a contrario* předpokládá, že pojistné majetkové odpovědnosti správce nemůže nést svěřenský fond. Z hlediska odpovědnosti správce bude vždy nutno prokázat existenci škody, zavinění správce a zároveň také příčinnou souvislost mezi vzniklou škodou a zaviněním správce. Zavinění správce ve formě úmyslu či nedbalosti se bude vztahovat především k porušení péče řádného hospodáře.

Správce cizího majetku disponuje v rámci správy majetkovými hodnotami, které je povinen (v případě svěřenského fondu) spravovat na principech plné správy majetku, tedy nejen dbát o prosté uchování, nýbrž o majetkové rozmnožení. V rámci majetkových hodnot se mohou často vyskytovat také finanční prostředky, kteréžto by samy o sobě ležící, v důsledku ekonomického života společnosti, ztrácely na hodnotě, tedy by s nimi správce nakládal v rozporu s principy jak prosté, tak i plné správy.

Správce je tak nucen volné finanční prostředky v rámci spravovaného majetku investovat tak, aby naplnil zákonné i smluvní podmínky správy. Na základě ustanovení § 1432 Občanského zákoníku je povinen rozhodovat o investicích se zřetelem k potencionálně realizovanému výnosu a předpokládanému zisku, a to tak, že tyto aspekty by měly být zohledněny kumulativně. Realizovaný výnos spočívá v majetkovém prospěchu, souvisejícím čistě s daným investičním nástrojem či produktem, kdežto do zisku jsou pak zahrnuty i případné další (vedlejší) náklady na zhodnocení daných finančních prostředků. Rozhodnutí o využití konkrétního investičního nástroje či produktu je pouze na správci samotném, přičemž jakékoliv chybné rozhodnutí by bylo stiženo následky porušení péče řádného hospodáře.

Jen obtížně se lze bezpodmínečně ztotožnit s názorem, že takto upravená obezřetnost správce při investování (tj. ustanovení §1432 Občanského zákoníku) se primárně vztahuje k prosté správě cizího majetku⁶⁹, neboť jednak plná správa v sobě inkorporuje základní prvky prosté správy a dále též investování volných finančních prostředků v režimu plné správy také může sledovat za cíl nikoliv pouhé udržení jejich hodnoty, ale jejich zhodnocení, tedy rozmnožení hodnoty.

Na základě ustanovení § 1433 Občanského zákoníku je správci - v rámci obezřetnosti realizovaných investic volných peněžních prostředků – zapovězeno nabýt více než 5 % akcií téhož emitenta. V kontextu svěrenského fondu by tento zákaz měl smysl za předpokladu, že by bylo jeho primárním cílem zhodnocování volných peněžních prostředků. V případě, že by samotný svěrenský fond provozoval obchodní závod, pak dané ustanovení stanoví nelogický zákaz nabývat „dceřiné“ akciové společnosti a stavět tedy víceetapňovou vlastnickou strukturu se začleněním právní formy akciové společnosti, obdobnou holdingovému uspořádání. Zákonodárce tak zde projevil neznalost ekonomické výhodnosti holdingových struktur, když nabyl přesvědčení, že začlenění svěrenského fondu do takového uspořádání nemá významu, a to s odůvodněním poukazujícím na ochranu beneficenta, která by však v případě svěrenského fondu s „dceřinými“ společnostmi mohla být upřednostněna ještě více. Dané ustanovení je limitováno nabýváním cenných papírů přesahujících 5% hranici,

---

⁶⁹ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1176.

nicméně není zde zapovězeno nabývat podíly například na společnosti s ručením omezeným, což dále jen prohlubuje nedomyšlenost daného ustanovení v případě provozování obchodního závodu svěrenským fondem. Postavení holdingové struktury se začleněním akciové společnosti a svěrenským fondem jako vrcholovým vlastníkem tak je realizovatelné pouze prostřednictvím zvýšení majetku svěrenského fondu vyčleněním akcií, a to ze strany kohokoliv – zakladatele patrně zejména.

Ustanovení § 1434 Občanského zákoníku dále prohlubuje obezřetnost investicí správce, neboť stanoví povinnost správce zajistit, aby spravované peněžní prostředky, které budou uloženy u banky, byly k dispozici na požádání, příp. nejpozději do třiceti dnů.

Pravidla související s obezřetnými investicemi uzavírá ustanovení § 1435 Občanského zákoníku, které definuje možnost, aby správce udržoval investici, která je v rozporu s obezřetným investováním, pokud vznikla dříve, než se ujal správy. Správce tedy může takovou investici udržovat, přičemž však musí veškeré další rozhodování o ní zatížit optikou povinnosti péče řádného hospodáře.

Zákon umožňuje, aby správcem svěrenského fondu byl, v souladu s ustanovením § 1454 Občanského zákoníku, rovněž samotný jeho zakladatel nebo osoba beneficianta. V takovém případě však zákonodárce přiléhavě předpokládal, že by svěrenský fond mohl být pouhou záminkou ke skrytí vlastního majetku, a tedy obligatorně vyžaduje, aby zde byla přinejmenším další osoba nestranného správce, přičemž správci pak musejí jednat vždy společně. Ustanovení třetí osoby coby správce svěrenského fondu má za cíl zabránit prostřednictvím sborového orgánu správy případnému konfliktu zájmu svěrenského správce a zakladatele anebo beneficianta v jedné osobě.

Sborová správa je subsidiárně upravena také v ustanovení § 1428 až 1431 Občanského zákoníku jakožto institut tzv. společné správy. Základním rozhodovacím kritériem je majorizace, tedy rozhodování a jednání většinou hlasů, kdy každému správci náleží právě jeden hlas. Statut svěrenského fondu pak může určit odlišnosti jak

co do potřebného hlasovacího kvóra, tak z hlediska počtu či důležitosti hlasů určitého správce.

Pokud by společní správci nemohli jednat pro překážku způsobenou právní událostí, soustavnou nečinnost či odpor některého správce, či jiného podobného důvodu s péčí řádného hospodáře, povoluje ustanovení § 1429 Občanského zákoníku ostatním správcům rozhodovat a jednat samostatně, ale pouze v záležitostech, které směřují k udržení současného stavu. V ostatních záležitostech pak správci mohou jednat pouze se souhlasem soudu. Z daného ustanovení zákona tedy dochází k určitému omezení povinnosti jednat při správě svěřenského fondu tak, aby bylo zajištěno rozmnožení a uplatnění majetku v zájmu beneficianta⁷⁰, neboť mohou nastat situace, při jejichž řešení nebude možno čekat na přivolení soudu a nečinnost správce by mohla znamenat snížení hodnoty majetku svěřenského fondu. Právě za takové situace je nutno, aby byl správci důsledně zvážen střet dvou zásadních aspektů svěřenského fondu, a to naplnění tzv. plné správy svěřeného majetku ve prospěch beneficentů (příp. obecného blaha při veřejně prospěšném svěřenském fondu) a zákonné povinnosti vyčkat svolení soudu, pokud by došlo k situaci předvídané výše citovaným ustanovením. Přestože z čistě právního hlediska a jazykového výkladu by bylo možno dovodit formální správnost jednání spočívajícího ve vyčkání svolení soudu a tedy snížení hodnoty majetku svěřenského fondu v důsledku časové prodlevy reakce správců, měl by být v tomto případě spíše akcentován obecný princip funkce plné správy cizího majetku a jednání s náležitou profesionalitou, zkušeností a znalostí v rámci institutu péče řádného hospodáře, tedy by mělo být spíše favorizováno jednání správců, kteří se za dané situace, s potřebnými znalostmi profesionálně rozhodnou zvolit takovou metodu řešení, která bude sledovat naplnění podstaty plné správy cizího majetku a omezení vzniklých rizik na minimum. V případě, že by i poté došlo ke snížení hodnoty majetku v důsledku špatně zvolené strategie, nesli by správci odpovědnost za své rozhodnutí právě s důrazem na princip péče řádného hospodáře při správě. Občanský zákoník upravuje v ustanovení § 1430 tuto odpovědnost správců jako odpovědnost solidární, tedy společnou a nerozdílnou.

---

⁷⁰ Blíže viz ustanovení § 1409 Občanského zákoníku za užití ustanovení § 1404 Občanského zákoníku.

Jednotlivý správce má také možnost obrany proti rozhodnutí ostatních správců. První případ kodifikuje v ustanovení § 1431 odst. 1 Občanského zákoníku situaci, při které by jeden ze správců, ač přítomen samotnému procesu rozhodování, nakonec s přijatým rozhodnutím nesouhlasil. V takovém případě musí tento svůj postoj oznámit bez zbytečného odkladu beneficiantovi, jinak existuje vyvratitelná právní domněnka, že rozhodnutí aproboval. Druhý případ pak představuje situaci, kdy by správce nebyl přítomen samotnému rozhodování, přičemž pokud nesouhlas neoznámí ostatním správcům a beneficiantovi bez zbytečného odkladu poté, co se dozvěděl o daném rozhodnutí, pak existuje opět vyvratitelná právní domněnka, že dané rozhodnutí schválil.

Z hlediska aplikační praxe zákon nevyžaduje, aby společné právní jednání správců svěřenského fondu bylo dokládáno vyhotovováním zápisů či jinými atributy právně formalizujícími jejich počínání.

Jmenování správce svěřenského fondu zákon, v souladu s ustanovením § 1455 odst. 1 Občanského zákoníku, vkládá do rozhodovací pravomoci zakladatele. Zakladatel je tedy oprávněn zvolit osobu správce, přičemž na tuto nejsou kladeny žádné zvláštní požadavky, a proto se uplatní běžné požadavky na osobu realizující jakékoliv právní jednání. Zakladatel má rovněž možnost svěřenského správce odvolat, přičemž v důsledku absence zákonných podmínek může být odvolání realizováno i bez udání důvodu. Zakladateli je tak svěřena možnost, aby po vzniku svěřenského fondu vyměnil osobu správce kdykoliv pojme k takovému kroku důvod. Na rozdíl od úpravy obsažené v ustanovení čl. 1276 CCQ, dle kterého má zakladatel pouze možnost určit způsob jmenování nebo odvolání svěřenského správce, je česká úprava koncipována s vyšší úrovní závislosti mezi svěřenským správcem a zakladatelem, když zakladatel může libovolně jmenovat a odvolávat osobu správce. Dále je také důležité poznamenat, že statut svěřenského fondu může určovat jiný způsob jmenování a odvolání svěřenského správce, a to včetně možnosti přenést pravomoc jmenovat a odvolat správce na jinou osobu než zakladatele. Pokud statut takovou úpravu obsahuje, pak se zakladatel musí řídit – co do jmenování a odvolání svěřenského správce – právě úpravou obsaženou ve statutu. Z hlediska formy ustanovení § 1441 Občanského zákoníku požaduje, aby

odvolání bylo vždy písemné. V případech, kdy není možno jmenovat osobu svěřenského správce, případně na návrh jakékoli osoby osvědčící právní zájem, jmenuje – dle ustanovení § 1455 odst. 2 Občanského zákoníku – svěřenského správce soud. Právo domáhat se u soudu odvolání svěřenského správce je blíže upraveno v ustanovení § 1466 Občanského zákoníku.

Ustanovení § 1456 vedle plné správy, která správci náleží v rámci svěřenského fondu – viz výše, upravuje také způsob, jakým se svěřenský správce zapíše jako vlastník do veřejných seznamů či jiných evidencí, jde-li o majetek vyčleněný do svěřenského fondu. Dle tohoto ustanovení se jako vlastník zapíše právě svěřenský správce, přičemž je povinen uvést poznámku „svěřenský správce“. Zákon tedy konstruuje právní fikci, že vlastníkem majetku vyčleněného do svěřenské fondu je správce tohoto fondu, ač jím v souladu s ustanovením § 1448 Občanského zákoníku ve skutečnosti není nikdo.

2.5.6 Beneficienti

Občanský zákoník chápe beneficenta, v souladu s ustanovením § 1457 a násl., jako osobu obmyšleného, tedy osobu, která má právo na plnění ze svěřenského fondu. Na beneficenta nejsou kladeny žádné zvláštní požadavky, tedy může jít také osoba bez plné svéprávnosti či osobu nenarozenou. Obmyšleným může být určena i osoba právnická, a to včetně právnické osoby dosud nevzniklé, resp. nezaložené⁷¹. Určení obmyšleného je v gesci zakladatele, jemuž zákon vkládá plné diskreční oprávnění ohledně posouzení vhodnosti určení dané osoby za obmyšleného, a to za předpokladu, že statut svěřenského fondu nefavorizuje jiný postup či jinou osobu s oprávněním určit beneficenta. Zakladateli rovněž svědčí právo určit obmyšlenému plnění ze svěřenského fondu – opět za předpokladu, že statut neurčuje něco jiného. V případě, že statut svěřenského fondu neobsahuje zvláštní úpravu a zakladatel nejmenuje obmyšleného, příp. mu neurčí plnění, přechází toto právo dle ustanovení § 1457 odst. 2 Občanského zákoníku na správce svěřenského fondu. Co se svěřenského fondu zřízeného za soukromým účelem týče, může správce dané oprávnění uplatnit pouze za předpokladu,

---

⁷¹ Kocí, M. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1229.

že statut určí alespoň okruh osob, ze kterých má být beneficiant určen. Statut tak v případě soukromého svěřenského fondu musí obsahovat alespoň obecné určení skupiny osob, ze kterých má správce jmenovat beneficianty. Toto obecné určení může znamenat například potomky určitých osob.

Beneficiant může být jmenován příslušnou osobou buď bezúplatně, anebo může být jeho ustavení do pozice obmyšleného chápáno komerčně, tedy za úplatu. Právě realizace protiplnění pak má v některých případech zásadní dopad na otázku zdanění příjmu, kterého beneficiant dosáhne z titulu plnění ze svěřenského fondu. Přestože se zdá, že úplatnost plnění v případě ustanovení za osobu obmyšleného není zcela přiléhavá danému institutu, je zapotřebí poznamenat, že svěřenský fond nemusí být chápán pouze jako východisko pro dědické právo, ale též jako instrument dalšího podnikání. V takovém případě se pak lze ztotožnit s myšlenkou, že svěřenský fond může být entitou, která vybírá potřebný počet finančních prostředků pro realizaci určitého záměru, přičemž osoby přispěvatelů získají postavení beneficianta s očekáváním budoucího plnění.

Samotné plnění ze svěřenského fondu pak může být denominováno v plodech, užitecích či majetku svěřenského fondu (§ 1457 odst. 3 Občanského zákoníku). Plody svěřenského fondu mohou být představovány hmotnými majetkovými přírůstky, jejichž podstata je odvozena od majetku vyčleněného do svěřenského fondu. Jako plod si lze představit třeba chovné přírůstky, pokud by šlo o stádo, které bylo vyčleněno do svěřenského fondu. Užitek je prezentován především finančními hodnotami, vytvořenými ve formě zisku svěřenského fondu, který je nutno chápat v obecném ekonomickém pojetí jako rozdíl mezi náklady a výnosy vztahujícími se k majetku svěřenského fondu a dále po odpočtu nákladů samotné správy svěřenského fondu. Jako majetek svěřenského fondu pak lze definičně označit takový majetek, respektive jmění, které bylo do svěřenského fondu vyčleněno zakladatelem, příp. jinou osobou. Jde tedy o původní majetkovou podstatu svěřenského fondu, která se může časem obměňovat v důsledku zastarání, potřebných zlepšení či jiných okolností. Majetkovou podstatu svěřenského fondu bude patrně tvořit také majetek, který byl do svěřenského fondu zakoupen ze zisků tohoto fondu.

Na základě ustanovení § 1458 odst. 1 Občanského zákoníku je osoba, která byla oprávněna jmenovat obmyšleného a určit mu plnění ze svěřenského fondu, oprávněna své rozhodnutí změnit anebo zrušit. Podle dikce zákonného ustanovení bude patrně nutné, aby statut tuto možnost blíže upravit a stanovil konkrétní podmínky. Pokud by statut neupravit konkrétní podmínky, ale pouze by obsahoval možnost změnit či zrušit dané rozhodnutí, pak by patrně bylo nutno učinit závěr, že takové ustanovení není právním jednáním a proto se k němu, v souladu s ustanovením § 553 Občanského zákoníku, nebude přihlížet.⁷²

Zakladatel má možnost ustavit sám sebe jak do pozice správce svěřenského fondu, tak také do pozice beneficianta, neboť taková konstrukce není zákonem zakázána, přičemž v souladu s ustanovením čl. II odst. 4 Ústavy jde o stav aprobovaný právním řádem. Na tuto skutečnost je však nutno nahlédnout také optikou ustanovení § 1458 odst. 2 Občanského zákoníku, které – jak se může na první pohled zdát – zapovídá, aby docházelo k situacím, kdy osoba nadána diskrečním oprávněním spočívajícím ve jmenování obmyšleného, tohoto oprávnění využila pro vlastní zisk. Tedy zakladatel by tak nemohl jmenovat sám sebe jakožto obmyšleného. Takový postup však není správný, neboť zákon předpokládá, že u dané osoby bude dosaženo základního cíle úpravy – tj. dosažení zisku, resp. majetkového prospěchu z titulu případného plnění. Z pohledu zisku – majetkového prospěchu je nutno v případě osoby zakladatele zmínit, že to byl právě on, kdo do svěřenského fondu vyčlenil majetek. Zakladatel se tak zbavil určitého majetku, aby jej vyčlenil do svěřenského fondu. Za vyčlenění majetku do svěřenského fondu neobdržel žádnou úplatu, ani jiné protiplnění. Pokud se tedy rozhodne, že se jmenuje obmyšleným, pak jakékoliv plnění ze svěřenského fondu nebude možno na straně zakladatele – obmyšleného chápat jako majetkový prospěch (zisk), nýbrž půjde o postupné vyrovnání majetkové ztráty, které v důsledku vyčlenění majetku do svěřenského fondu utrpěl. Rovněž Pihera uvádí, že omezení ustanovení § 1458 odst. 2 Občanského zákoníku není absolutní a je nutno obecně zachovat možnost, aby určitá osoba mohla sama sebe jmenovat beneficiantem, a

---

⁷² Shodně také Kocí, M. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1237.

to za předpokladu, že musí zajistit rovné podmínky při jmenování pro ostatní potencionální beneficienty⁷³.

2.5.7 Kontrola hospodaření svěřenského fondu

Výsledky činnosti správce musejí být testovány na úrovni beneficientů nejméně jedenkrát ročně, kdy v souladu s ustanovením § 1436 Občanského zákoníku je správce povinen připravit vyúčtování správy a toto předložit beneficientům. Podoba vyúčtování není kodifikována, nicméně obsahově musí vyúčtování být natolik podrobné, aby bylo možno ověřit jeho správnost. V případě svěřenského fondu bude vyúčtování jistě doplněno o standardní výkazy rozvahy a výsledovky, neboť svěřenský fond vede podvojný účetnictví tak, jakoby se jednalo o podnikatele. Z hlediska obecné kontroly fungování svěřenského fondu je vhodné, aby byla činnost správce korigována povinností ověření vyúčtování auditorem. Správce svěřenského fondu by neměl být konečnou instancí co do obsahového zachycení i správnosti účetní evidence, neboť je vhodné získat nestaranou kvalifikovanou představu o jeho odborném přístupu. V quebecké předloze naší úpravy svěřenského fondu má dle čl. 1352 CCQ jakákoliv osoba svědčící právní zájem možnost navrhnout soudu, aby jmenoval auditora za účelem přezkoumání vyúčtování. V českém prostředí se tak jeví jako nejvhodnější přístup inkorporovat případnou povinnost auditu přímo do statutu svěřenského fondu.

Správce je povinen dle ustanovení § 1437 Občanského zákoníku kdykoliv poskytnout beneficientovi k přezkoumání účetní knihy a doklady týkající se správy, dále pak mu musí na vyžádání předat veškeré potřebné informace. Účetní knihy definuje ustanovení § 13 Zákona o účetnictví jako deník, hlavní knihu, knihy analytických účtů a knihy podrozvahových účtů. Deník zachycuje jednotlivé účetní zápisy z chronologického pohledu, tedy tak, jak po sobě byly účtovány. Hlavní kniha sumarizuje tyto účetní zápisy do jednotlivých analytických účtů a jejich skupin. Kniha analytických účtů podává obraz o účetních zápisech na jednotlivých analytických účtech. Kniha podrozvahových účtů pak zachycuje mimobilanční hodnoty majetku a

---

⁷³ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1210.

závazků, tedy v zásadě jde o evidenci, která nepodléhá zákonnému sledování na úrovni rozvahy. Doklady pak představují jednak prvotní účetní doklady (např. faktury, účtenky), tak i další poklady pro účetnictví jako např. smlouvy, výpisy či záznamy. Beneficient má tedy plnou kontrolu nad hospodařením svěřenského fondu, přičemž má samozřejmě možnost přezkoumáním pověřit kvalifikovaného odborníka, pokud sám nedisponuje potřebnými znalostmi.

Je podstatné upozornit na skutečnost, že náklady na správu svěřenského fondu mohou být značné, zejména pokud by zakladatel ve statutu určil vícečetný orgán správců nebo složitý systém jejich kontroly prostřednictvím externích nezávislých expertů. Bez relevantní příjmové stránky svěřenského fondu by takový aparát mohl brzy vyčerpat všechny disponibilní zisk, přičemž správce by byl nucen pro zajištění další činnosti svěřenského fondu patrně navrhnout soudu jeho zrušení, neboť je povinen k plné správě majetku směřující k jeho rozmnožení, což by za daných podmínek nebylo možné, tedy by nebylo ani možné zajistit další dosahování účelu svěřenského fondu, neboť k zajištění jeho provozu v souladu se statutem by muselo dojít k odprodeji majetkové podstaty, čímž by nebylo možné generovat dostatečné prostředky. Ustanovení § 1469 odst. 1 Občanského zákoníku tak dává soudu možnost takový svěřenský fond - na návrh osoby s právním zájmem - zrušit.

Z hlediska úpravy samotného svěřenského fondu je, dle ustanovení § 1463 odst. 1 Občanského zákoníku, osobou primárně určenou pro vykonávání dohledu nad správou svěřenského fondu jeho zakladatel a také obmyšlený – beneficiant. Další osoby mohou být definovány v rámci statutu svěřenského fondu. K dohledovému právu není vázáno oprávnění jakkoliv zasahovat do samotného vedení svěřenského fondu, jde pouze o oprávnění provádět ověřovací postupy za účelem získání komplexní představy o správě svěřeného majetku, její následné porovnání se skutečností a vyvození příslušných závěrů směrem k osobám, účastnícím se svěření – tj. zakladateli, správci a beneficiantům. Podle ustanovení § 95 Zákona o zvláštních řízeních soudních má vedle zakladatele, správce a beneficianta také osoba s právem dohledu nad správou svěřenského fondu přiznáno postavení účastníka, a to ve všech řízeních týkajících se svěřenského fondu.

Výkladem je dovozováno, že ustanovení o dohledu nad správou svěřenského fondu mají kogentní charakter, tedy nemohou být statutem modifikována v neprospěch osob, které zákon chrání, tím spíše nemohou být zcela vyloučena⁷⁴.

Dohledové oprávnění předpokládá soustavnou činnost zaměřenou na kvalitu správy, přičemž sankcí za nesprávný postup správce může být až soudní ingerence do způsobu, jakým vykonává, respektive jakým by měl správu vykonávat (§ 1466 Občanského zákoníku). Z hlediska realizace dohledu je podstatné uvědomění, že zejména u svěřenských fondů disponujících s vyššími majetkovými hodnotami může být výkon správy značně složitý a tedy často i nemožný pro osoby, které nedisponují potřebnými znalostmi a zkušenostmi. Osobám s dohledovým právem tedy svědčí možnost najmout si na tuto kvalifikovanou činnost odborníky⁷⁵. Těmito mohou být nejen specializovaní daňoví poradci či účetní, ale také auditoři, právníci či znalci.

Patrně lze rozsáhle polemizovat o skutečnosti, zdali dohled nad správou svěřenského fondu je právem⁷⁶ nebo povinností⁷⁷ jmenovaných osob. Dikce ustanovení § 1463 Občanského zákoníku však neuvádí, že jde o právo, nýbrž striktně jmenuje osoby, které vykonávají dohled. Tedy lze konstatovat, že dané osoby jsou povinny tento dohled vykonávat a pokud jej nevykonávají, případně vykonávají špatně, pak jsou odpovědní za škodu, kterou vadným výkonem dohledu způsobí.

Zákon v ustanovení § 1463 odst. 2 svěřuje dohled také jiným osobám, případně též orgánu veřejné moci. Příslušné zmocňovací ustanovení však prozatím náš právní řád nezná – přestože se může zdát, že například správa svěřenského fondu vykonávaná investičním fondem podléhá (jakožto investiční fond) kontrole ze strany České národní banky, tak je nutno rozlišovat tuto veřejnoprávní kontrolu investičního fondu, od soukromoprávní kontroly realizované dle ustanovení § 1463 Občanského zákoníku.

---

⁷⁴ Tichý, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1249.

⁷⁵ Tichý, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1248.

⁷⁶ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1214.

⁷⁷ Tichý, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1250.

Svěřenskému správci je podle ustanovení § 1465 odst. 1 Občanského zákoníku uložena informační povinnost, a to ve vztahu k osobě, která má dle zákona vykonávat dohled nad správou svěřenského fondu. Nelze zcela souhlasit s názorem, že informační povinnost je v současném stavu právního řádu České republiky více-méně latentní, neboť zákon neurčuje osoby s dohledovým oprávněním⁷⁸. Občanský zákoník tyto osoby definuje v ustanovení § 1463 odst. 1, a to konkrétně zakladatele, obmyšleného a dále také osoby určené ve statutu. Tedy lze dovodit, že svěřenskému správci vzniká informační povinnost vůči všem těmto osobám.

Svěřenský správce je dále povinen, v souladu s ustanovením § 1465 odst. 2 Občanského zákoníku, umožnit na žádost kontrolu dokladů o svěřenském fondu a předložit vyúčtování či podat jinou informaci tomu, kdo má právo dohledu nad svěřenským fondem, tj. osobě, které statut uděluje kontrolní oprávnění. Jde tedy o osoby rozdílné od zakladatele a beneficenta, kterým je správce povinen vyúčtování předkládat automaticky v souladu s ustanovením § 1436 Občanského zákoníku.

V případě excesu správce konstruuje právní předpis v ustanovení § 1466 Občanského zákoníku možnost, aby zakladatel, beneficiant či jiná osoba s právním zájmem navrhla soudu, aby tento korigoval jednání správce tak, že mu nařídí postupovat určitým způsobem. Za dramatictějších situací lze dokonce požadovat, aby soud správce odvolal či jmenoval nového. Soudní ingerence do činnosti správce přichází jako *ultima ratio* pokud oprávněné osoby nepřesvědčí správce v důsledku své autority a kontrolního oprávnění ke změně jeho postojů. Soudní řízení je v souladu s ustanovením § 20 a násl. Zákona o zvláštních řízeních soudních ovládáno zásadou oficiality, tedy ač účastníci mohou navrhnout důkazy, soud musí sám zjistit skutečný stav věci a kvalifikovaně tento posoudit. Pokud by soud vydal rozhodnutí, které bude v rozporu s přesvědčením zakladatele, jeví se v takové situaci jako nanejvýš vhodné, aby zakladatel odvolal správce (za použití ustanovení § 1455 Občanského zákoníku), příp. zkomponoval do statutu způsob, jakým může být svěřenský správce odvolán jinou osobou, než osobou zakladatele.

---

⁷⁸ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1216.

Z pohledu ochrany věřitelů zakladatele upravuje právní řád v ustanovení § 1467 Občanského zákoníku solidární ručení svěřenského správce, zakladatele či obmyšlených v případě, že páchanými činy sledují úmyslné poškození práv zakladatelova věřitele, příp. úmyslné poškození samotného svěřenského fondu. V kontextu odpovědnosti musí jednáním výše uvedených osob dojít k újmě na právech věřitele a musí být založen kauzální nexus mezi vznikem újmy a jednáním. Současně je vhodné poukázat také na obecné nástroje věřitelů, kterým by chtěl dlužník zkrátit plnění tak, že by vyčlenil všechny či podstatnou část svého majetku do svěřenského fondu a stanovil by se obmyšleným tohoto svěřenského fondu. Věřitel má v takovém případě možnost postupovat podle ustanovení § 589 a násl. Občanského zákoníku a na principu relativní neúčinnosti právního jednání dlužníka (zakladatele) žádat soud o určení, že vyčlenění majetku dlužníka (zakladatele) do svěřenského fondu není vůči němu právně účinné. Vedle této relativní neúčinnosti může věřitel též žádat náhradu způsobené újmy dle shora uvedeného ustanovení § 1467 Občanského zákoníku.

2.5.8 Zánik svěřenského fondu

Zánik svěřenského fondu představuje ukončení jeho činnosti a vydání zbývající majetkové podstaty oprávněným osobám. Z procesního hlediska upravuje Občanský zákoník v ustanovení § 1471 a násl. tři základní fáze. První fází je zánik správy svěřenského fondu. Druhá fáze reprezentuje vydání majetkové podstaty oprávněným osobám. Třetí fází je pak samotný zánik svěřenského fondu.

Zákonodárce před případným zánikem svěřenského fondu favorizuje jeho existenci. V případě svěřenského fondu založeného za veřejně prospěšným účelem může soud, podle ustanovení § 1469 odst. 1 Občanského zákoníku, na návrh osoby s právním zájmem, rozhodnout, že změní účel fondu, je-li dosažení stávajícího účelu nemožné či dosažené jen s obtížemi. Pokud by došlo k nenaplnění účelu, resp. bylo zjevné, že účel svěřenského fondu (ať již veřejného či soukromého) nemůže být nikdy naplněn, pak je v diskreční pravomoci soudu na návrh osoby s právním zájmem

rozhodnout o zrušení takovéto entity. Pokud by vyšlo najevo, že by bylo možno dosáhnout účelu svěřenského fondu změnou jeho statutu, pak soud, dle ustanovení § 1469 odst. 2 Občanského zákoníku, změní jeho statut.

V souladu s ustanovením § 1471 Občanského zákoníku správa končí uplynutím doby, byl-li svěřenský fond zřízen s časově omezenou existencí. Dosažení účelu je dalším důvodem ukončení správy a uplatní se zejména, pokud byl účel svěřenského fondu jednorázového charakteru. Dalším důvodem zániku správy je také rozhodnutí soudu například ve smyslu ustanovení § 1469 odst. 1 Občanského zákoníku. V případě svěřenského fondu zřízeného za soukromým účelem pak správa končí také za předpokladu, že se všichni beneficianti platně vzdají práva na plnění ze svěřenského fondu. Taková skutečnost by pravděpodobně způsobila zánik svěřenského fondu v souladu s ustanovením § 1469 odst. 1 Občanského zákoníku, a to v důsledku nemožnosti naplnit jeho účel. Další možnosti ukončení správy mohou být kodifikovány v rámci statutu svěřenského fondu.

Z pohledu subsidiárního použití správy cizího majetku, dle ustanovení § 1438 a násl. Občanského zákoníku, správa končí také odstoupením správce, jeho odvoláním, omezením svéprávnosti, osvědčením úpadku správce, uplynutím doby, dosažením účely či zánikem práva beneficianta ke spravovanému majetku. Zákon sice výslovně nezmiňuje, že správa končí také smrtí správce, nicméně taková skutečnost bude objektivní překážkou další správy a nebude zbývat ničeho, než správu ukončit. Zánik správy smrtí lze pak dovodit také z ustanovení § 1444 Občanského zákoníku. Co se odstoupení správce týče, ustanovení § 1440 odst. 2 Občanského zákoníku zakazuje správci, aby odstoupil v nevhodnou dobu. Tento neurčitý právní pojem umožňující zcela protichůdné, navíc i logicky odůvodněné subjektivní výklady je nutno vykládat ve světle zachování povinnosti péče řádného hospodáře. Odvolat správce, dle ustanovení § 1441 Občanského zákoníku, může osoba, která jej ustavila, přičemž vyžadovanou formou takového aktu je forma písemná. Není nutné žádné zdůvodnění, neboť právo dané osoby je pojato jako neomezené.

Při skončení správy je správce, v souladu s ustanovením § 1445 Občanského zákoníku, povinen předložit beneficiantovi vyúčtování. V rámci tohoto vyúčtování tak beneficiant dostane ucelený přehled v jakém stavu je spravovaný majetek, jaké jsou případné dluhy související s tímto majetkem a jak si správa stála z ekonomického pohledu. Vyúčtování umožňuje beneficiantovi zakročit proti odcházejícímu správci v případě, že zde vznikne podezření na uskutečňování správy mimo rámec péče řádného hospodáře. Současně zákon normuje povinnost předložit dané vyúčtování také novému správci, je-li zde osoby, která nastupuje místo původního správce. Zákonný text dále odkazuje na obdobné užití ustanovení § 1426 a 1427 Občanského zákoníku. Obě ustanovení však jsou – v kontextu povinnosti předložit vyúčtování při ukončení správy – ne zcela přiléhavá, když první z nich upravuje povinnosti správce ohledně doručení inventáře a druhé pak možnost správce pojistit spravovaný majetek. S akcentem na důvodné podezření z chyby zákonodárce pak lze detekovat, že mnohem přiléhavější jsou ustanovení § 1436 a 1437, která upravují podrobnost vyúčtování a oprávnění beneficianta přezkoumávat účetní knihy a doklady. Stejný závěr je pak obsažen také v odborné literatuře⁷⁹.

Posledním úkonem správce svěřenského fondu před zánikem fondu bude vydání majetku svěřenského fondu oprávněným osobám. Podle ustanovení § 1472 Občanského zákoníku je nutno majetek vydat pouze oprávněné osobě. Takovou osobu může určovat statut. Pokud statut takovou osobu neuvede, pak zákon konstruuje vyvratitelnou právní domněnku, že takovou osobou bude beneficiant. Jestliže by však osoby beneficianta nebylo, pak má majetek připadnout zakladateli. Pokud ani tento není, pak majetek svěřenského fondu připadne do vlastnictví státu. Jestliže tedy již zákonodárce zvolil pravidlo, že by zakladatel mohl získat majetek svěřenského fondu nazpět, pak patrně měl – před naplněním majetkové základny státu – upřednostnit právo dědiců zakladatele na daný majetek. Toto řešení lze zároveň i ztotožnit s konceptem pro úvahy *de lege ferenda*.

---

⁷⁹ Pihera, V. in Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1184, příp. také Tichý, L. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1188.

V případě veřejně prospěšného svěřenského fondu, jehož správa zanikla pro nenaplnění účelu fondu, může být na návrh správce – dle ustanovení § 1473 Občanského zákoníku – majetek tohoto svěřenského fondu převeden do jiné právnické osoby, jejíž účel je co možná nejbližší účelu daného svěřenského fondu.

Na základě ustanovení § 1474 Občanského zákoníku svěřenský fond zaniká poté, co správce vydá majetek svěřenského fondu příslušným osobám.

V souvislosti se zánikem svěřenského fondu se jeví podstatné pozdržet se u ustanovení § 1460 Občanského zákoníku. Zákonodárce se v tomto jazykově i slohově nepříliš vydařeném textu, oplývajícím značným počtem nejasností a možností různých výkladů, patrně pokouší limitovat délku existence svěřenských fondů. Zákonné ustanovení však není – a to ani za cílené aplikace ustanovení § 4 odst. 1 Občanského zákoníku a několikerého čtení – možno jednoznačně pochopit. Právě složitost zákonných textů je v určitých ohledech českému právnímu řádu imanentní a dané ustanovení Občanského zákoníku bezpochyby jednoznačně nenaplnilo proklamace o jednoduchosti úpravy. Základní odlišností od kanadské předlohy je skutečnost, že česká právní úprava výslovně nepřipouští věčnost svěřenských fondů a snaží se stanovit určitou formu tzv. *rule against perpetuity*, tj. pravidla proti věčnosti vyčlenění majetku mimo běžný ekonomický život společnosti. Ustanovení čl. 1273 CCQ na rozdíl od naší úpravy stanoví, že trusty zřízené za soukromým či veřejně prospěšným účelem požívají statut věčnosti. Dále pak jen v ustanovení čl. 1271 CCQ stanoví omezení u soukromých trustů zřízených ve prospěch několika po sobě následujících osob, a to tak, že tyto osoby lze stanovit za beneficiary pouze ve dvou po sobě jdoucích stupních.

Česká úprava stanoví, že jakékoliv právo na plnění ze svěřenského fondu beneficiary vznikne nejpozději sto let od vzniku svěřenského fondu. Dále pak, pokud by svěřenský fond zřízen za soukromým účelem, tak právo na plody a užitky z majetku svěřenského fondu (tj. nikoliv právo na majetkovou podstatu svěřenského fondu) zaniká nejpozději po sto letech od vzniku svěřenského fondu, přičemž je-li beneficiary člověk, tak toto právo trvá až do jeho smrti. Dále se pravděpodobně zákonodárce pokusil definovat výjimky z uvedeného pravidla, vyvěrající ve výklad, že maximální

doba trvání svěřenského fondu založeného za soukromým účelem je do okamžiku smrti posledního obmyšleného, který byl zakladatelovým současníkem, zakladatelovým dítětem, nebo dítětem zakladatelova současníka. Dalším rozbořem tak lze dojít k názoru, že svěřenský fond může maximálně trvat sto let a dva lidské životy.⁸⁰ Je zřetelné, že pokud nebude existovat právo obmyšleného na plnění, pak dochází k porušení základního účelu svěřenského fondu a takový svěřenský fond musí, v souladu s ustanovením § 1471 a násl. Občanského zákoníku, zaniknout. Dále je z právní úpravy seznatelné, že svěřenský fond sledující veřejný prospěch může trvat neomezeně. Otázkou tedy zůstává, proč zákonodárce vykonstruoval tak doslova překombinované řešení, když – *de lege ferenda* – plně postačí konstatovat, že veřejně prospěšný svěřenský fond je věčný a soukromý svěřenský fond může trvat maximálně například 100 let.

2.5.9 Některé problematické aspekty svěřenského fondu

2.5.9.1 Ochrana věřitelů zakladatele

Právní postavení svěřenského fondu může inklinovat určitou skupinu potencionálních zakladatelů k myšlence, že se vyčleněním majetku do svěřenského fondu zcela zbaví vlastního exekuvovatelného majetku, čímž věřitelům účinně zabrání domoci se požadovaného plnění. Tato myšlenka patří z celosvětového pohledu ke stěžejním bodům odpůrců trustů. Z psychologického pohledu dochází u daného zakladatele - dlužníka k odklonu od základních morálních hodnot. Prolomením morálky případného dlužníka pak dochází ke snížení jeho efektivní⁸¹.

Věřitelé zakladatele svěřenského fondu by se mohli dovolávat neúčinnosti právního jednání spočívajícího v založení svěřenského fondu, pokud se tímto zkrátilo uspokojení jejich pohledávky. Právě dovolání se relativní neúčinnosti právního jednání poskytuje ochranu věřitelům zakladatele před skrýváním, zastíráním a převáděním majetku v úmyslu vyhnout se povinnosti zaplatit dluh. Jelikož jde dle ustanovení § 589

---

⁸⁰ Kocí, M. in Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III.* Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, s. 1241.

⁸¹ Danforth, R. *Rethinking the Law of Creditor's Rights in Trusts.* Hastings LJ, 2002, roč. 53, s. 364.

a násl. Občanského zákoníku o relativní neúčinnost právního jednání, tedy zde musí být aktivní činnost věřitele v podobě odpůrčí žaloby při splnění podmínky vykonatelnosti předmětného dluhu. Pokud by tedy věřitel měl proti zakladateli (dlužníkovi) vykonatelnou pohledávku, pak má právo domoci se například exekucí zpeněžení majetku, přestože by tento majetek již byl ve svěřenském fondu. Toto právo náleží věřiteli ve lhůtě dvou let zpětně (před podáním odpůrčí žaloby), a to dle ustanovení § 591 Občanského zákoníku. Věřitel dlužníka se dokonce může přímo obrátit na svěřenský fond - resp. jeho správce a podle ustanovení § 594 Občanského zákoníku jej vyzvat k plnění.

Obdobně by bylo možno aplikovat výše uvedené na situaci zvýšení majetku svěřenského fondu jakoukoliv osobou s cílem omezit či zcela zamezit věřitelům domoci se oprávněných majetkových nároků.

2.5.9.2 Zkrácení dědiců zakladatele

Dědické řízení je schopno plně automatizovaného přesunu majetku po smrti zůstavitele směrem k oprávněným zákonným dědicům, což může mít v mnoha aspektech nepříznivý vliv, ať již ve formě možného rozdrobení celistvého majetku, či v podobě rozporů mezi jednotlivými dědici ohledně správy či vlastnictví konkrétních majetkových položek. Svěřenský fond umožňuje zakladateli cíleně nasměrovat majetek mezi i mimo potencionální dědice. Nutností je však aktivní jednání zakladatele. V případě využití institutu svěřenského fondu však rámci dědického řízení však mohou vyvstat dále rozvedené problematické otázky.

V souladu s ustanovením § 1475 odst. 1 Občanského zákoníku je dědické právo právem na pozůstalost nebo na poměrný podíl z ní. Pozůstalost dle ustanovení § 1475 odst. 2 Občanského zákoníku tvoří celé jmění zůstavitele, kromě jeho osobnostních práv. Komu náleží dědické právo, je v souladu s ustanovením § 1475 odst. 3 Občanského zákoníku dědic, a pozůstalost ve vztahu k dědici je dědictvím.

Půjde-li o svěrenský fond zřízený za života zakladatele, mohli by oprávnění dědicové zakladatele usilovat o majetek, který nepřípadl do dědického řízení z důvodu, že byl za života zůstavitele převeden do svěrenského fondu. Dědické právo je právo vztahující se k pozůstalosti, přičemž toto právo vzniká smrtí zůstavitele. Pozůstalostí se podle ustanovení § 1475 odst. 2 a § 1479 Občanského zákoníku rozumí jmění zůstavitele k okamžiku jeho smrti. Pokud zůstavitel před smrtí převedl majetek na jiné subjekty, tedy jej například za života vyčlenil do svěrenského fondu, pak takový majetek není pozůstalostí a tedy ani není předmětem dědického práva, ledaže by dědicové úspěšně u soudu napadli daný převod jakožto jednání neplatné pro duševní poruchu zůstavitele, tedy dle ustanovení § 581 Občanského zákoníku.

Půjde-li o svěrenský fond zřízený pořízením pro případ smrti, pak jak bylo uvedeno výše v kapitole „2.5.3 - Kategorizace svěrenského fondu“, existují dva názorové proudy na okamžik, ke kterému dochází k vyčlenění majetku ve vztahu k dědickému řízení. První myšlenkový proud, favorizovaný základy logiky, určuje, že k vyčlenění majetku dochází před samotným dědickým řízením a do něj tak vstupuje pouze zbylý majetek a závazky zakladatele, které nebyly vyčleněny do svěrenského fondu. Druhý myšlenkový proud pak nahlíží na svěrenský fond jako účastníka dědického řízení. První varianta tak má obdobnou možnost napadat vyčlenění majetku do svěrenského fondu, jako v případě svěrenského fondu zřízeného za života zakladatele. Druhá varianta, pokud by k ní časem výklad inklinoval, skýtá složitější možnosti řešení možných nepříznivých aspektů, přičemž dále jsou některé z nich rozvedeny.

Svěrenský fond zřízený pro případ smrti se dle ustanovení § 1491 Občanského zákoníku zakládá závětí, dědickou smlouvou či dovětkem. Pořízením pro případ smrti nelze zkrátit povinný díl nepominutelného dědice, který se práva na povinný díl nezrekl a nedošlo-li ani k vydědění. Pokud tomu pořízením pro případ smrti odporuje, náleží v souladu s ustanovením § 1492 a násl. Občanského zákoníku nepominutelnému dědici povinný díl. Oprávnění dědicové mohou usilovat o majetek, který sice byl v dědickém řízení, ale nepřípadl jim, nýbrž svěrenskému fondu. Nicméně svěrenský fond založený pro případ smrti dědí na základě závěti, tedy podle ustanovení § 1448 odst. 1

Občanského zákoníku (ve světle důvodové zprávy str. 593) může dědit společně s dalšími dědici. Je-li některý z dalších dědiců pominutelný dědic, pak se tento dle ustanovení § 1663 Občanského zákoníku nemůže dožadovat svého zákonného dědického podílu, ledaže by tak stanovil zůstavitel, přičemž v takovém případě by se postupovalo obdobně jako u nepominutelného dědice. Je-li některý z dalších dědiců nepominutelným dědicem, kterýmžto jsou dle ustanovení § 1642 a násl. Občanského zákoníku děti zůstavitele, popř. jejich potomci, pak mu ze zákona náleží vždy povinný díl - zletilým minimálně $\frac{1}{4}$ zákonného dílu, nezletilým minimálně $\frac{3}{4}$ zákonného dílu, a to v podobě peněžního vyrovnání, tedy v podobě pohledávky za ostatními dědici. Na tento povinný díl se dle ustanovení § 1660 a násl. Občanského zákoníku započte i to, co dědic obdržel od zůstavitele bezplatně v posledních třech letech. Některé osoby, které nedědily či jen omezeně, mají dle ustanovení § 1666 a násl. Občanského zákoníku právo na určité plnění.

Pokud tedy bude v rámci dědického řízení dědit také svěřenský fond, přičemž neopominutelný dědic bude částečně či zcela opomenut, pak mu – podle ustanovení § 1654 Občanského zákoníku – vznikne pohledávka za svěřenským fondem na vydání protiplnění v penězích, popř. se také mohou dohodnout i jinak.

Problematika kolačního práva, tedy započtení na povinný díl dle ustanovení § 1658 a násl. Občanského zákoníku již byla letmo zmíněna výše. V podrobnějším vyjádření pak přichází v úvahu, pouze pokud se bude oprávněný dědic domáhat svého podílu z dědictví. Při započtení na povinný díl však musejí být kumulativně splněny následující dvě podmínky. První podmínka stanoví, že po zůstaviteli dědí nepominutelný dědic (tj. dědic s povinným dílem) anebo „pominutelný“ dědic (tj. dědic s dědickým podílem), přičemž zůstavitel v případě „pominutelného“ dědice přikázal započíst na jeho dědický podíl. Druhá podmínka pak předpokládá, že oprávněný dědic obdržel od zůstavitele v posledních třech letech jeho života bezplatně nějaký majetek, přičemž obvyklé dary jsou pro posouzení nerozhodné.

Započtení samotné pak dle ustanovení § 1660 Občanského zákoníku spočívá v tom, že se zjistí hodnota, která náleží dědici v rámci dědictví, přičemž se od této

hodnoty odečte vše, co dědic nabyt z pozůstalosti odkazem či obdržel od zůstavitele v posledních třech letech před jeho smrtí.

Tedy pokud by měl být majetek vyčleňovaný do svěřenského fondu zkrácen na úkor jiných oprávněných dědiců, je kolační právo obecnou možností, jak zajistit vyčlenění vyšší hodnoty majetku (oprávněným dědicům se sníží jejich dědictví na úkor svěřenského fondu).

2.5.9.3 Obcházení exekuce na majetek beneficianta

Lze si představit situaci, že beneficiant – stížen exekucí či soudním výkonem rozhodnutí – bude pod vlivem takových nepříznivých událostí usilovat o dočasné omezení výplaty plnění ze svěřenského fondu s cílem zamezení zabránění této hodnoty věřitelem.

Pokud by však byla prokázána příčinná souvislost mezi omezením výplaty ze svěřenského fondu ve prospěch beneficianta a úmyslem, aby beneficiant nedisponoval exekuvatelným majetkem, pak by takové jednání mohl věřitel napadnout jako neplatné právní jednání podle ustanovení § 574 a násl. Občanského zákoníku, případně by mohlo jednání být kvalifikováno dle ustanovení § 589 a násl. Občanského zákoníku jako relativně neúčinné. Pokud by zde došlo k prokázání, že podnět k omezení výplaty dal sám beneficiant s úmyslem zkrátit své oprávněné věřitele, byla by zde založena i trestní odpovědnost pro spáchání trestného činu poškozování věřitele dle ustanovení § 222 Trestního zákoníku.

2.6 *Novelizační snahy v oblasti svěřenských fondů*

Část odborné i laické veřejnosti má v rámci stávající právní úpravy svěřenského fondu určitou míru despektu k tomuto institutu především z důvodu, že umožňuje téměř dokonale zakrýt identitu ultimátního vlastníka majetku, a že svěřenství jako takové nepodléhá žádné kontrole státu. Zákonodárce pak přímo v důvodové zprávě ke

sněmovnímu tisku 642/0, jímž navrhuje provést novelizaci Občanského zákoníku, ohodnotil kvalitu vlastní činnosti, když shrnul, že stávající úprava svěrenských fondů trpí netransparentností vlastnické struktury a vysokým potenciálem zneužití, a to především k legalizaci výnosů z trestné činnosti⁸². Přestože účinnost novely je navrhována od 1. července 2016, s ohledem na fázi legislativního procesu, ve které se novela nachází, toto datum nebude přicházet v úvahu⁸³.

Přestože současné založení svěrenského fondu je podmíněno existencí notářského zápisu o statutu tohoto fondu a statut fondu musí uvádět zakladatele, tak takový notářský zápis není nikde zveřejněn, notář ani nepředává údaje ze statutu jakémukoliv jinému státnímu orgánu.

Z těchto důvodů je – v rámci připravované novelizace Občanského zákoníku – navrhována úprava fungování svěrenských fondů tak, že by tyto měly být zapisovány do veřejného rejstříku, tedy by existovala jednoznačná centrální evidence vzniklých svěrenských fondů. Zápis do veřejného rejstříku by navíc měl mít konstitutivní charakter, tedy svěrenský fond by vznikl až okamžikem realizace takového zápisu.

Současně by se do veřejného rejstříku zapisovaly také osoby beneficentů soukromého svěrenského fondu, čímž však dojde k citelnému zásahu do celého institutu, neboť právě určitá anonymita, odrážející se v důvěře, je ve světě imanentní pro trust jako takový. Skutečnost, že české prostředí stále podle zákonodárce nedokáže chápat obsahový význam těchto atributů, nemůže vést k tomu, aby byla takto citelně - omezením imanentních charakteristik - stížena celá společnost, nadto když výkonná a soudní moc není schopna identifikovat a odhalit případné osoby, zneužívající svěrenského fondu pro vlastní zisk. Nic na tomto nespraví ani navrhovaná anonymita zveřejnění jmen obmyšlených, neboť jde o systémový nedostatek pochopení celého institutu. Pokud si zákonodárce nebyl jist tím, jak a zdali vůbec může v českém prostředí svěrenský fond fungovat, neměl jej resuscitovat do reálné podoby.

---

⁸² Blíže viz ustanovení důvodové zprávy k novele Občanského zákoníku, sněmovní tisk č. 642/0, k bodu 8 až 10 (§ 1451)

⁸³ K datu uzavření rukopisu byl daný sněmovní tisk projednáván jednotlivými výbory po prvním čtení, přičemž do 31. května 2016 měly být předloženy pozměňovací návrhy.

Existující svěřenské fondy by pak byly podle navrhované novely povinny registrovat se do příslušného veřejného rejstříku, stejně tak jako osoby beneficentů. Základní teoretickoprávní prvek v podobě stálosti práva se tak zákonodárce snaží výrazným způsobem narušit, čímž v zásadě znesnadňuje hlubší proniknutí tohoto institutu do českého právního prostředí⁸⁴.

---

⁸⁴ Nevrkla, L. Jaké změny občanského zákoníku lze letos očekávat? [online]. 2016 [vid. 2016-05-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jake-zmeny-obcanskeho-zakoniku-lze-letos-ocekavat-100305.html>.

3. Ekonomické aspekty svěřenského fondu

3.1 Svěřenský fond jako podnikatel

Svěřenský fond je možno využít také pro účely provozování obchodního závodu. Ačkoliv přímé konsekvence či jednoznačná úprava jak je možno v takovém případě postupovat neexistuje, je žádoucí se zamyslet nad smyslem takového provozování obchodního závodu.

Obchodní závod je běžně provozován v ryze podnikatelských entitách, ať již realizovaných v rámci podnikatelské činnosti fyzické osoby či pod právnickou osobou v podobě obchodní společnosti nebo družstva. Obě tyto základní skupiny jsou imanentní tím, že jednak je jejich právní úprava co do existence jednoznačně upravena a za druhé jde o entity, které jsou i laické veřejnosti zcela konkrétně známy z běžného života. Zatímco podnikání fyzické osoby je řízeno především z hlediska systematiky vzniku a zániku, přičemž průběh podnikání upravují pouze předpisy „všeobecné“ povahy (např. zákoník práce), pak podnikání právnické osoby je upraveno také co do vnitřního fungování, regulující interní vztahy mezi jednotlivými orgány právnické osoby.

Jeví se nesporné, že do svěřenského fondu může zakladatel přímo vyčlenit také existující obchodní závod, obsahující všechny atributy obchodního závodu, tj. složku osobní – v podobě zaměstnanců, složku hmotnou – v podobě majetkové podstaty a složku nehmotnou – v podobě know-know, práv duševního vlastnictví apod. Svěřenský fond zastoupený svěřenským správcem může provozovat obchodní závod stejně tak, jako kdyby byl provozován jakýmkoliv jiným podnikatelem – fyzickou či právnickou osobou. Lze se tak ztotožnit s myšlenkou, že svěřenský fond bude v takovém případě fakticky považován za podnikatele, neboť ustanovení § 420 Občanského zákoníku nekonkretizuje osobu, která má být považována za podnikatele, což potvrzuje i výklad tohoto ustanovení ve světle čl. 2 odst. 4 Ústavy. Nicméně z hlediska Živnostenského

zákona není svěřenský fond uveden ve výčtu subjektů oprávněných provozovat živnost, neboť v souladu s ustanovením § 5 odst. 1 Živnostenského zákona může živnost provozovat pouze fyzická nebo právnická osoba. Svěřenský fond však nepatří ani do jedné z těchto dvou aprobovaných kategorií podnikatele.

Dojde-li tedy k situaci, že zakladatel svěřenského fondu do něj vyčlení majetek ve formě obchodního závodu, který předtím provozoval v rámci vlastní podnikatelské činnosti, pak první řád nemá žádný nástroj, kterým by reguloval živnostenské podnikání takového svěřenského fondu. Současně chybí také ztotožnění svěřenského fondu coby zaměstnavatele, když v souladu s ustanovením § 7 Zákoníku práce se za zaměstnavatele považuje výhradně fyzická či právnická osoba a svěřenský fond nemá právní osobnost. V případě vyčlenění obchodního závodu do svěřenského fondu tedy vzniká závažná otázka právní úpravy další existence trvání takového obchodního závodu, protože po faktické stránce nebude možno ekonomický život předmětného obchodního závodu jednoduše ukončit.

Určitým vodítkem by v takové situaci mohlo být ustanovení § 1448 odst. 3 Občanského zákoníku, které identifikuje osobu svěřenského správce jako subjekt vykonávající vlastnická práva k majetku vyčleněnému do svěřenského fondu. Ze své podstaty však toto ustanovení není zcela přiléhavé nastalé situaci, neboť zákon pověřuje svěřenského správce pouze výkonem vlastnických práv vztahujících se k majetku, který byl do svěřenského fondu vyčleněn. Je tak otázkou, zdali by bylo možné podřadit například problematiku získání nového živnostenského oprávnění nebo ukončení pracovního poměru se zaměstnancem pod výkon vlastnických práv ke svěřenému majetku. Pravděpodobně by taková konstrukce narážela na nesouhlas části odborné veřejnosti. Je tak tedy nutno řešit zcela základní otázku, zdali vůbec lze platně vyčlenit obchodní závod do svěřenského fondu, respektive zdali vůbec je možné do svěřenského fondu vyčlenit něco jiného než majetek.

Dle ustanovení § 495 Občanského zákoníku je majetek vše, co patří určité osobě, tedy z ekonomického pohledu půjde o souhrn všech aktiv dané osoby. Je však zřetelné, že obchodní závod obsahuje vedle majetku i další složky – tj. složku osobní a

složku nehmotnou. Osobní a nehmotná složka, jakožto imanentní prvky tvořící v celkovém propojení obchodní závod, jsou položky rozdílné od majetku. Občanský zákoník tedy předpokládá, že do svěřenského fondu bude vyčleňován pouze majetek. Zároveň však nezakazuje, aby bylo do svěřenského fondu v rámci takového majetku či v souvislosti s ním převedeno cokoliv dalšího. Také, jak již bylo naznačeno výše, z ustanovení § 1449 odst. 3 Občanského zákoníku lze *a contrario* dovodit, že provozování obchodního závodu svěřenským fondem k soukromému účelu by mělo být možné.

Došlo-li by k vyčlenění obchodního závodu do svěřenského fondu, měla by být existující mezera v zákoně, v rámci dosažení právní jistoty, vyplněna když ne přímo novelizačním ustanovením, tak alespoň výkladem stávajícího zákonného textu. Pokud tedy Živnostenský zákon nebo Zákoník práce vyčleňují svěřenský fond z právního postavení podnikatele, resp. zaměstnavatele, pak nezbývá než konstatovat, že taková právní úprava odporuje ústavnímu principu právní jistoty a legitimního očekávání, založeného ustanoveními čl. 2 odst. 3 a 4 Ústavy a čl. 1 až 4 Listiny. Na základě takového závěru pak lze dojít k řešení, spočívající na základech praktického výkonu podnikání a realizace pracovněprávního vztahu, tedy že svěřenský fond je podnikatelem dle ustanovení § 5 odst. 1 Živnostenského zákona a je zaměstnavatelem podle ustanovení § 7 Zákoníku práce. Zákonodárce by tak měl *de lege ferenda* v rámci novelizačního úsilí do těchto zákonů doplnit, že se na svěřenský fond pro účely dané právní úpravy nahlíží jako na právnickou osobu.

Pokud porovnáme podnikání svěřenského fondu s podnikáním fyzické nebo právnické osoby, pak podnikání svěřenského fondu není – s výjimkou obecných aspektů upravených v části první, hlavě II, dílu pátém Občanského zákoníku – nijak zvlášť upraveno. Není zde jednoznačná úprava vzniku podnikatelské entity, jejího fungování ani zániku. Ve srovnání se svěřenským fondem pak podnikatel – fyzická osoba ručí při podnikání celým svým majetkem. Svěřenský fond pak sice také, ale na rozdíl od podnikatele – fyzické osoby je riziková činnost, tj. podnikání, oddělena od osoby, která realizuje podnikatelskou činnost nebo z ní pobírá užitky. Z hlediska oddělení rizika je tak svěřenský fond ve výhodnější pozici oproti podnikateli – fyzické osobě.

Ustanovení § 13 odst. 1 písm. f) Živnostenského zákona poněkud nepřesně umožňuje svěřenskému správci pokračovat v živnosti, pokud podnikatel zemřel a obchodní závod byl pořízením pro případ smrti vyčleněn do svěřenského fondu. Zmíněná nepřesnost spočívá v tom, že kodifikovaný text ustanovení § 13 odst. 1 písm. f) Živnostenského zákona:

Zemře-li podnikatel, mohou v provozování živnosti pokračovat za podmínek stanovených v odstavcích 2 až 5 až do skončení řízení o projednání dědictví svěřenský správce, pokud byl závod pořízením pro případ smrti vložen do svěřenského fondu.

poněkud nepřesně užívá termínu „vložen“ do svěřenského fondu, přestože právní úprava obsažená v ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku výslovně uvádí, že zakladatel vytváří svěřenský fond vyčleněním majetku a nikoliv vložením majetku do svěřenského fondu. Zákonodárce evidentně zaměnil pojmy „vložit“ a „vyčlenit“. Termín „vložit“ je nesporně vázán ke „vkladu“ – jakožto pojmu korporátního práva – tedy dle ustanovení § 15 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích je pod tímto označením chápáno vyjádření peněžní hodnoty vkladu do základního kapitálu obchodní korporace. Za obchodní korporaci jsou přitom, v souladu s ustanovením § 1 odst. 1 Zákona o obchodních korporacích, považovány obchodní společnosti a družstva. Dle ustanovení § 1 odst. 2 Zákona o obchodních korporacích jsou za obchodní společnosti považovány výhradně: veřejná obchodní společnost, komanditní společnost, společnost s ručením omezeným, akciová společnost, evropská společnost a evropské hospodářské zájmové sdružení, tedy obchodní korporací *a contrario* není svěřenský fond. Z tohoto lze dovodit, že „vklad“ do svěřenského fondu není možno žádným způsobem realizovat, neboť:

- a) svěřenský fond nevytváří základní kapitál a vklad lze dle Zákona o obchodních korporacích realizovat výhradně do základního kapitálu,
- b) současná právní úprava ani neumožňuje cokoli „vložit“ do svěřenského fondu, neboť se nejedná o obchodní korporaci.

V souladu s výše uvedeným se tak lze oprávněně domnívat, že citované ustanovení § 13 odst. 1 písm. f) Živnostenského zákona není zcela pojmově

konzistentní, nicméně lze teleologickým výkladem dospět k závěru, že zákonodárce měl v předmětném ustanovení Živnostenského zákona na mysli pojem „vyčlenění“ do svěřenského fondu dle ustanovení § 1448 odst. 1 Občanského zákoníku. S ohledem na rozsah rekodifikace soukromého práva však toto bezesporu není jediná nepřesnost v právních předpisech dotčených rekodifikací.

3.2 Employer Benefit Trust

Péče o zaměstnance je v podmínkách vyspělé tržní ekonomiky jedním ze základních principů zachování konkurenceschopnosti zaměstnavatele prostřednictvím motivované, výkonné a stabilní základny zaměstnanců. Je nesporné, že bez zaměstnanců by společnost nebyla schopna reagovat na požadavky trhu, stejně jako by nebyla schopna čelit konkurenčnímu boji ostatních soutěžitelů.

V některých západních ekonomikách se proto rozšířila zvláštní skupina trustu, který je zaměřen právě na benefity zaměstnanců – tzv. Employer Benefit Trust. Při splnění určitých podmínek pak daňový systém daného státu umožňuje příznivý daňový režim pro jednotlivé výplaty z Employer Benefit Trustu nasměrované k zaměstnancům, jakožto osobám obmyšleným v rámci daného trustu.

Princip funkce Employer Benefit Trustu spočívá v systému různě propracované péče o zaměstnance, přičemž část odměny za vykonanou práci v podobě nenárokové složky zaměstnavatel (jakožto zakladatel) vyčlení do trustu. Za beneficiary daného trustu pak ustanoví zaměstnance, příp. jejich rodinné příslušníky. Zároveň zaměstnavatel připraví statut, ve kterém popíše podmínky výplaty prostředků z trustu jednotlivým beneficiaryům. Mezi nejrozšířenější podmínky pro výplatu lze zařadit například dosažení významného životního či pracovního jubilea, vznik pracovního úrazu, popř. také úmrtí v důsledku pracovního úrazu (v tomto případě je pak plnění poskytováno beneficiaryům – pozůstalým zemřelého zaměstnance). Nastane-li některá z podmínek předvídaná ve statutu, správce trustu převede danou výši prostředků směrem k beneficiaryovi. Zaměstnanci, kteří mají možnost využívat systému Employer

Benefit Trustu, tak požívají vyšší jistoty obdržení daného benefitu s jasně stanovenými pravidly, přičemž zaměstnavatel převodem prostředků do trustu k těmto ztrácí dispoziční oprávnění.

Výhodou Employer Benefit Trustu pro zaměstnance i zaměstnavatele je skutečnost, že zahraniční daňové jurisdikce nepovažují výplatu benefitů prostřednictvím trustu za výplatu mzdy a s vědomím důležitosti funkce tohoto modelu umožňují zachovat daňově výhodný režim jednotlivých výplat beneficiéntům.

Obdobný systém by samozřejmě byl možný také v podmínkách českého svěřenského fondu, nicméně náš právní systém nepřináší žádanou úsporu v podobě daňové zátěže⁸⁵. Daňový systém totiž nebere ohled na prospěšnost svěřenského fondu zřízeného ve prospěch zaměstnanců a pravděpodobně by zde bylo možno dovodit, že takový svěřenský fond existuje pouze za účelem snížení či vyhnutí se daňové povinnosti, sociální zabezpečení a zdravotním pojištění, neboť takové povinnosti by byly běžné, pokud by byl daný benefit vyplácen v rámci běžné odměny zaměstnance.

Porovnání míry veřejnoprávní zátěže při hrubé výši benefitu 100 000 Kč vypláceném v rámci mzdy při pracovněprávním vztahu a benefitu v téže výši vypláceném prostřednictvím svěřenského fondu přináší následující tabulka:

	Benefit vyplácený v rámci mzdy	Benefit vyplácený prostřednictvím svěřenského fondu
Sociální pojištění zaměstnavatele	25 000	0
Zdravotní pojištění zaměstnavatele	9 000	0
Sociální pojištění zaměstnance	6 500	0
Zdravotní pojištění zaměstnance	4 500	0
Daň z příjmů zaměstnavatele*	0	19 000
Daň z příjmů zaměstnance	20 100	15 000
Celková veřejnoprávní zátěž	65 100	34 000

* Za předpokladu, že by bylo vyhodnoceno, že vyčlenění prostředků do svěřenského fondu (Employer Benefit Trustu) je pro zaměstnavatele daňově neúčinný náklad

⁸⁵ Resp. jde o daň z příjmů a pojistné na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění.

Efekt úspory na dani z příjmů, pojistném na sociální zabezpečení a zdravotním pojištění je při využití svěřenského fondu na výplatu benefitu zcela jednoznačný. Jak již však bylo uvedené výše, pravděpodobně by orgány státní správy mohly za současné právní úpravy dovodit zneužití systému svěřenského fondu za účelem obcházení veřejnoprávních povinností při výplatě odměny v rámci pracovněprávního vztahu.

4. Účetní souvislosti svěřenského fondu

Na základě ustanovení § 1 odst. 2 písm. i) Zákona o účetnictví je svěřenský fond zřízený podle Občanského zákoníku účetní jednotkou, kterážto je podle ustanovení § 2 odst. 1 Zákona o účetnictví povinna účtovat podvojnými zápisy o majetku, závazcích, nákladech a výnosech. V souladu s ustanovením § 2 Vyhlášky k zákonu o účetnictví je svěřenský fond povinen účtovat podle postupů, jakým účtují podnikatelské účetní jednotky.

Za vedení účetnictví svěřenského fondu je v souladu s ustanovením § 4a odst. 1 Zákona o účetnictví odpovědný správce, přičemž je-li jich více, pak zákon zakládá mezi těmito za vedení účetnictví svěřenského fondu solidární odpovědnost. Tedy zákon zde koncipuje v případě svěřenského správce stejnou odpovědnost za vedení účetnictví, jakou má statutární orgán obchodní společnosti. Je pravděpodobné, že ne každý správce svěřenského fondu bude ovládat účetní postupy, tedy – stejně jako v případě podnikatelských entit – je svěřenský správce oprávněn pověřit vedením účetnictví osobu znalou, nicméně takovým činem se však dle ustanovení § 5 odst. 2 Zákona o účetnictví nezabavuje jakékoliv odpovědnosti za vedení účetnictví svěřenského fondu. Pokud tak účetní bude účtovat v rozporu s ustanoveními Zákona o účetnictví, resp. Vyhlášky k zákonu o účetnictví, pak je za tento stav absolutně odpovědný správce svěřenského fondu.

Základním principem úpravy účetnictví je věrnost a poctivost zobrazení o majetku, závazcích, nákladech a výnosech svěřenského fondu (§ 7 odst. 1 Zákona o účetnictví). Věrnost zobrazení je reprezentována zobrazením skutečného stavu. Poctivost je pak vyjádřena požadavkem na dosažení věrnosti při řádném využívání aprobovaných účetních metod. Právě porušování těchto základních principů účetnictví často u účetních jednotek vede k sankcionování ze strany správce daně formou vyměřené pokuty dle ustanovení § 37a odst. 1 písm. e) Zákona o účetnictví, ve spojení s ustanovením § 37a odst. 4 písm. b) Zákona o účetnictví, jejíž výše může dosahovat až 3 % objemu aktiv svěřenského fondu.

Svěřenský fond založený dle Občanského zákoníku má, v souladu s ustanovením § 20 odst. 1 písm. c) Zákona o účetnictví, povinný audit, a to za totožných podmínek, jaké platí pro akciovou společnost⁸⁶.

---

⁸⁶ Tedy je nutno splnit alespoň jednu z podmínek: více než 50 zaměstnanců, hodnota aktiv nad 40 mil. Kč, výše obratu nad 80 mil. Kč, a to k rozvahovému dni aktuálního účetního období, za které se má závěrka ověřit auditorem a účetního období bezprostředně předcházejícího.

5. Daňové aspekty svěřenského fondu

5.1.1 Úplatný a bezúplatný příjem

Z hlediska zdanění daní z příjmů je podstatné rozlišovat, zdali je plnění vyplácené ze svěřenského fondu považováno za plnění úplatné, nebo bezúplatné. Podle druhu plnění jsou pak odvozeny jednotlivé daňové režimy. Pokud je plnění bezúplatného charakteru, pak beneficiant nesmí za takové plnění poskytnout jakékoliv protiplnění. Typicky tedy pokud zakladatel ustanoví beneficianta aniž tento zakladateli (resp. komukoliv) za toto poskytne protiplnění, pak je na plnění ze svěřenského fondu vyplácené takovému beneficiantovi pohlíženo jako na bezúplatné plnění. V ostatních případech půjde o plnění úplatného charakteru.

5.1.2 Zdanění při vyčlenění majetku do svěřenského fondu

Zákon o daních z příjmů ve znění účinném do 31.12.2014, tedy v první podobě účinné po rekodifikaci občanského práva, jednoznačně stanovil v ustanovení § 18 odst. 2 písm. e), že vyčlenění majetku do svěřenského fondu nebo zvýšení majetku svěřenského fondu není na straně svěřenského fondu předmětem daně z příjmů. Tato jednoznačná deklarace jasného názoru zákonodárce ohledně zdanění byla zcela zřetelná i pro osoby, které se v daňovém právu dokonale neorientují. Nicméně tento stav trval pouze do konce roku 2014. Novelou bylo dané ustanovení zákona s účinností od 1. ledna 2015 vypuštěno, a to s odůvodněním příklonu k inspirativnímu daňovému řešení vkladů do obchodních korporací, přičemž v ustanovení § 21f Zákona o daních z příjmů je nyní zavedena fikce, že na vyčlenění majetku do svěřenského fondu se hledí jako na vklad do obchodní korporace. Pouze důvodová zpráva k ustanovení § 18 odst. 2 písm. e) Zákona o daních z příjmů dále vysvětluje, že sice na vklad do obchodní korporace se hledí jako na plnění úplatného charakteru z důvodu, že vkladatel získává jako protiplnění určitý podíl v korporaci, nicméně přestože při vyčlenění majetku do svěřenského fondu takový protiplnění zpravidla chybí, nelze na takovou transakci hledět

jako na dar, tedy považovat ji za bezúplatné plnění. Protože obdobně jako při vkladu do obchodní korporace nevzniká žádný výnos, tak ani při vyčlenění majetku do svěřenského fondu tomuto žádný výnos také nevzniká. Zákonodárci tak patrně zůstalo skryto základní teoretickoprávní pravidlo, a to že důvodová zpráva nemá normativní povahu. Podle výše shrnutých umělých konstrukcí, zcela odhlížejících od žádaného praktického přístupu k daňovým předpisům a ustanovení § 4 odst. 1 Občanského zákoníku, došel zákonodárce k překvapivému závěru, že je nadbytečné již dále v zákoně držet výslovnou tezi, že vyčlenění majetku do svěřenského fondu nebo zvýšení jeho majetku smlouvou či pořízením pro případ smrti není předmětem daně a s touto myšlenkou bez náhrady zrušil ustanovení § 18 odst. 2 písm. e) Zákona o daních z příjmů. Tímto činem tak došlo k dalším upevnění myšlenky, že stávající podoba a rychlost změn zákona o daních z příjmů již není dále udržitelná⁸⁷.

Z hlediska zakladatele není vyčlenění majetku do svěřenského fondu příjmem a tedy zde ani není, co by mělo být zdaněno daní z příjmů. V případě osoby, která by zvyšovala majetek svěřenského fondu smlouvou či pořízením pro případ smrti pak bude zachován stejný daňový režim jako u zakladatele v případě, že za převod majetku nebude poskytnuta žádná protihodnota. Pokud by bylo sjednáno za zvýšení majetku svěřenského fondu protiplnění, pak by takové protiplnění podléhalo zdanění ve výši, oč převyšuje reálnou hodnotu převáděného majetku.

Pokud by byly do svěřenského fondu vyčleňovány nemovité věci, je nutno blíže rozebrat jednotlivá ustanovení Zákonného opatření o dani z nabytí nemovitých věcí. V souladu s ustanovením § 1 tohoto předpisu je svěřenský fond považován za poplatníka daně z nabytí nemovitých věcí. Předmětem daně z nabytí nemovitých věcí je dle ustanovení § 2 odst. 1 a § 3 písm. a) Zákonného opatření o dani z nabytí nemovitých věcí pouze úplatné nabytí nemovité věci. V případě, že tedy nebude založena úplatnost vyčlenění či zvýšení majetku svěřenského fondu, pak na takovou transakci ani nebude aplikována daň z nabytí nemovitých věcí. Pokud by existovala úplata za vyčlenění či zvýšení majetku svěřenského fondu o nemovité věci, pak by takový převod bylo nutno,

---

⁸⁷ V současné době probíhají přípravné práce na možné podobě kompletní rekodifikace daně z příjmů v České republice.

dle ustanovení § 26 Zákonného opatření o dani z nabytí nemovitých věcí, zdanit daní z nabytí nemovitých věcí ve výši 4 % z jejich hodnoty.

5.1.3 Zdanění v průběhu existence svěřenského fondu

Svěřenský fond je podle ustanovení § 17 odst. 1 písm. f) Zákona o daních z příjmů poplatníkem daně z příjmů právnických osob, tedy kladný rozdíl mezi výnosy a náklady zatěžuje daní z příjmů právnických osob v sazbě 19 %. Případná daňová uznatelnost nákladů podle ustanovení § 24 Zákona o daních z příjmů je v rámci činnosti svěřenského fondu totožná s postupy u ostatních poplatníků.

Odpisovatelem, tedy poplatníkem s oprávněním odpisovat hmotný majetek, je v podle ustanovení § 28 odst. 1 písm. e) Zákona o daních z příjmů také svěřenský fond. Majetek, který byl do svěřenského fondu vyčleněn, či kterým byl zvýšen jeho majetek je – podle ustanovení § 30 odst. 10 písm. b) bod 1) Zákona o daních z příjmů ve znění ustanovení § 21f Zákona o daních z příjmů – oprávněn svěřenský fond odpisovat, a to ze vstupní ceny evidované u původního poplatníka, pokud tento měl daný majetek v obchodním majetku, při zachování způsobu odpisování. V případě, že by původní vlastník neměl daný majetek zařazen v obchodním majetku, pak se vstupní cena pro odpisování stanoví v souladu s ustanoveními § 29 odst. 1 písm. d) a e) Zákona o daních z příjmů, tedy podle znaleckého posudku.

Z hlediska uplatňování vykázaných ztrát minulých let není dle ustanovení § 34 Zákona o daních z příjmů svěřenský fond, ve srovnání s běžnými daňovými subjekty nijak omezen.

Na základě ustanovení § 7 odst. 1 písm. a) Zákona o rezervách je svěřenský fond oprávněn tvořit rezervy na opravy hmotného majetku. Může tak tvořit rezervu za účelem opravy hmotného majetku, která bude snižovat daňový základ za předpokladu, že bude zároveň tvořit finanční fond na úhradu dané opravy.

Rovněž Zákon o DPH zavádí v ustanovení § 4b odst. 2 u svěřenského fondu stejnou fikci právnické osoby, jako Zákon o daních z příjmů. Tedy na svěřenský fond dopadá stejná registrační povinnost z důvodu překročení stanovených obrátů jako na jakoukoliv jinou právnickou osobu. Z hlediska ekonomického fungování v systému daně z přidané hodnoty tak může svěřenský fond operovat ve třech možných režimech. První režim je realizace zdanitelných plnění v rámci ekonomické činnosti, přičemž tato zakládá plný nárok na odpočet daně z přidané hodnoty na vstupu. Druhý režim pak představuje protipól prvního, tedy že činnost svěřenského fondu není možno podřadit pod ekonomicky orientovanou činnost a nároky na odpočet daně z přidané hodnoty na vstupu jsou tak zcela zapovězeny. Poslední systém je pak kombinace obou předchozích, tedy že svěřenský fond uskutečňuje zdanitelná plnění, nicméně také realizuje plnění od daně osvobozená či nespádající pod její předmět a tak veškeré nároky na odpočet daně z přidané hodnoty na vstupu budou u svěřenského fondu kráceny za použití koeficientu.

Z hlediska správy daní je pro svěřenský fond podstatné, že podle ustanovení § 20 odst. 3 Daňového řádu je svěřenskému správci uděleno totožné postavení jako má daňový subjekt. Svěřenský správce tak plní veškeré daňové povinnosti a účastní se jakéhokoliv daňového řízení, ve kterém figuruje jím spravovaný svěřenský fond.

5.1.4 Zdanění výplaty ze zisku svěřenského fondu

Pro účely daní z příjmů dle ustanovení § 21c odst. 1 Zákona o daních z příjmů platí, že při výplatě plnění ze svěřenského fondu se nejdříve vyplácí plnění ze zisku svěřenského fondu a až poté z majetku svěřenského fondu. Jakákoliv výplata ze svěřenského fondu tedy bude správcem daně vždy hodnocena primárně jako plnění ze zisku, a to až do okamžiku, než by byl disponibilní zisk zcela vyčerpán. Z tohoto důvodu by mohla vzniknout na straně beneficiantů také povinnost dodanit případná plnění, která by čerpali v rozporu s tímto postupem.

Jde-li o beneficianta fyzickou osobu, jeho příjem v podobě plnění ze zisku svěřenského fondu se zdaňuje, dle ustanovení § 8 odst. 1 písm. i) Zákona o daních

z příjmů, jako příjem z kapitálového majetku, a to srážkovou daní ve výši 15 % v souladu s ustanovením § 36 odst. 2 písm. a) Zákona o daních z příjmů.

Co se beneficianta – právnické osoby týče, pak je jakékoliv plnění ze zisku svěřenského fondu zahrnuto do obecného základu daně této právnické osoby.

5.1.5 Zdanění výplaty z majtkové podstaty svěřenského fondu

Na tomto místě se jeví účelné připomenout ustanovení § 21c odst. 1 Zákona o daních z příjmů, upravující povahu jakékoliv výplaty ze svěřenského fondu, kdy se nejdříve vyplácí plnění ze zisku svěřenského fondu a až poté přichází v úvahu výplata z majtkové podstaty svěřenského fondu.

Zákon o daních z příjmů rozlišuje v případě plnění vypláceného z majtkové podstaty svěřenského fondu situaci, pokud jde o svěřenský fond zřízený pro případ smrti, nebo svěřenský fond zřízený za života zakladatele. Dále je nutno takovou výplatu vždy posoudit podle postavení beneficianta, zdali jde o osobu fyzickou, či právnickou.

V případě, že byl svěřenský fond zřízen pro případ smrti, je bezúplatný příjem beneficianta – fyzické osoby z majetku svěřenského fondu osvobozen, a to podle ustanovení § 4a písm. b) Zákona o daních z příjmů fyzických osob.

Pokud jde o svěřenský fond zřízený za života zakladatele, pak beneficiant – fyzická osoba může, dle ustanovení § 4a písm. b) Zákona o daních z příjmů, uplatnit osvobození od daně z příjmů fyzických osob za předpokladu, že jde o příjem z majetku, který beneficiant sám vyčlenil či jím zvýšil majetek svěřenského fondu, příp. byl do svěřenského fondu vyčleněn či jím byl zvýšen majetek svěřenského fondu osobou, příbuzného v linii přímé, linii vedlejší, pokud jde o sourozence, strýce, tetu, synovce nebo neteř, manžela, manžela dítěte, dítěte manžela, rodiče manžela nebo manžela rodičů, případně osobou, se kterou poplatník žil nejméně po dobu jednoho roku

bezprostředně před získáním bezúplatného příjmu ve společně hospodařící domácnosti a z tohoto důvodu pečoval o domácnost nebo byl na tuto osobu odkázán výživou.

Pokud by osvobozené příjmy beneficienta – fyzické osoby přesáhly v každém jednotlivém případě částku 5 mil. Kč, pak je takový poplatník povinen, v souladu s ustanovením § 38v odst. 1 Zákona o daních z příjmů, takový příjem oznámit správci daně, a to do konce lhůty pro podání daňového přiznání za zdaňovací období, ve kterém příjem obdržel. Oznámení pak podle ustanovení § 38v odst. 2 Zákona o daních z příjmů musí obsahovat výši příjmu, popis okolností nabytí příjmu, a datum, kdy příjem vznikl. Jestliže by poplatník tento osvobozený příjem neoznámil, vystavil by se sankci uložené podle ustanovení § 38w odst. 1 Zákona o daních z příjmů, tedy ve výši až 15 % z neoznámeného příjmu.

Jestliže by příjem beneficienta – fyzické osoby vyplácený z majetku svěřenského fondu nebylo možno považovat za bezúplatný (tj. například v důsledku situace, pokud by beneficient poskytl protiplnění za to, že bude ustanoven beneficientem), případně by nebyly splněny výše uvedené podmínky pro uplatnění osvobození, byl by takový příjem beneficienta, na základě ustanovení § 10 odst. 1 písm. m) Zákona o daních z příjmů, zdaněn, přičemž k takovému příjmu by si beneficient, v souladu s ustanovením § 10 odst. 4 Zákona o daních z příjmů, mohl uplatnit také související výdaj.

Jde-li o beneficienta právnickou osobu, v případě svěřenského fondu zřízeného pro případ smrti, je – na základě ustanovení § 19 odst. 2 písm. b) Zákona o daních z příjmů – bezúplatný příjem beneficienta z majetku, který byl vyčleněn do svěřenského fondu či zvýšil majetek svěřenského fondu osvobozen o daně z příjmů právnických osob. Jestliže by daný příjem beneficienta nebylo možno považovat za bezúplatný, podléhal by daný příjem zdanění v obecném základu daně z příjmů právnických osob.

Byl-li svěřenský fond zřízen za života zakladatele, byl by jakýkoliv příjem beneficienta – právnické osoby z majetku, který byl vyčleněn do svěřenského fondu či

zvýšil majetek svěřenského fondu předmětem daně z příjmů právnických osob, přičemž by byl by zdaněn v obecném základu daně.

5.1.6 Sociální zabezpečení a zdravotní pojištění

Na základě ustanovení § 5 odst. 1 Zákona o pojistném na sociální zabezpečení vstupují do vyměřovacího základu pro výpočet pojistného na sociální zabezpečení beneficianta – fyzické osoby nepodnikatele příjmy, které jsou předmětem daně z příjmů podle § 6 Zákona o daních z příjmů, tedy příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků a nejsou od daně z příjmů osvobozeny.

Do vyměřovacího základu pro výpočet pojistného na sociální zabezpečení beneficianta – fyzické osoby samostatně výdělečně činné vstupuje, podle ustanovení § 5b Zákona o pojistném na sociální zabezpečení, alespoň 50 % daňového základu, zjištěného podle § 7 Zákona o daních z příjmů, tedy příjmy z podnikání a jiné samostatně výdělečné činnosti.

Příjmy vyplácené beneficiantovi ze svěřenského fondu se však zdaňují podle ustanovení § 8 Zákona o daních z příjmů, jde-li o příjmy vyplácené ze zisku svěřenského fondu, případně se zdaňují podle ustanovení § 10 Zákona o daních z příjmů, pokud jde o příjmy vyplácené z majetkové podstaty svěřenského fondu, a proto se tedy nezahrnují do vyměřovacího základu pro odvod pojistného na sociální zabezpečení.

Vyměřovací základ pro odvody zdravotního pojištění je co do kategorie zahrnovaných příjmů stanoven obdobně, jako vyměřovací základ pro odvod pojistného na sociální zabezpečení, tedy se do něj dle ustanovení § 3 odst. 1 a § 3a odst. 1 Zákona o pojistném na zdravotní pojištění zahrnují pouze příjmy podle ustanovení § 6 a 7 Zákona o daních z příjmů. Příjmy vyplácené beneficiantovi – fyzické osobě ze svěřenského fondu se tak nezahrnují ani do vyměřovacího základu pro odvod pojistného na zdravotní pojištění.

6. Některé evropské alternativy svěřenského fondu

Jak již plyne z výše uvedených historickoprávních aspektů svěřenství, má tento institut v evropském prostoru velmi dlouhou tradici. V koncepci českého svěřenského fondu však není možné nalézt obdobnou zahraniční strukturu, která by z právního pohledu odpovídala našemu řešení. Každá právní úprava tak přináší více či méně rozdílný pohled na celý institut a odráží sociálněprávní vývojové tendence na daném území.

V současném světě otevřené ekonomiky bude pro případného zakladatele svěřenského fondu důležité prozkoumat také okolní alternativy, zdali pro něj není jejich využití efektivnější. Často v těchto zahraničních strukturách bude právní řešení pečlivější a mnohdy i příznivější pro zakladatele a beneficienty, nicméně otázky celkové daňové zátěže mívají na další zvažování takové možnosti destruktivní charakter.

Z hlediska možné kontroly vzniklé zahraniční entity se jeví jako vhodné zaměřit se na některé z vyspělých evropských států. Relativní krátká vzdálenost i v mnohých aspektech totožná společenská i právní kultura přinášejí v řešení četná pozitiva. V evropském prostředí budou dále zkoumány státy, ve kterých lze založit obdobnou entitu jako náš svěřenský fond, přičemž cíleno bude na Rakousko, Lichtenštejnsko a Německo, umožňující založit nadaci, které fungují na principech trustu⁸⁸ a dále pak Švýcarsko a Kypr, kde je možné spravovat majetek prostřednictvím trustu.

Rakouskou soukromou nadaci (*Privatstiftung*) lze založit *inter vivos* i *mortis causa*, přičemž tato je nadána kompletní právní osobností. Pro založení nadace je nutný notářský zápis a její vznik je podmíněn zápisem do rakouského firemního rejstříku. Dále musejí být všechny zakladatelské dokumenty předloženy správci daně. Zveřejnění jmen beneficiantů není vyžadováno. Zakladatelem nadace může fyzická či právnická

---

⁸⁸ Mimrová, T., Svěřenský fond jako efektivní nástroj ochrany majetku před věřiteli, Obchodněprávní revue. 2014, č. 3, roč. 5. s. 68-69.

osoba a obdobně jako v případě svěřenského fondu může být zakladatel nominován také do pozice beneficianta. Rakouská nadace nemůže sama o sobě vykonávat komerční aktivity. Je však možné, aby držela podíly na obchodní společnosti, která vykonává jakékoliv komerční aktivity. Zvláštním rysem nadace je skutečnost, že nemá žádného vlastníka – stejně jako náš svěřenský fond. Limitujícím faktorem může být naopak skutečnost, že rakouské předpisy podmiňují vznik nadace jměním ve výši alespoň 70 000 EUR. Z pohledu zúčastněných osob má nadace představenstvo, ve kterém musejí být alespoň dva ze tří členů rakouskými občany a žádný člen nesmí být beneficentem této nadace. Dále je z orgánů povinný auditor a dozorčí rada⁸⁹. Právní úprava rakouské nadace je kodifikována ve zvláštním zákoně – *Privatstiftungsgesetz*⁹⁰. Z daňového pohledu je přesun majetku do nadace zdaněn vstupní nadační daní (darovací daň) ve výši 2,5 %. Dále, za předpokladu, že součástí vyčleňovaného majetku jsou nemovité věci, je také uložena daň z nabytí nemovitých věcí ve výši 3,5 %. V rámci činnosti nadace jsou příjmy z titulu podílů na ziscích osvobozeny od zdanění, ostatní příjmy jsou pak zdaněny v rozmezí 12,5 až 25 %. Při výplatě jakéhokoliv plnění z nadace beneficiantům – fyzickým osobám českým občanům bude vyplácená částka snížena o 15 % daň, která bude odvedena v České republice, neboť Rakousko si v takovém případě nesráží žádnou daň.

Lichtenštejnská rodinná nadace (*Treuhänderschaft*) má také právní osobnost a její zakladatelem může být jak fyzická, tak i právnická osoba. Pro založení je nutný notářský zápis, nicméně není vyžadován zápis do rejstříku. Povinně se do sbírky listin ukládají pouze zakladatelské dokumenty, které však nemusejí obsahovat jména beneficiantů. Zakladatel nadace může být i jejím beneficentem. Nadaci je umožněno vykonávat komerční aktivity. V případě, že nadace nevyvíjí podnikatelskou činnost, není nutné, aby vedla účetnictví a rovněž není povinna zveřejňovat výsledky hospodaření. Minimální jmění pro založení nadace činí 30 000 EUR. Z hlediska orgánů je vyžadováno představenstvo, přičemž pokud členové nejsou občany Lichtenštejnska, pak musí udělit plnou moc v neomezeném rozsahu občanu Lichtenštejnska, a to

---

⁸⁹ Schwank, F. *The Austrian Private Foundation: between transparency and bank secrecy* [online]. 2010 [cit. 2016-05-29]. Dostupné z WWW:

<http://www.schwank.com/english/services/The%20Austrian%20Private%20Foundation.pdf>.

⁹⁰ Goldsworth, J. *Private Foundations: Law & Practice*. Saffron Walden – Essex, Mulberry House Press Limited, 2011, s. 351.

k zastupování před místními veřejnými úřady. Z daňového pohledu při vkladu majetku do nadace bude uplatněna na Lichtenštejnské straně daň ve výši 0,2 % z hodnoty vkladu. Zdanění v průběhu existence nadace je reprezentováno kapitálovou daní v objemu 0,05 až 0,1 % a dále také dani z příjmů v sazbě 7,5 až 15 % s možným zvýšením o 1 až 5 %. Distribuce prostředků směrem k českým beneficiům – fyzickým osobám nevyvolává sice na území Lichtenštejnska žádnou daňovou povinnost, nicméně v České republice dojde ke zdanění 15% srážkovou daní.

Německá právní úprava umožňuje založení soukromé rodinné nadace (*Treuhand*), a to jak za života zakladatele, tak i pro případ jeho smrti. Pro účinné založení nadace je zapotřebí notářského zápisu, přičemž zveřejnění osob beneficiů není zákonem vyžadováno. Minimální výše jmění nadace při založení je solitérní otázkou jednotlivých spolkových zemí, nicméně většinou jde o částku 25 000 EUR. Z pohledu řízení nadace je nutná existence představenstva a dozorčího orgánu, který dohlíží na činnost představenstva. Ve své podstatě je německá úprava poměrně benevolentní a může u určitých osob vyvolat představy snadného zneužití⁹¹. Z daňového pohledu dochází ke zdanění vkladu zakladatele do nadace, a to v případě nadace *inter vivos* daní darovací, v případě nadace *mortis causa* pak daní dědickou. V obojím případě se zdanění pohybuje mezi 7 až 50 %, přičemž rozhodujícím kritériem pro aplikaci konkrétní daňové sazby je výše samotného vkladu a stupeň příbuzenství mezi obmyšlenými a zakladatelem. Zisky dosažené v rámci činnosti nadace podléhají dani z příjmů právnických osob v sazbě 15 %, přičemž je dále k vypočítanému daňovému zatížení aplikován 5,5% solidární příplatek, tedy celkové zdanění daní z příjmů činí 15,825 %. Rodinné nadace pak podléhají ještě každých 30 let zdanění daní dědickou. Jde-li o výplaty beneficiům, tak tyto jsou zdaněny v Německu daní z příjmů v sazbě 25 %, přičemž výsledná povinnost je ještě zatížena solidárním příplatkem ve výši 5,5 %, tedy celkové zdanění daní z příjmů činí 26,375 %.

Švýcarský trust nemá právní úpravu ve švýcarském právu, ale je možno jej na území Švýcarské konfederace založit podle jiného právního řádu. Nejčastěji se využívá angloamerické právo v podobě práva Velké Británie, jehož praktická aplikace trustu je

---

⁹¹ STARK, A., *Hidden Treuhand*. Boca raton, Florida, Universal-Publishers, 2009, s. 17.

pravděpodobně jedna z nejvíce rozvinutých, neboť využívá trust také pro určitý způsob kolektivního investování⁹². Trust je možno založit výhradně smlouvou *inter vivos*, nemůže se věnovat komerčním aktivitám, doba jeho trvání je limitována na 99 let a trust nemá právní osobnost. Zveřejnění osob beneficentů ani minimální výše jmění nejsou stanoveny. Z hlediska druhů trustu lze využít: *revocable trust*, který je právním řádem považován za transparentní, kdy zakladatel má možnost kontroly nad trustem a majetek v trustu je považován stále za jeho majetek, nicméně jakmile zakladatel zemře, přechází trust do režimu „irrevocable“ trustu; „irrevocable trust“ představuje situaci, kdy zakladatel nemá možnost kontroly nad trustem a jeho majetkem, přičemž tento druh trustu může existovat buď v podobě „fixed interest“ anebo „discretionary“. Cílem fixed interest irrevocable trustu je pouze správa majetku a výplata plnění předem určenému okruhu beneficentů, kteří nemusejí být určeni jménem. Discretionary trust v sobě zahrnuje také možnost správce určovat beneficenty. Obecně platí, že zakladatel může být ustanoven jako obmyšlený. Povinným orgánem trustu je správce, který je obdobně jako v případě české úpravy uveden jako vlastník majetku náležící danému trustu. Volatilní funkcí je osoba protektora, která je v případě obsazení nadána kontrolní pravomocí. Z daňového pohledu je přesun majetku do trustu zdaněn darovací daní. Zatímco u fixed interest irrevocable trust tuto daň platí přímo beneficenti, v případě discretionary irrevocable trustu je daň uložena přímo samotnému trustu a jakmile jsou známy osoby beneficentů, jsou tyto povinny zaplacenou daň do trustu uhradit. Zisky dosažené trustem v průběhu jeho činnosti nejsou zdaňovány, neboť trust jako takový není daňovým subjektem, protože nemá právní osobnost. Zdanění podléhá až případná výplata plnění beneficentům, přičemž v případě beneficenta české fyzické osoby bude příjem z titulu výplaty zisku trustu podléhat srážkové dani pouze na území České republiky, a to v objemu 15 %. Bude-li vyplácen zisk trustu z kapitálového majetku, pak bude takový příjem beneficenta zcela od daně osvobozen. Bude-li vyplácena majetková podstata trustu, pak tato nepodléhá u beneficenta zdanění za předpokladu, že uhradil darovací daň při jeho vkladu do trustu.

Kypr je dlouhodobě považován za tzv. „daňový ráj“, umožňující především evropským daňovým subjektům požívat nižší úroveň celkového efektivního zdanění,

---

⁹² LANGBEIN, J.H., *The secret Life of Trust: The Trust as an Instrument of Commerce*, [online]. 2014 [vid. 2016-05-26]. Dostupné z WWW: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=319802

než v zemi jejich původní daňové rezidentury. Z hlediska trustu umožňuje právní řád Kyperské republiky založit trust *inter vivos* nebo *mortis causa*, doba jeho trvání je limitována na 100 let, není nutná žádná registrace u veřejných orgánů. Trustu je zapovězeno vykonávat komerční aktivity. Z hlediska druhu lze založit *local trust*, jehož podmínkou je rezidentura zakladatele i beneficentů na území Kyperské republiky; dále lze založit *offshore trust*, kdy naopak zakladatel i beneficenti nesmějí mít rezidenturu na Kypru a aktivity trustu musejí probíhat mimo území Kyperské republiky; *international trust* pak je určitou kombinací, kdy zakladatel a beneficenti nesmějí mít kyperskou rezidenturu, ale alespoň jeden správce musí mít rezidenturu v rámci Kyperské republiky. Zakladateli, kterým může být fyzická či právnická osoba, je obecně umožněno stát se beneficentem, nesmí však vykonávat úlohu správce trustu. Majetek trustu nesmí být tvořen nemovitými věci na území Kyperské republiky. Trust nemá předepsáno žádné minimální jmění a nedochází k žádné registraci beneficentů. Při převodu majetku do trustu se aplikuje darovací daň. Zisky trustu v průběhu jeho činnosti nejsou na úrovni trustu zdaňovány za předpokladu, že jde o příjmy z činností, které nejsou na Kypru. Při výplatě plnění beneficentům – českým fyzickým osobám dochází ke zdanění pouze v České republice, a to srážkovou 15% daní.

Na základě výše uvedených zahraničních případů řešících tutéž problematiku jako svěřenský fond, lze dojít k jednoznačnému závěru, že využití právní úpravy českého svěřenského fondu bude z finančního pohledu nejméně náročnou variantou, ač zahraniční právní úpravy jsou bezesporu komplexnější a vykazují pozitiva pramenící z delší doby existence dané kodifikace. Daňově nejvýhodnější ze shora zkoumaných struktur je patrně kyperská verze trustu, nicméně právě vzdálená možnost kontroly a správy je komplikací, kterou ani relativně příznivý režim zdanění nevyváží.

Závěr

Tato práce přiblížila v první kapitole základní historickoprávní aspekty svěřenství, resp. fiducie a trustu. Antický fideikomis položil - pravděpodobně v celosvětovém měřítku - základy úpravy svěřenství. Z historických kontextů fideikomis je patrné, že od prvopočátku byla základním stavebním prvkem důvěra mezi všemi osobami, které byly účastny tohoto druhu správy majetku. Fideikomis se z neformální úpravy vyvinul za vlády císaře Justiniána (527 až 565) v poměrně robustní právní útvar, kodifikovaný v *Corpus Iuris Civilis*.

Z hlediska vývojových tendencí jakékoliv právní úpravy je patrný sinusoidální jev, spočívající v minimální právní úpravě na počátku, tedy více-méně neformálnímu právnímu institutu, pramenícímu ať již z určité historické tradice, či z prostého běžného využívání subjektů práva ve společnosti, které není doposud kodifikováno – nikoliv však *contra legem*. Druhá oblast zlomu hypotetické právní sinusoidy pak je reprezentována naprostou svázaností kodifikací, neumožňující pohodlné využívání daného právního institutu běžnými uživateli. Mezi dolní a horní úvratí pak dochází postupně k růstu formalizace a upevňování právní úpravy, která se tak stává pro běžné uživatele stále méně a méně přijatelnou, až míra akceptovatelnosti dosáhne svého limitu a právní institut se postupně přestane využívat. Veřejnost si v průběhu života daného institutu přibližně od poloviny bodu zvratu pomyslné sinusoidy postupně vyhledává jiné možnosti, kterými by mohla být daná problematika dále uspokojivě řešena.

Svěřenství má důležité kořeny také v opačném pólu právního systému, tedy v právu angloamerickém. Ve středověké Anglii byly položeny základy dnešního trustového práva, přičemž koncepce se velmi podobá našemu svěrenskému fondu. Zakladatel předal majetek správci, který jej spravoval ve prospěch beneficentů. Opět byla imanentním prvkem důvěra mezi zúčastněnými osobami, neboť bez ní by fungování trustu nebylo dost dobře možné.

Druhá kapitola popsala svěření v úpravě českých zemí. Nejdříve v právním institutu období vrcholného středověku zvaném nedíl. Později též, úpravu samotného svěření, kterou přinesly postupné společenské změny po roce 1545. Právní úprava dále v podobě rodinného fideikomisu prostoupila až do ABGB, spojující prvky kontinentálního a angloamerického právního systému, a to v podobě antické fiducie a angloamerického trustu. Následně byly vyličeny rozhodné skutečnosti pro výrazné omezení právní úpravy svěření na našem území v poválečném období až k jeho totálnímu vymýcení občanským zákoníkem z roku 1964 (zákon č. 40/1964 Sb.). Za stěžejní část práce pak lze označit výklad úpravy v současném Občanském zákoníku, popisující jak základní principy fungování, odrážející kontinentální i angloamerickou kulturu po vzoru úpravy v CCQ, tak i jednotlivé osoby dotčené činností svěřenského fondu. Vyzdvíženy byly také některé problematické aspekty svěření, vyvěrající na povrch společnosti v podobě nedůvěry v celý institut. Stranou nezůstala ani novelizační snaha zákonodárce, který v samotné důvodové zprávě připustil některé vlastní pochybení, když přijímal současnou právní úpravu svěřenského fondu v Občanském zákoníku.

Třetí kapitola pojednává o ekonomických aspektech svěřenského fondu, konkrétně pak rozebírá poměrně netradiční situace, zákonem nezakázané, o kterých však v době přijetí právní úpravy zákonodárce pravděpodobně neuvažoval. Svěřenský fond v roli aktivního podnikatele přináší zcela ojedinělou koncepci podnikání na našem území. Subjekt, který si může interní předpisy fungování nastavit zcela podle vlastních představ, přičemž externí předpisy většinou o jeho povinnostech jako podnikatele mlčí, je v našem právním řádu něco vskutku ojedinělého. Rovněž využití svěřenského fondu ve prospěch zaměstnanců je něčím, co přesahuje jakékoliv dosavadní – právní i daňové možnosti.

Čtvrtá kapitola přiblížila účetnictví svěřenského fondu a povinnosti správce, který je povinen vedení účetnictví zajistit. Výsledkem bylo zjištění, že svěřenský fond je v zásadě běžnou účetní jednotkou, která je povinna vést účetnictví ve stejném režimu, v jakém jej vedou podnikatelé.

Pátá kapitola obsáhla daňovou problematiku svěřenského fondu, přičemž byly popsány detailní daňové aspekty při vyčlenění majetku do svěřenského fondu, výplatách ze svěřenského fondu i dopad výplaty na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění. Zde bylo zjištěno, že v určitém směru byl zákonodárcem držen standard nulového zdanění v případě osob blízkých, pokud by došlo na srovnání s daňovou zátěží v případě dědictví.

Šestá kapitola pak představila některé relativně geograficky blízké alternativy k našemu svěřenství, přičemž rozvádí také daňové dopady. Právě z tohoto rozboru vzešla skutečnost, že přestože právní řešení je leckde z hlediska jistoty fungování patrně lepší, než právní řešení u nás, daňové aspekty nedávají pro využití těchto struktur velkou ekonomickou naději.

V průběhu práce bylo demonstrováno, že svěřenství jako takové je pro soudobou společnost institutem zcela novým, leckdy přesahujícím rámec chápání současného průměrného člověka. Po desítkách let totalitního režimu je velmi problematické, i přes více šestadvacetiletý odstup od pádu totalitního režimu, aby společnost přijala doktrínu důvěry a cti natolik pevně, že ji bude běžně považovat za něco zcela nepřekročitelného, přičemž právní řád bude využívat nikoliv za účelem hledání klíčků pro vlastní duševní či hmotné obohacení, nýbrž jako pevnou oporu pro realizaci vlastní cílů v souladu se záměry zákonodárce. Druhou stranou této mince je však i skutečnost, že současné právo, trpící zásadním nedostatkem v podobě přebujelosti a neuvěřitelně rychlého sledu na sebe navazujících novelizací, již dávno přestalo být pro průměrného člověka – tedy slovy Občanského zákoníku osoby odpovídající předpokladům ustanovení § 4 odst. 1 Občanského zákoníku – pochopitelné, přičemž není v lidských silách, aby člověk sledoval soudobou kompletní činnost zákonodárce. Pokud se tyto dvě linie skloubí v podobě svěřenského fondu dohromady, vznikne pro ne příliš právním myšlenkám a principům oddanému člověka ne příliš přesvědčivá právní úprava, vedoucí většinou jen k negativním závěrům o možném zneužívání svěřenství na úkor věřitelů zakladatele, dědiců zakladatele, či věřitelů beneficianta.

Problematické otázky týkající se zejména kontroly hospodaření správce svěřenského fondu byly v průběhu práce akcentovány s doporučením detailní úpravy v samotném statutu, neboť právní kodifikace je v tomto ohledu nedostatečná. Celý statut, jehož právní úprava a náležitosti jsou poměrně vágní, je v zásadě nejdůležitějším dokumentem pro fungování svěřenského fondu. Zakladatel jeho prostřednictvím musí zajistit fungování svěřenského fondu v horizontu vysoce přesahujícím jeho vlastní smrt. Pokud statut nebude popisovat řešení situace, která by mohla v budoucnu nastat, nebude zde nikdo – s výjimkou soudu – kdo by mohl v případě jakýchkoliv pochybností jednoznačně rozhodnout o tom, jaké řešení nastalé situace je správné. S ohledem na rychlost fungování soudnictví však lze důvodně předpokládat, že by do doby soudního rozhodnutí došlo k totální destrukci fungování svěřenského fondu.

V této souvislosti je nutno připomenout i situaci, že správce svěřenského fondu ručí za jakékoliv pochybení celým svým majetkem. Pokud by tedy došlo ke vzniku škody v důsledku jeho špatného rozhodnutí, může být správce majetkově natolik postižen, že bude do konce vlastního života odkázán na živoření na hranici chudoby. Pokud by šlo o svěřenský fond, který by byl zároveň podnikatelem, je taková situace pro správce nespravedlivá, neboť nese všechna rizika, nicméně bez jakýchkoliv jasných výhod, pomine-li se jeho odměna.

V daňové oblasti bylo prokázáno, že ač je systém zdanění svěřenského fondu a plnění z něj vyplácených poměrně složitý, bylo snahou zákonodárce zachovat určitou formu daňové neutrality – ač ne u všech skupiny příjemců plnění se toto podařilo zachovat, zejména jde-li o právnické osoby.

Řešením *de lege ferenda* by byla u veřejně prospěšného svěřenského fondu možnost provozovat obchodní závod jako hlavní činnost za předpokladu, že by prostředky provozováním takového obchodního závodu získané byly vynakládány na veřejně prospěšnou činnost.

Rovněž by bylo vhodné, aby zákonodárce v rámci novelizačních snah zahrnul do úvahy i možnost ustanovit správcem právnickou osobu ve formě obchodní společnosti,

jejíž kvalifikace by byla podmíněna získáním koncesované živnosti týkající se správy svěřenského fondu. Současná situace, kdy z hlediska právnické osoby může být správcem pouze investiční společnost, je více-méně velmi podstatnou bariérou pro vstup do zajímavého oboru správy cizího majetku.

Dalším námětem na určité vylepšení postavení svěřenství je situace, kdy má svěřenský fond zaniknout a správce je povinen vydat majetek oprávněné osobě, kterou má určovat statut. Pokud statut v tomto mlčí, pak se má majetek vydat beneficiantovi. Když tento není tak zakladateli. A pokud ani tento není, tak připadá do vlastnictví státu. Tedy majetkové zájmy státu evidentně vytlačují potenciální zájmy dědiců zakladatele. Taková situace se v mnohém podobá vyvlastnění, nicméně zákonodárce nenaplnil základní předpoklad *ultima ratio*.

Tak jednoduchá situace jako zánik svěřenského fondu byla zákonodárcem natolik deformována, že i odborné právní názory se rozcházejí v jednoznačné odpovědi, zdali může být svěřenský fond věčný, případně pokud ne, tak kdy má zaniknout. Text zákona je v tomto pravděpodobně jeden z nejobtížnějších v celém Občanském zákoníku. Tedy *de lege ferenda* by bylo žádoucí, aby se zákonodárce více přiklonil k avizované jednoduchosti právního textu a jal se dané ustanovení napsat tak, aby jej bylo možno jednoznačně pochopit i právními laiky. Není dále únosné, aby důsledky nejednoznačnosti záměru zákonodárce nesl samotný adresát právních norem.

Jistota právní úpravy ve své podstatě není naplněna ani současným návrhem novely Občanského zákoníku, která chce zavést registraci svěřenských fondů, jejich zakladatelů a beneficiantů. Takový postup, odhlédne-li se od určité formy negativních následků pro osoby, které již svěřenský fond založily s cílem zajištění potřebné anonymity, totiž stojí v přímém rozporu s koncepcí důvěry, jakožto hlavního prvku svěřenství. Přijetím novely by tak došlo k podstatnému odklonu od angloamerických prvků trustu, jemuž se svěřenský fond nejvíce podobá.

Z hlediska další existence svěřenství u nás bude důležité, aby došlo k prolomení určité nedůvěry mezi veřejností a zároveň k omezení myšlenek určitých osob,

směřujících ke zneužití institutu svěrenského fondu ve vlastní prospěch. Současně s činností zákonodárce, který by dokázal zvýšit důvěru jasnou právní úpravou by pak bylo zajištěno důstojné etablování svěrenství v právním systému našeho státu. Je tak především otázkou času, kdy a jestli vůbec k tomuto dojde.

Shrnutí

Rigorózní práce je zaměřena na postavení svěřenského fondu v aplikační praxi české právní úpravy, a to v kontextu historických aspektů institutů podobných svěřenským fondům i aktuální právní úpravy. Práce obsahuje též rozbor obtížnějších ustanovení týkajících se svěřenského fondu, včetně ekonomických dopadů v podobě účetních a daňových konsekvencí. Stranou nezůstává ani komparace s etablovanými úpravami trustů v rámci Evropy a zhodnocení jejich možného využití z hlediska pohledu české osoby zakladatele.

První kapitola popisuje historické prvky související se svěřenstvím, konkrétně *fiducii* a *trust*. Zdůrazňuje důvěru jakožto základní prvek těchto institutů. Kontinentální právní systém vycházející z antického fideikomisu byl pravděpodobně základem angloamerického pojetí trustu.

Úpravě svěřenství v českých zemích se věnuje druhá kapitola, popisující právní úpravu od vrcholného středověku až k současnému znění v Občanském zákoníku. Zásadní část práce je věnována detailnímu rozboru současné právní úpravy se zaměřením na některé obtížnější otázky (jako jsou možnosti zneužití svěřenství) i možné problémové situace v reálném životě. Rovněž se zaměřením *de lege ferenda* byly komentovány možná zpřesnění aktuální právní úpravy, a to nejen v rámci navrhované novely Občanského zákoníku.

Ekonomické aspekty svěřenství jsou tématem následující kapitoly, přičemž jsou analyzovány dvě možnosti ryze ekonomického pojetí svěřenského fondu, které však zákonná úprava vůbec nezmiňuje. Jde o využití svěřenského fondu jako podnikající entity a dále pak využití svěřenství jako programu benefitů pro zaměstnance.

Čtvrtá a pátá kapitola pojednávají o účetních a daňových povinnostech svěřenského fondu. Šestá kapitola pak komparuje využití zahraničních podob svěřenství s naší úpravou, a to se zaměřením na ekonomické efekty pro zakladatele.

Závěrem pak bylo zjištění, že ač česká právní úprava svěření není příliš detailní a trpí některými vadami, je z ekonomického (účetního a daňového) pohledu poměrně atraktivní, nicméně tato atraktivita je snižována některými protisvěřenskými náladami způsobenými proklamacemi ohledně snadnosti zneužití institutu svěření.

Resumé

This rigorous thesis is focused on a status of trust in an application practise in a Czech legislation with a context of historical aspects of institutes similar to trusts as well as actual legislation. The thesis includes also analyses of more difficult provisions concerning the trust, including economic impacts representing accounting and tax consequences. Also comparison with established modifications trusts in Europe and their possible utilization of the Czech point of view of the settlor is not ignored in the thesis.

The first chapter describes the historical elements related to the Czech trust, particularly *fiducia* and *trust*. It highlights a faith as an essential element of this institute. Continental legal system based on ancient fideicommissum was probably the foundation of Anglo-American concept of trust.

The second chapter is considered trusts in the Czech countries, containing legal aspects starting from the High Middle Ages to a contemporary reflection in the Civil Code. The substantial part of the thesis is about a detail analyze of the contemporary legislation pointing out some difficult questions (as misleading the trust) and possible problems. There are also *de lege ferenda* commented possible corrections of the actual legislations, not only reflecting an amendment of the Civil Code.

Economic aspects of the trust are drowning in the following chapter, with aiming on two pure economic possibilities of the trust not concerned in the current legislation. It is about entrepreneurship of the trust and employer benefit trust.

Fourth and fifth chapters are concentrated on accounting and tax duties of the trust. Sixth chapter compares using of foreign trust with the Czech trust on the level of economic effects for the settlor.

Conclusion of the rigorous thesis has been a finding that despite of the Czech trusts legislation is not detailed and suffers from several legal defects, it is looking quite

attractive from the economic (accounting and tax) point of view, however, such attractiveness is reduced by some anti-trust moods concerning an ease of abusing the trusts.

Seznam zkratek

- ABGB => viz Všeobecný občanský zákoník 1811
- CCQ => Code Civil Québécois (občanský zákoník kanadské provincie Québec)
- Daňový řád => zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů
- Občanský zákoník => zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Trestní zákoník => zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Ústava => ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Všeobecný občanský zákoník 1811 => císařský patent č. 946/1811 J.G.S. (Justizgesetzsammlung), Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch für die gesamten deutschen Erbländer der österreichischen Monarchie
- Vyhláška k zákonu o účetnictví => vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o daních z příjmů => zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o investičních společnostech a investičních fondech => zákon č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o obchodních korporacích => zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních společnostech a družstvech, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon o pojistném na sociální zabezpečení => zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o pojistném na zdravotní pojištění => zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o rezervách => zákon č. 593/1992 Sb., o rezervách pro zjištění základu daně z příjmů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o soudnictví ve věcech mládeže => zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže)
- Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob => zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o účetnictví => zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o zbraních => zákon č. 119/2002 Sb., o střelných zbraních a střelivu (zákon o zbraních), ve znění pozdějších předpisů
- Zákon o zvláštních řízeních soudních => zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
- Zákonné opatření o dani z nabytí nemovitých věcí => zákonné opatření Senátu č. 340/2013 Sb., o dani z nabytí nemovitých věcí, ve znění pozdějších předpisů
- Živnostenský zákon => zákon č. 455/1991 Sb., zákon o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

Není-li uvedeno jinak, vztahují se právní předpisy citované výše vždy České republice.

Použitá literatura

- Balík, S., Balík, S., ml., *Právní dějiny evropských zemí a USA*. 3. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 247 s.
- Bartošek, M. *Dějiny římského práva*. Praha: Academia, 1995, 280 s.
- Bednaříková, B. *Svěřenské fondy - Institut pro uchování a převody rodinného majetku*. 2. aktualizované vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2014, 200 s.
- Danforth, R. *Rethinking the Law of Creditor's Rights in Trusts*. Hastings LJ, 2002, roč. 53.
- Duff, A. *A Treatise on the Deed of Entail*. Edinburgh: Bell & Bradfute, 1848, 236 s.
- Goldsworth, J. *Private Foundations: Law & Practice*. Saffron Walden – Essex, Mulberry House Press Limited, 2011.
- Hayton, D. J. *The Law of Trusts*. 4. vydání. London: Sweet & Maxwell, 2003, 215 s.
- Kincl, J., Urfus, V., Škrejpek, M. *Římské právo*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 1995, 386 s.
- Knapp, V. *Teorie práva*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 1995, 248 s.
- Malý, K. a kol. *Dějiny českého a československého práva do roku 1945*. 4. vydání. Praha: Leges, 2010, 640 s.
- Mimrová, T., *Svěřenský fond jako efektivní nástroj ochrany majetku před věřiteli*, Obchodněprávní revue. 2014, č. 3, roč. 5.
- Pihera, V., *Trust - vybrané aspekty*. In: Obchodněprávní revue, 2009, č. 7, s. 196.
- Rouček, F., Sedláček, J. *Komentář k československému obecnému zákoníku občanskému a občanské právo platné na Slovensku a v Podkarpatské Rusi, díl třetí*. Praha: Právnícké knihkupectví a nakladatelství V. Linhart, 1936, 1192 s.
- Spáčil, J. a kol. *Občanský zákoník III. Věcná práva (§ 976 - 1474). Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 1276 s.
- Stark, A., *Hidden Treuhand*. Boca raton, Florida, Universal-Publishers, 2009, s. 17.
- Švestka, J.; Dvořák, J. a kol. *Občanské právo hmotné, svazek 1, páté vydání*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2009, 460 s.
- Švestka, J.; Dvořák, J.; Fiala, J. a kol. *Občanský zákoník. Komentář. Svazek III*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014, 1328 s.

- Urfus, V. *Rodinný fideikomis v Čechách*. In: Sborník historický. 1962, č. 9.
- Vojáček, Ladislav; Schelle, Karel; Knoll, Vilém. *České právní dějiny*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, 684 s.

Rozhodnutí:

- Bundesfinanzhof (BFH), sp. zn. BSBl II 1979, str. 482 a násl., ze dne 13. 12. 1978
- Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 29 Odo 1262/2006, ze dne 30. 7. 2008

Internetové zdroje:

- AKONTinfo, Trust jako nejúčinnější nástroj ochrany majetku. [online]. 2010 [vid. 2016-05-29]. Dostupné z WWW <http://www.akont.cz/cz/375.trust-jako-nejucinnejsi-nastroj-ochrany-majetku>.
- FindLawUK. In: What do I need to know about trusts? [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [vid. 2016-01-10]. Dostupné z: http://findlaw.co.uk/law/estate_planning/trusts/trusts.html
- LANGBEIN, J.H., The secret Life of Trust: The Trust as an Instrument of Commerce, [online]. 2014 [vid. 2016-05-26]. Dostupné z WWW: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=319802
- Perpetuities and Accumulations Act 2009. In: The National Archives – legislation.gov.uk [online]. Poslední aktualizace neuvedena. [vid. 2016-01-10]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/18/contents>
- Nevrkla, L. Jaké změny občanského zákoníku lze letos očekávat? [online]. 2016 [vid. 2016-05-29]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/clanky/jake-zmeny-obcanskeho-zakoniku-lze-letos-ocekavat-100305.html>

Seznam klíčových slov

Klíčová slova: svěřenský fond, zakladatel, správce, obmyšlený

Keywords: trust, settlor, trustee, beneficiary